

The law of God, nature, and the land

- En analyse av Church of Ugandas
argumentasjon mot homoseksualitet

Sigrún Ólöf Stefnisdóttir

Master i religionsvitenskap

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Universitetet i Bergen

Våren 2011

Forord

Det er med både glede og vemodighet at jeg nå skriver forordet til en oppgave som har vært en stor del av livet mitt i snart et år.

Det er flere som må takkes for at jeg har kommet i mål. Først og fremst vil jeg takke min veileder Dag Øistein Endsjø som har vært en utrolig god støtte i arbeidet med oppgaven. Med gode faglige innspill og et stort engasjement, har prosessen stadig vært fylt med motivasjon. Det har alltid vært åpent for veiledning, både når det gjaldt store og små spørsmål, og for gjennomlesing av mer eller mindre fullstendige tekster

Jeg vil også takke Siri Gloppen, professor i sammenliknende politikk, for svar på mine spørsmål om de juridiske og politiske sidene ved feltet jeg har studert.

Medstudenter på religionslesesalen vil jeg takke for støtte og gode innspill, både på mastersymposier og utenom. En spesiell takk til Iris Kvellestad og Vivian Sollid som korrekturleste oppgaven min.

Til slutt vil jeg takke mine venner og familie. Takk til min kjære samboer, Pia Angel, for moralsk støtte i frustrerte øyeblikk, og for å ta over mine huslige plikter helt uoppfordret. Jeg vil også takke min kjære, Jorge Bitelli, for moralsk støtte og alle kloke ord. Mine foreldre fortjener også en stor takk for gode råd, og alle de hjemmelagde middagene.

Sigrún Ólöf Stefnisdóttir

15. Mai 2011

Bergen

English abstract

This master thesis discusses the attitudes of Church of Uganda towards homosexuality. In general, the Anglican Church of Uganda does not accept homosexual activity, and therefore my thesis will mainly present and analyse the Church's arguments against homosexuality. The thesis is based on textual material, mainly Ugandan and international newspaper articles, legislative documents, human rights reports and secondary literature.

In October 2009, a new bill was introduced to the Ugandan parliament, called "The Anti-Homosexuality Bill". Same-sexual activity is already criminalized in Uganda, and can be penalized with imprisonment. The new Bill has proposed harsher punishments, including the death penalty for what is described as *Aggravated homosexuality*.

In the last decade, there has been an increasing debate in Uganda, as well as in several other African countries, about homosexuality. Local leaders, both religious and political, have publicly condemned homosexual practice. The arguments that are used against homosexuality, both by Church of Uganda and others, can be summarized in the three words in which homosexuality is interpreted as: "un-biblical, unnatural and un-African".

Church of Uganda argues that homosexual practice is "incompatible with Scripture". Reproduction is considered the main purpose of sexual conduct, and therefore the sexual relation is reserved between man and woman.

Homosexuality is believed to be unnatural and inhuman. Words like "evil" and "perverse" are used to describe homosexuals. Homosexuality is also compared with other sexual conduct, like pedophilia and bestiality. While embracing human rights, Church of Uganda denies that they should be applied to homosexuals.

Homosexuality frequently is described as "un-African". Its presence in Africa is said to be a consequence of Western influence. In the last couple of years, African societies have felt the pressure of international organizations and western governments to respect the fundamental rights of people of homosexual orientation. The protests to these demands can in part be understood as a protest towards what is considered to be another western, imperial attempt. At the same time, much of the societal and cultural structures that condemn homosexuality in Africa, has its background in European colonialism. For example the laws that criminalize homosexuality in Uganda, are derived from British law implemented in the colonial era.

Innhold

Introduksjon	1
Problemstilling.....	2
Metode	3
Teoretisk rammeverk.....	4
Homostudier.....	4
Kulturell imperialisme	4
Nasjon og identitet	5
Den forfulgte sydebukken.....	6
En prioritert religiøs motstand til homoseksualitet.....	6
En global kristenkonservativ allianse	8
Liberal vs. konservativ	8
Homoseksualitet og homofobi: en historie.....	9
Homoseksualitet.....	9
Homofobi	11
Oppgavens struktur.....	12
1. Den ugandiske konteksten.....	14
1.1 Sodomilovgivning: arven fra britisk imperialisme	14
1.2 Økt debatt om homoseksualitet i media	16
1.3 2005-2008: Større synlighet, økt fiendtlighet.....	18
1.3.1 2005: ekteskapsloven og homoaktivisme	18
1.3.2 2006, 2007: Homoaktivister vs. politiske og religiøse ledere	19
1.3.3 2008: Homoaktivister arrestert.....	20
1.4 HIV/AIDS og diskriminering av seksuelle minoriteter.....	20
1.5 The Anti-Homosexuality Bill	22
1.5.1 Gjennomgang av lovforslagsdokumentet	23
1.5.2 Family Life Network: Exposing the Homosexual Agenda.....	24
1.5.3 David Bahati	25
1.6 Rolling Stones og drapet på David Kato	26
1.7 “Let us turn from evil”.....	27
1.8 Oppsummering	29
2. Afrikansk og global kontekst	31

2.1 Afrika.....	31
2.1.1 Holdninger til homoseksualitet	32
2.1.2 Eksempler på parallelle utviklinger	32
2.1.3 Lovgivning: arven fra kolonitiden.....	33
2.1.4 Sydebukkstrategi	34
2.2 Global kontekst.....	36
2.2.1 Europeisk innflytelse i Afrikas seksualldiskurs	37
2.2.2 Sodomilovene og “the religious other”	39
2.2.3 FN og menneskerettighetsperspektivet	40
2.2.4 Amerikanske aktører	42
2.3 Oppsummering	46
3. Det religiøse landskapet i Uganda.....	48
3.1 Misjon og kolonialisering	49
3.2 Kirkens posisjon i samfunnet	51
3.2.2 Museveni og forholdet til kirkene	52
3.2.3 Konservativ eller progressiv?.....	53
3.3 <i>Balokole</i> - og pinsebevegelsen	53
3.4 Oppsummering	55
4. Church of Uganda og debatten om homoseksualitet.....	56
4.1 Church of Uganda og seksualitet.....	57
4.1.1 HIV/AIDS	57
4.1.2 Det monogame ekteskapet	57
4.1.3 Sex utenfor ekteskapet	58
4.1.4 Skilsmisse	59
4.1.5 <i>Balokole</i> -bevegelsens innflytelse	59
4.2 Fellesskapet: splittelse over homoseksualitet	60
4.2.1 Liberalisering og motstand	60
4.2.2 Lambeth-konferansene.....	61
4.2.3 GAFCON	62
4.3 Lambeth 2008: Henry Luke Orombi protesterer	64
4.4 Evaluerer The Anti-Homosexuality Bill.....	66
4.5 All African Bishops Conference 2010 – Love your culture	68
4.6 Positive stemmer?.....	70

4.7 De kristne martyrene	71
4.8 Systematisering.....	74
4.8.1 Trosforestillinger.....	75
4.8.2 Normalitet	75
4.8.3 Kulturforskjeller.....	76
5. Diskusjonskapittel	77
5.1 “Homosexuality is not compatible with the word of God”	77
5.1.1 Tredje Mosebok, Paulus og Jesus	77
5.1.2 Sodoma og Gomorra	79
5.1.3 Forvrengt seksualitet?	80
5.2 ”If dogs and pigs don’t do it, why must human beings?”	83
5.2.1 Sex og makt.....	83
5.2.2 Dyreanalogier og avhumanisering	84
5.3 “The family - a Church in miniature”	86
5.3.1 Det heteroseksuelle ekteskapet	86
5.3.2 Homoseksuelle relasjoner?	88
5.3.3 Kjønnroller	89
5.3.4 Usynliggjøring av lesbiske?	90
5.4 “casting of the shackles of colonialism”	91
5.4.1 Sivilisasjon.....	91
5.4.2 Nasjonalisme.....	93
5.4.3 Menneskerettighetskultur og ”global culture wars”	94
5.5 Oppsummering	94
Avslutning	96
Litteraturliste	98
Appendiks.....	108
The Anti Homosexuality Bill. 2009. Memorandum	108
Church of Uganda’s Position on The Anti-Homosexuality Bill 2009.....	116

Introduksjon

The problem is not so much homosexual desire as the fear of homosexuality: why does the mere mention of the word trigger reactions of hate? We must therefore question how the heterosexual world conceives and fantasizes about homosexuality (Hocquenghem, [1972] 1993, s. 49).

De siste årene har media fremstilt Afrika som et spesielt homofobisk kontinent. En rekke hendelser har vært med på å underbygge dette, blant annet forslag om strengere lovgivninger mot homoseksualitet, trakassering og arrestasjoner av homofile, og homofobiske uttalelser ved forskjellige samfunnsledere. Vi tenker gjerne at i Europa og den vestlige verden er homoseksuelle frigjorte og likestilte. På mange måter stemmer dette. I løpet av de siste tiårene har det foregått en avkriminalisering av homoseksuell praksis i alle europeiske land. Samtidig har Europa har en lang historie når det gjelder motstand til homoseksualitet. De verste eksemplene på forfølgelse av homoseksuelle finnes her, for eksempel 1900-tallets Holocaust og de sovjetiske gulagene (Tin, 2008, s. 11).

38 av de 76 landene i verden som kriminaliserer homoseksuell praksis ligger på det afrikanske kontinentet (IGLHRC, 2010b). I følge en spørreundersøkelse gjennomført i 2010, om holdninger til moral og religion i det sørlige Afrika, svarte flertallet av de spurte at de regner homoseksualitet som umoralsk (Pew Forum, 2010).

I mars 2010 var den ugandiske aktivisten Victor Mukasa i Oslo, der han snakket på konferansen ”Kvinnerettigheter og homotoleranse. Norges nye eksportvare?”. Mukasa definerer seg som lesbisk og transperson. Han har i flere år jobbet for seksuelle minoriteters¹ rettigheter, og var blant annet med på å starte den første lesbiske organisasjonen i Uganda. I 2006 flyktet Mukasa til Sør-Afrika, etter gjentatte trakasseringer fra statlig hold på grunn av hans aktivisme (Aleksandersen, 2010). Da Mukasa var i Oslo besøkte han SAIHs² landsrådsmøte, hvor jeg deltok som lokallagsrepresentant fra Bergen. Å få møte Mukasa var

¹ Seksuelle minoriteter betegner mennesker som har en ikke-heteroseksuell orientering, m.a.o. lesbiske, homoseksuelle og biseksuelle. Begrepet diskuteres nærmere senere i introduksjonen.

² Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond jobber med utdanningsbistand, informasjon og politisk påvirkning. Et av temaområdene til SAIH er kjønn og likestilling. Holdningsendringsarbeid mot diskriminering av seksuelle minoriteter går inn under denne kategorien (<http://www.saih.no/>).

relevant på grunn kampanjen vi skulle ha om skeive ungdommers rettigheter. Mukasa holdt et sterkt innlegg om situasjonen for seksuelle minoriteter i hans hjemland, med personlige skildringer om vold og diskriminering. Han snakket om det ugandiske forslaget om en ny og strengere straffelov mot homoseksualitet. Mukasa forklarte videre hvordan religiøse ledere er sentrale samfunnsaktører og at disse er aktive i fordømmelsen av homoseksualitet. Han mente at religion var med på å legitimere homofiendtlige holdninger. Møtet med Mukasa var avgjørende i valget av tema for min masteroppgave.

Problemstilling

- En analyse av Church of Ugandas argumentasjon mot homoseksualitet

Målet med oppgaven er å gjøre rede for og analysere den anglikanske Church of Ugandas holdninger til homoseksualitet. Jeg ser spesielt på kirkens uttalelser de to siste tiårene som har sammenheng med debatten om homoseksualitet.

Jeg har valgt å skrive om Uganda på grunn av fremleggelsen av det nye lovforslaget, The Anti-Homosexuality Bill (AHB), i 2009. Denne vakte stor internasjonal oppsikt og fordømmelse fra flere regjeringsledere og internasjonale organisasjoner. I en rekke afrikanske land har AHB blitt applaudert. Den skal også ha vært med på å inspirere til homofobiske bevegelser i Ugandas naboland.

Jeg har valgt å fokusere på den anglikanske kirken fremfor andre religiøse grupper. Flere av Ugandas pinsekirker har vært uttalte motstandere til homoseksualitet. Jeg har allikevel valgt Church of Uganda (COU) som analyseutgangspunkt. COU har også vært aktive aktører i homodebatten. De har en forholdsvis lang historie i Uganda, og en tyngde i Ugandas politiske, sosiale og kulturelle liv. Det er en religiøs institusjon som, etter den katolske kirken, har flest tilhengere i Uganda. COUs uttalelser og handlinger dekkes regelmessig i ugandiske media. Videre har COU vært aktiv i debatten om homoseksualitet innad i det anglikanske fellesskapet, som er samlingen av verdens anglikanske kirker. Sammen med blant annet Church of Nigeria, har COU ytret sterk motstand til ordinering av homofile prester og biskoper, og til en religiøs liberalisering av holdninger til homoseksualitet.

Selv om jeg i hovedsak analyserer uttalelser ved Church of Uganda, presenteres og drøftes også uttalelsene til en rekke politikere og kristne lederfigurer. Dette fordi disse er sentrale i den ugandiske debatten om homoseksualitet som helhet.

Metode

Metoden for oppgaven er tekstanalyse. Jeg har samlet informasjon om Church of Ugandas uttalelser til homoseksualitet og om den ugandiske homodiskursen generelt. I det innsamlede materialet har jeg sett etter elementer som går igjen, for deretter å systematisere argumentasjonen som brukes mot homoseksualitet. I analysen drøftes bakgrunnen for argumentene som har blitt brukt, hvilken betydning de har og eventuelle årsaksforklaringer.

Feltet jeg skriver om er ganske nytt, og det skjer stadig nye ting relevant for oppgavens problemstilling. Derfor baseres kartleggingen av Ugandas debatt om homoseksualitet i stor grad på fortløpende journalistisk arbeid og rapporteringer fra menneskerettighetsorganisasjoner, som IGLHRC og HRW.³ Sitater ved Church of Uganda, hentes fra ugandiske, afrikanske og internasjonale nyhetsaviser på nett. Et par offisielle dokumenter utgitt av Church of Uganda, der spørsmålet om homoseksualitet tas opp, er også viktige utgangspunkt.⁴

Det meste av informasjonen jeg henter i fra ugandiske medier er fra avisene New Vision og Daily Monitor. Dette er de to største avisene i Uganda. Begge distribueres i papirformat og har utgaver på nett. New Vision er statsdrevet, mens New Monitor er en uavhengig avis som ofte er kritisk til regjeringmakten (Ward, 2002). Jeg har også brukt noe materiale i fra den voksende tabloidspressen i Uganda, hovedsakelig avisene Red Pepper og Rolling Stones. Begge disse har publisert lister over angivelig homoseksuelle menn, for å vise det de mener er et ”voksende homoproblem” i Uganda (BBC, 2010c).

³ International Gay and Lesbian Human Rights Commission (IGLHRC) og Human Rights Watch (HRW) rapporterer siste nytt om menneskerettighetssituasjonen for seksuelle minoriteter på verdensbasis. I oppgaven baserer jeg meg også på rapporter skrevet av HRW, blant annet *This Alien Legacy: The Origins of "Sodomy" Laws in British Colonialism*.

⁴ De to viktigste dokumentene: - *The Listening Process: Church of Uganda Position Paper on Scripture, Authority and Human Sexuality May 2005* og - *Church of Uganda's position on the Anti-Homosexuality Bill 2009*.

Teoretisk rammeverk

En rekke tidligere forskning har diskutert temaene Afrika, homoseksualitet og kristendom, der det gjøres forsøk på å forklare den sterke motstanden til homoseksualitet. Basert på et utvalg forskningslitteratur vil jeg i de neste avsnittene gå tematisk igjennom noen teoretiske rammeverk sentrale for oppgaven.

Homostudier

Mye av forskningslitteraturen jeg bruker går inn under det en kan kalle for homostudier, det vil si, studiet av seksuell orientering og kjønnsidentitet. Homostudier går inn under ulike akademiske fagfelt, slik som historie, sosialantropologi og litteraturvitenskap. Det vokste frem på 1970-tallet, inspirert av kvinnestudier, og hadde tilknytning til den politiske frigjøringsbevegelsen for seksuelle minoriteter i samme periode. Et viktig fokus innen dette studiet er å avdekke heteronormative strukturer og synliggjøre homo- og biseksuelles historie. I dag er dette feltet innenfor en større forståelse av kjønnsstudier.

Kulturell imperialisme

I den ugandiske og afrikanske debatten oppfattes homoseksualitet som et fremmed fenomen, kommet til Afrika fra Vesten. I forskningslitteraturen forklares denne påstanden ved å vise til afrikansk kolonihistorie. Murray og Roscoe (1998) skriver innledningsvis i sin essaysamling om afrikanske homoseksualiteter at myter om afrikansk seksualitet, deriblant homoseksualitetens fravær i Afrika, ble konstruert av europeiske aktører under kolonitiden. De argumenterer for at homoseksuell praksis alltid har eksistert i Afrika, og at det er homofobiske holdninger, og ikke homoseksualitet, som er den vestlige eksportvaren.

Neville Hoad har også kolonialisme og seksualitet som sitt forskningsfelt. I *African Intimacies* (2007) kritiserer han Murray og Roscoe sin fremstilling av afrikanske homoseksualiteter. Han stiller seg kritisk til ideen om en universell homoseksuell kategori, når "homoseksualitet", som begrep og identitet, er ukjent i flere deler av verden. Han mener at Murray og Roscoe sin "jakt" etter homoseksuelle historier i Afrika, reproducerer en debatt som de egentlig er ute etter å unngå. Hoad mener at dette styrker de afrikanske motstandernes oppfatning av homoseksualitet som et pågående kulturimperialistisk prosjekt.

De siste årene har vestlige organisasjoner og regjeringer lagt press på land som diskriminerer sine seksuelle minoriteter. Det viktigste argumentet tar utgangspunkt i de internasjonale menneskerettighetene. Selv om seksuelle minoriteter ikke nevnes direkte i noen konvensjoner, er de beskyttet av de generelle menneskerettighetene. Slik som retten til privatliv og retten til ikke å bli diskriminert. Da menneskerettighetene først ble etablert hadde sannsynligvis ingen vurdert inkluderingen av seksuelle minoriteter. Å opptre seksuelt i mot kulturelt etablerte kjønnsroller var på den tiden fortsatt definert som kriminelt i de fleste land. På 1980- og 90-tallet hadde de internasjonale domstolene en rekke saker om diskriminering av homoseksuelle, og hvor de dømte de aktuelle statene for brudd på menneskerettighetene. Et videre gjennombrudd var på 2000-tallet, der også nasjonale myndigheter har vist at de anerkjenner seksuelle minoriteter som beskyttet av menneskerettighetene (Endsjø, 2005).

Vestlige samfunn ser ut til å definere et lands utvikling ut i fra hvorvidt de respekterer sine seksuelle minoriteters grunnleggende rettigheter. I samme ånd som Neville Hoad, er Jon Binnie, i *The Globalization of Sexuality* (2004), kritisk til ideen om en global homoseksuell identitet, og til det å sette likhetstegn mellom et lands homofrigjøring og utvikling. I følge Binnie går den vestlige argumentasjonen omtrent slik: de andre er mindre utviklet enn oss, fordi disse behandler homoseksuelle dårlig. Derfor må vi, som beskyttere av lesbiske og homofiles rettigheter, forsvare seksuelle minoriteter mot trusselen fra "the savage, brutal other" (Binnie, 2004, s. 78). Kolonitidens diskurs, der Vesten er den siviliserende parten, reproduseres i denne konteksten. Det at statlige overhoder i Afrika protesterer mot vestlige krav om menneskerettigheter for lesbiske og homofile, kan til dels tolkes som en forsvarsmekanisme. De ønsker å beskytte sine innbyggere mot det de oppfatter som en utenforstående trussel.

Nasjon og identitet

Menneskets seksualitet betyr noe for nasjonalidentiteten. Befolkningens seksualitet kan reguleres av staten gjennom lovverk, for eksempel ved å kriminalisere prostitusjon eller homoseksualitet. I Uganda er homoseksuell praksis straffbart, og flere ugandiske politikere har offentlig fordømt homoseksualitet. Det som går igjen i retorikken deres, også hos Church of Uganda, er at homoseksualitet oppfattes som truende til den tradisjonelle kjernefamilien, som består av mann, kvinne og deres barn. En heteroseksuell ekteskapsnorm etablerer som

nasjonens aksepterte rammeverk for seksuelle relasjoner. Fordi homoseksualitet trår utenfor den heteroseksuelle normen, oppfattes det som en trussel til nasjonens stabilitet og velferd (Binnie, 2004, Pryke, 1998, Hoad, 2007).

Den forfulgte sydebukken

I den ugandiske og afrikanske debatten om homoseksualitet gis det et bilde av den homoseksuelle som årsaken til store samfunnsproblemer. Zimbabwes president Mugabe, for eksempel, har gitt de homoseksuelle skylden for tørke, matmangel og epidemier som har rammet landet. Dette tolkes som politisk strategi for å avlede befolkningen fra de reelle problemene (Long, 2003). En sydebukkstempling av homoseksuelle er ikke et nytt fenomen. Går vi til europeisk religionshistorie finner vi mange eksempler på kristne forfølgelser av mennesker som har sex med andre av samme kjønn (Endsjø, 2009). Et eksempel er forfølgelsen og henrettelsene av homoseksuelle menn i Nederland i perioden 1730-31. Forfølgelsene kan beskrives som en from og kristen heksejakt. Det hele nådde sitt klimaks i 1731 med hendelsen i denne lille byen Faan i Nederland, der 21 lokale menn ble hengt, og deretter brent (Endsjø, 2009, s. 103). I videretolkningen av de kristne forfølgelsene, kan vi se på hvordan homoseksualitet ofte ble knyttet til det å ha feil religion. Forfulgte religiøse grupper, beskrevet som hedninger og kjettere, ble ofte beskyldt for å ta del i homoseksuelle handlinger (Endsjø, 2009, Fone, 2000). Dette henger sammen med Paulus sin tolkning av homoseksualitet, som vi finner i Det nye testamentet. Paulus mente Gud straffet mennesker som vendte seg bort fra Gud ved å la de tiltrekkes av mennesker av samme kjønn. Dermed kan homoseksuell tiltrekning tolkes som å ha feil tro (Romerbrevet, 1.25-26). I den ugandiske konteksten finner vi igjen dette paulinske aspektet. Både The Anti-Homosexuality Bill og Church of Uganda, tolker homoseksualitet som at en person er kommet vekk i fra Gud. Dermed er Church of Uganda opptatt av å vende den homoseksuelle tilbake til guddommen, som samtidig skal føre til en heteroseksuell omvendelse.

En prioritert religiøs motstand til homoseksualitet

Hvorfor er kristendommen, og de fleste andre trosretninger, opptatt av å kontrollere menneskets seksualitet? Spørsmålet har ikke et enkelt svar, men noen ideer oppsummeres: Ved å regulere menneskets seksualitet legges samtidig mennesket under en religiøs orden.

Konsekvensen av religiøs styring av sex innebærer en kontroll over menneskets intime sfære, som også kan få betydning for store deler menneskets liv. Med påbud og forbud om hvordan, og når en person kan ha sex, og med hvem, styres ikke bare menneskets seksualitet, men også hvem en kan knytte seg til og eventuelt hvem som blir ens barn; det er med på å bestemme ens omgangskrets og hvordan en lever hele sitt liv. Seksualitet er en av faktorene for hvordan kristendommen ønsker at du skal leve ditt liv, for å kunne oppnå frelse. Religionsseksuelle forestillinger definerer også menneskets identitet. Ved å regulere hva som er rett seksuell adferd, reguleres også det som definerer den menneskelige natur. Det som faller utenfor de religionsseksuelle rammene blir forstått som unaturlig. Gjør en ikke som forventet når det gjelder seksuell adferd, faller en utenfor den menneskelige identitet (Endsjø, 2009, s. 12-13).

Forbudet mot homoseksualitet regnes som viktig, ofte prioritert over andre bibelske sexforbud. Historiker John Boswell skriver i *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality* (1980) om holdninger til homoseksualitet i Europa, fra kristendommens begynnelse til sen middelalder. Han diskuterer blant annet den bibelske fortellingen om Sodoma og Gomorra, hvor han utfordrer den vanlige tolkningen av historien. Han mener det er mer sannsynlig at brudd på gjestfriheten og forsøk på voldtekt, fremfor homoseksualitet, var innbyggernes store synd som førte til Guds ødeleggelse av byene Sodoma og Gomorra.

Tolkningen at sex mellom menn var grunnen til Guds ødeleggelse av Sodoma har blitt den dominerende forståelsen. Forbudet mot homoseksualitet har en sentral plass i det kristne verdisystemet. I Bibelen finner en flere reguleringer av seksualitet, men mange av disse har blitt nedprioritert i en kristen seksualdiskurs. I dagens kristenkonervative engasjement mot homoseksualitet, finner en gjerne et nedprioritert fokus på andre seksuelle forbud, slik som skilsmisse og utroskap. Det er vanskelig å gi en enkel forklaring på hvorfor motstanden til homoseksualitet ofte har overskygget andre bibelske sexreguleringer. En del av forklaringen har med hvordan noen grupper blir objekter for demonisering og forfølgelse. Det er et kjent historisk og sosiologisk fenomen, at forskjellige grupper som skiller seg ut ved at de er annerledes fra flertallet, slik som religiøse, etniske og sosiale minoriteter, kan bli gjenstand for fordømmer og forfølgelse. Denne forklaringsmodellen kan være relevant å trekke frem i forståelsen av kristen homomotstand. Homoseksuelle fremstår i dagens samfunn som en spesielt identifiserbar gruppe, som skiller seg ut fra flertallet. En økt synlighet av åpent homofile kan oppleves som spesielt provoserende for kristnekonervative miljøer. En felles religiøs kamp mot "de homofile" blir en samlende faktor for noen kristne, hvor de bruker de

religiøse forbudene mot homoseksualitet for å legitimere fordommer og diskriminering (Endsjø, 2009, s. 200-203).

En global kristenkonserverativ allianse

I vestlige samfunn har det blitt mye mindre aksept for systematisk fordømmelse av enkelte grupper i samfunnet, der seksuelle minoriteters rettigheter nå beskyttes av internasjonale menneskerettighetskonvensjoner. Kristen fordømmelse av homoseksualitet i vestlige samfunn har blitt mindre fremtredende. Innad i kristne institusjoner er krefter som ønsker mer toleranse overfor homoseksualitet. De opplever også press utenifra med krav om å respektere menneskerettigheter for lesbiske og homofile, selv om trossamfunn har en religionsfrihet til å diskriminere på bakgrunn av trosforestillinger, så lenge det foregår i det innad i det religiøse miljøet.

Det siste tiåret har det vokst frem et globalt nettverk av konservative protestantiske kristne, spesielt mellom kristne i USA og Afrika. De samles om en felles interesse å reetablere og bevare det de oppfatter som de rette, kristne verdiene (Hassett, 2007, Kaoma, 2009). Afrika fremstilles som et kontinent hvor de protestantiske kirkene har klart å ta vare på den ”autentiske troen”, og hvor der er en klar motstand til homoseksuell praksis. Mange kristenkonserverative i fra USA, både anglikanske og andre protestantiske grupper, har vendt blikket mot Afrika og funnet allierte i kampen for en religionsseksuell moral (ibid). Miranda Hassett skriver i *Anglican Communion in Crisis* (2007) om hvordan konservative i fra USA og Afrika har gjort krav på den globale anglikanske diskursen om menneskets seksualitet. Denne nettverksbyggingen resulterte i gjennomslaget av et resolusjonsvedtak om menneskets seksualitet, på den globale anglikanske konferansen i 1998. Denne konkluderte: ”homosexual practice as incompatible with Scripture” (Lambeth, 1998).

Liberal vs. konservativ

I oppgaven diskuteres konflikten over homoseksualitet i det anglikanske fellesskapet, som en strid mellom ”konservative” og ”liberale”. Church of Uganda plasseres i den ”konservative fløyen”. Begrepene ”konservativ” og ”liberal” brukes for å skille mellom holdninger til homoseksuell praksis, hvorvidt det skal aksepteres eller ikke ut i fra kristne trosforestillinger. Miranda Hassett (2007) oppsummerer forskjellen mellom de to fløyene:

Det liberale perspektivet plasserer homotoleranse i en diskurs om menneskerettigheter og sosial fremgang. I følge dette ståstedet, slik som med anerkjennelsen av etniske minoriteters og kvinners rettigheter, skal seksuelle minoriteter også anerkjennes og inkluderes. De liberale analyserer annerledes de bibelplassene konservative tolker som fordømmelse av homoseksualitet. Siden noen personer identifiserer seg som homoseksuelle, mener de liberale at Gud må ha skapt dem slik og derfor kan ikke deres seksuelle legning være feil (Hassett, 2007, s. 40-42).

De konservative viser til en rekke bibelplasser i sin argumentasjon mot homoseksuell praksis. I følge den konservative fløyen er der fundamentale sannheter i den hellige skriften, som ikke bør endres eller omfortolkes i lys av moderne kontekst. Mange konservative anerkjenner at homoseksualitet eksisterer, men at dette er ikke ensbetydende med at homoseksualitet er i samsvar med Guds orden. Istedenfor påpekes det at en troende bør en sette til side syndige behov og underlegge seg Guds lover. Det legges videre vekt på endringsmuligheter, og at homoseksuelle kan ”fornye” seg selv på samme måte som andre ”syndere”. Helbredelsesaspektet er utbredt, hvor det tenkes at homoseksuelle kan omorienteres til heteroseksualitet (ibid).

Homoseksualitet og homofobi: en historie

Homoseksualitet

Med homoseksualitet som tema i oppgaven er det viktig å gjøre rede for hva som ligger i begrepet. Homoseksualitet defineres som seksuell likekjønnstiltrekning, eller som seksuelle relasjoner mellom mennesker av samme kjønn. Homoseksuelle er individer som tar del i homoseksuelle handlinger eller opplever homoseksuell tiltrekning. Homoseksuelle deles videre inn i terminologien homofile, lesbiske, biseksuelle (Fone, 2000, s. 4). Dette er derimot kun en ”enkel” definisjon av homoseksualitet, som tilsvarer hvordan jeg bruker det i oppgaven. Homoseksualitet som kategori er komplekst. Dette henger sammen med begrepets historiske bakgrunn, og forestillinger om homoseksualitet og homoseksuelle personer.

Ordet ”homoseksualitet” er forholdsvis nytt. Det ble først formulert i 1868 av den tysk-ungarske journalisten Karl Kertbeny, i et brev han skrev til sexolog Karl Heinrich Ulrich. Senere brukte han det i en protestpamflett mot den prøyssiske antisodomiloven. Kertbeny skilte mellom *Homosexualität* og det han kalte for *Normalsexualität*. Med ”normal” mente

han den seksuelle praksisen vanlig blant majoriteten av folket. Termen var med på å forsterke den voksende psykiatriske tendensen å definere homoseksualitet som unormalt. Homoseksualitet ble gitt en medisinsk definisjon, også i 1969, i en artikkel skrevet av den tyske seksualteoretikeren Dr. Karl Westphals. Han definerte homoseksuell tiltrekning som ”die konträre sexuellempfindung”. Dette ble oversatt til engelsk som ”inverted sexual feeling”, og indikerte dermed ideen om homoseksualitet som reversibel, eller som det motsatte til heteroseksualitet (ibid). Begrepet homoseksualitet ble vanlig å bruke på 1920-tallet, mens heteroseksualitet fulgte etter på 1930-tallet. Selv om termen homoseksualitet er relativt ny, har tiltrekningen og handlingen den beskriver alltid vært en del av menneskets seksuelle liv (ibid).

En kategorisering av menneskers seksualitet er altså et forholdsvis nytt fenomen, som oppsto i en europeisk kontekst. Mens homoseksuell praksis alltid har eksistert, er den homoseksuelle identiteten altså et nytt fenomen. En person som deltar i homoseksuelle handlinger trenger ikke nødvendigvis å *identifisere* seg selv som homoseksuell. Den samme personen er kanskje, eller planlegger å være, i et heteroseksuelt ekteskap for å tilfredsstille samfunnets forventninger. Homoseksuell praksis blir ofte akseptert så lenge det skjer i det skjulte, og hvor de mer tradisjonelle rollene, for eksempel som ektemenn, samtidig oppfylles. For å unngå kategorisering mange ikke vil være innforstått med, kan andre begreper tas i bruk. For eksempel MSM, som vil si menn som har sex med menn.

Selv om homoseksuell praksis alltid har eksistert i Afrika, slik som i resten av verden, er den homofile identiteten noe nytt. Afrikanske homomotstandere har derfor på sett og vis rett når de påstår at homofili, som identitet, er et nytt, vestlig fenomen i Afrika. De siste to tiårene har homoseksuelle i Uganda, og Afrika generelt, i større grad synliggjort sin eksistens og krevd aksept i samfunnet for sin homoseksuelle identitet. Dette har skapt motstand fra flere hold. De homoseksuelle oppfattes som opprørere til tradisjonelle normer for seksualitet og kjønnsroller, og blitt oppfattet som en gruppe problematisk å inkorporere i den nasjonale identiteten.

I oppgaven bruker jeg begrepet seksuelle minoriteter, som betegner personer av homoseksuell, lesbisk eller biseksuell orientering. Det engelske begrepet ”sexual minorities” er mer omfattende, siden det inkluderer både seksuelle- og kjønnsminoriteter. Dermed inkluderes transpersoner i ”sexual minorities”, siden ”trans” defineres som en kjønnsidentitet. I den ugandiske diskursen mot homoseksualitet, er det de homoseksuelle, lesbiske og

biseksuelle det refereres til. Selv om en kan anta at det finnes transpersoner i Uganda, ser det ut til at disse ikke synlige i denne diskursen.

Homofobi

Homofobi defineres som frykten for homoseksualitet og homoseksuelle. Begrepet homofobi skal ha dukket opp på 1960-tallet. Det ble brukt av K. T. Smith i en artikkel fra 1971 med tittelen *Homophobia: A Tentative Personality Profile*. En av grunnene til denne frykten er oppfatningen av homoseksualitet og homoseksuelle som motstridende til den seksuelle normen og til en ”naturlig” kjønnsorden. Reaksjoner mot homoseksualitet kan derfor sies å bygge på frykten for ”the sexual *difference*”, som homoseksuelle angivelig representerer. Dette henger sammen med stereotypene om den feminine homoseksuelle mannen og den maskuline lesbiske kvinnen (Fone, 2000, s. 5).

En annen kilde til homofobi er frykten for den homoseksuelles sosiale adferd, fremfor for den homoseksuelle handlingen alene, og effekten denne angivelig har på samfunnets sosiale, lovlige, politiske, etiske og moralske orden (Fone, 2000, s. 5). Sosiolog Eric Fassin skriver om den politiske bruken av homofobi:

The actual use hesitates between two very different definitions. The first emphasizes the phobia in homophobia: it is the rejection of homosexuals and homosexuality. We are at the level of an individual psychology. The second *sees a certain heterosexism in homophobia. It is the inequality between sexualities*. The hierarchy between heterosexuality and homosexuality returns us to the collective level of ideology (referert i Tin, 2008, s. 12).

Med ”heterosexism” favoriseres heteroseksualitet, mens homoseksualitet ekskluderer. Heteroseksualitet konstrueres som en norm, den eneste legitime seksuelle opplevelsen. ”Heterosexism” forsvarer diskriminering av homoseksuelle, og kan komme til uttrykk i lovverket gjennom å ikke gi like rettigheter til, og beskyttelse av homoseksuelle (Tin, 2003 s. 12-13).

Homofobi har paralleller til andre fobier, eller diskriminering av andre grupper mennesker. Som med kjønnsdiskriminering, antisemittisme og rasisme, bruker homofobi stereotyper. For eksempel stereotyper om kvinner som svake og irrasjonelle, og den homoseksuelle mannen som ter seg som en kvinne (Fone, 2000, s. 5-6).

Oppgavens struktur

En debatt om homoseksualitet er et forholdsvis nytt fenomen i Uganda. I første kapittel går vi kronologisk igjennom hendelser som viser til utviklingen av en ugandisk homodiskurs. Lovverket som kriminaliserer homoseksualitet har sin opprinnelse i britisk lovgivning fra kolonitiden. Med fremveksten av en gruppe seksuelle minoriteter som krever å bli sett og anerkjent i samfunnet, har uttalt motstand til homoseksualitet blitt synligere i dagens offentlige debatt i Uganda. The Anti-Homosexuality Bill fra 2009 sin tilblivelse og innhold diskuteres i dette kapitlet.

I andre kapittel settes den ugandiske homodebatten i en større kontekst. Det trekkes paralleller mellom Uganda og situasjonen i andre afrikanske land. I flere av disse har det vært en økt motstand til homoseksualitet de siste årene, fra politisk og religiøst hold. En rekke afrikanske presidenter har uttrykt kraftig motstand til homoseksuell praksis, og stemplet homoseksuelle som roten til samfunnets problemer. I samme kapittel diskuteres en ”global” kontekst. Her går vi tilbake til kolonitiden og drøfter europeisk innflytelse i afrikansk seksualldiskurs. I postkolonial tid, med frigjøringsbevegelsen for homoseksuelle og utviklingen av en internasjonal menneskerettighetskultur, har den europeiske diskursen om seksualitet endret seg. I FNs menneskerettighetssystem anerkjennes seksuelle minoriteters rettigheter. En rekke land, mange fra det afrikanske kontinentet, er der motstand til inkludering av seksuelle minoriteters rettigheter.

Church of Uganda sin tilstedeværelse i Uganda er et resultat av britisk misjon og kolonialisering. Tredje kapittel er et bakgrunnskapittel om Church of Ugandas historie og hvilken rolle den har i samfunnet i dag.

I et fjerde kapittel presenteres hovedmaterialitet for oppgaven, Church of Ugandas holdninger til homoseksualitet. COU er opptatt av spørsmål knyttet til seksualitet og seksualmoral. Da AHB ble lagt frem, offentliggjorde COU sine synspunkter om denne. COU har videre vært engasjert på et mer globalt plan. I 2008 var COU blant de anglikanske provinsene som følte seg overkjørt av de liberale provinsene i spørsmålet om homoseksualitet, og derfor boikottet den globale anglikanske konferansen. I 2010 var Uganda hovedarrangøren av en anglikansk konferanse for afrikanske biskoper, hvor homoseksualitet var et viktig tema. Deltakerne var enig i at homoseksualitet strider med kristne trosforestillinger og afrikansk kultur. Både hos COU, og i den afrikanske diskursen generelt, er det vanlig å referere til homoseksualitet som

et ”un-Africain” fenomen. I diskusjonen av denne ideen går vi tilbake i historien og trekker frem fortellingen om de kristne martyrene i Uganda. Disse skal ha nektet den lokale kongen å delta i ”sodomittiske handlinger”, tolket som homoseksuell praksis.

I femte kapittel systematiseres og analyseres argumentasjonen mot homoseksualitet. Argumentasjonen kan oppsummeres med sitatet ”God, nature and the land”, hvor homoseksualitet sees på som motstridende til disse tre elementene. Bibelen regnes som kilden til homofordømmelse. Teologiske trosforestillinger tilsier at den seksuelle relasjonen er forbeholdt mann og kvinne. Dette regnes som den naturlige sammensetningen, skapt i Guds bilde. Homoseksualitet beskrives som unaturlig praksis. Det sammenlignes med andre seksuelle ”avvikelser”, slik som pedofili og bestialitet, noe som ytterligere umenneskeliggjør den homoseksuelle. Videre argumenteres det for at nasjonen som helhet må beskyttes mot homoseksualitet. Siden homoseksualitet oppfattes som en umoral, regnes det som en trussel til samfunnets velvære. Den ugandiske motstanden til homoseksualitet kan til dels tolkes som et forstått -selvforståelse av afrikansk egenhet, mot vestlig homotoleranse.

1. Den ugandiske konteksten

De siste årene har homofiendtlige holdninger blitt mer synlige i Uganda. I 1999 gikk det rykte om et homofilt bryllup, der Museveni, Ugandas president, var raskt ute med å oppfordre politiet til å fengsle de involverte i seremonien. Siden den gang har det vært en rekke hendelser som tyder på økt politisk og religiøs motstand til homoseksuell praksis. Det hele kulminerte høsten 2009, der det ble lagt frem et forslag om strengere lovgivning mot homoseksualitet, inkludert dødstraff og forbud mot ”promotering” av homoseksualitet.

Før en gjennomgang av Church of Ugandas posisjon i homodebatten, presenterer følgende kapittel noen sentrale aspekter ved den nasjonale konteksten. I første omgang beskrives bakgrunnen for en lovgivning mot homoseksuell praksis i Uganda. Videre presenteres utviklingen av en diskurs om homoseksualitet i Uganda fra slutten av 1990-tallet. Her ser vi at organisasjoner med krav om like rettigheter for seksuelle minoriteter har hevdet sin plass i det ugandiske samfunnet og skapt debatt. HIV/AIDS-problematikken diskuteres i eget avsnitt. Religiøse aktører har vært aktive i den ugandiske håndteringen av epidemien, hvor seksuelle minoriteter har hatt en tendens til å bli diskriminert. The Anti-Homosexuality Bill (AHB), lagt frem i 2009, er en viktig hendelse som vil bli drøftet, samt den økte spenningen mot homoseksuelle i tiden etter fremleggelsen av lovforslaget. I mai 2010 holdt en sentral ugandisk politiker en appell på et bønnemøte i Ugandas hovedstad. Han forsvarte AHB og en ugandisk kamp mot homoseksualitet. I en siste del oppsummeres og drøftes talens sentrale argumenter.

1.1 Sodomilovgivning: arven fra britisk imperialisme

Uganda er en tidligere britisk koloni. Straffelover basert på det britiske lovsystemet ble implementert i Uganda under kolonistyret. Her ble blant annet såkalt sodomilovgivning introdusert. Ved ugandisk uavhengighet i 1962 ble disse lovene videreført gjennom Ugandas Penal Code Act fra 1950. Utgangspunktet for den ugandiske straffeloven mot homoseksualitet var seksjon 377 kalt ”Unnatural Offences”, fra den indiske straffeloven (1860): “Whoever voluntarily has carnal intercourse against the order of nature with any man, woman or animal shall be punished with imprisonment for life, or with imprisonment ...for a term which may

extend to 10 years, and shall be liable to fine.” (HRW, 2008, s. 18). Den indiske straffeloven (Indian Penal Code - IPC) var modell for straffelovene til de fleste britiske koloniene i Afrika og Asia. Mellom 1897 og 1902 ble IPC implementert i de afrikanske koloniene, inkludert Uganda. Ved eksportering ble straffeloven modifisert og omtolket av domstolene i de ulike territoriene, blant annet i forhold til betydningen av ”carnal knowledge”.

På grunn av straffelovens uklare natur, var der rom for tolkning og skjerping av loven. Spesielt to tema så ut til å gå igjen. Det ene dreide seg om defineringen av ”carnal knowledge”. ”Carnal knowledge” viser til sex mellom menn. Et forbud mot seksuelle relasjoner mellom kvinner var i utgangspunktet ikke tatt med. Språkbruken i IPC gjorde det i teorien mulig å dømme kun den penetrerende parten som skyldig. I årene etter implementeringen av IPC ble det viktig å definere omfanget av ”penetrering” og sikre at dette kriminaliserte så bredt som mulig. Slik loven utviklet seg ble det vanlig å dømme ikke bare den penetrerende parten, men også den passive partneren. Videre presiserte ikke IPC faktorer slik som alder eller samtykke. Denne mangelen betydde i teorien av samtykkende homoseksuell opptreden ikke ble adskilt fra voldtekt eller pedofili. Dermed kunne den homoseksuelle lettere kobles til voldelige sexforbrytere (HRW, 2008).

Straffeloven til den australske kolonien Queensland (QPC), som trådte i kraft i 1901, ble den mest innflytelsesrike straffeloven etter IPC, spesielt i britiske Afrika. QPC inkluderte kategorien ”den passive sexpartneren” (the one who permits) i IPCs versjon av ”unnatural offences”. Dette eliminerte deler av ambivalensen i IPC. QPC definerte begge partene i den seksuelle handlingen som kriminelle. Videre ble innholdet i den kriminelle handlingen utvidet. Med en videre definisjon av den seksuelle handlingen, kriminaliserte QPC også forsøk på ”unnatural offences”. Den ugandiske versjonen, med utgangspunkt i QPC, fikk følgende form og innhold:

S. 140: Any person who (a) has carnal knowledge of any person against the order of nature; or (b) has carnal knowledge of an animal; or(c) permits a male person to have carnal knowledge of him or her against the order of nature, is guilty of a felony and is liable to imprisonment for fourteen years.

S. 141 Any person who attempts to commit any of the offences

specified in the last preceding section is guilty of a felony and is liable to imprisonment for seven years.

S.143 Any male person who, whether in public or private, commits any act of gross indecency with another male person, or procures another male person to commit any act of gross indecency with him, or attempts to procure the commission of any such act by any male person with himself or with another male person, whether in public or private, is guilty of a felony and is liable to imprisonment for five years. (HRW, 2008, s. 28).

Den ugandiske straffeloven mot homoseksualitet har i stor grad den samme utformingen i det moderne lovsystemet. Det har blitt gjort et par endringer. I 1990 ble strafferammen for "carnal knowledge against the order of nature" utvidet til maksimum fengselsstraff på livstid. Slik utviklingen har vært i en del andre afrikanske land, har også Uganda utvidet straffeloven til å kunne straffe kvinner i tillegg til menn. Gjennom Ugandas Penal Code Amendment (Gender Reference) Act fra 2000 ble referansen "any male" endret til "any person" i lovteksten. Slik kunne også lesbiske og bifile kvinner dømmes under straffeloven for seksuelle handlinger. (Afrol News, 2005a).

1.2 Økt debatt om homoseksualitet i media

President Yoweri Museveni kom til makten i 1986. Landet lå i ruiner etter Idi Amins og Milton Obotes regimer, uten fungerende institusjoner, som Museveni jobbet for å reetablere (Gifford, 1998 s. 114-115). Musevenis agenda var å totalt endre samfunnsstrukturen i landet, ved hjelp av demokratisering og avskaffelsen av sektarianisme og diskriminering. I dette klimaet blomstret sivilsamfunnet og en aktiv fri presse. Et synlig urbant uttrykk for homofil kultur og livsstil vokste frem i Kampala, på tross av lovverket som kriminaliserer homoseksualitet (Ward, 2002).

Media er en viktig aktør i den ugandiske samfunnsdebatten. På 1990-tallet ble det et større fokus på seksualitet. Media begynte da blant annet å dekke saker knyttet til homoseksualitet. I september 1999 publiserte den ugandiske statsavisen New Vision en artikkel med

overskriften: ” Homosexuals increasing in Uganda. Who’s responsible?”. Artikkelen tok opp den økte synligheten av såkalte ”women-men” i Kampala, det vil si menn kledd i kvinnelige klær. Antageligvis ble transpersoner sett på som homoseksuelle. Året før, i 1998, dekket den uavhengige avisen The Monitor president Musevenis uttalelser etter et USA-besøk: “When I was in America, some time ago, I saw a rally of 300,000 homosexuals. If you have a rally of 20 homosexuals here, I would disperse it.” (Hoad, 2007, s. xii). Året etter rapporterte avisen New Vision om et bryllup mellom to kvinner i Uganda. I forbindelse med denne avsløringen sa Museveni: “I have told the CID [Criminal Investigations Department] to look for homosexuals, lock them up, and charge them” (sitert i HRW, 2009a). Etter denne uttalelsen fengslet og torturerte politiet flere mistenkte lesbiske og homofile. Senere tonet Museveni ned uttalelsene sine, og la vekt på at homoseksuelle ikke skulle bli trakassert så lenge de utførte sine handlinger i det private (Ward, 2002). Det ser dermed ut til at homofobiske holdninger blomstret opp 1990-tallet, med media som aktør og formidler.

Kort tid etter denne medieoppblomstringen var der en hendelse på presidentens tidligere skole, Ntare High School. I juli 1999 var der en voldsepisode mot to angivelige homofile studenter. De skyldige, som også var studenter, ble utvist fra skolen. De fikk derimot støtte i samfunnet for det de hadde gjort. Samme år var der en spørreundersøkelse i New Vision som rapporterte at 84% av Kampalas innbyggere var ”disgusted by homosexuality”, og ikke ønsket å legalisere homoseksualitet. Religionsforsker Kevin Ward, spesialist på Øst-Afrika, mener at denne undersøkelsen indikerer urbane holdninger i Kampala, men presiserer samtidig at undersøkelsen kan kritiseres på flere punkter. Det ene kritikkverdige aspekt var hvordan homoseksualitet ble satt i en overveldende negativ kontekst og dermed kan det tenkes at den ble laget for å få negativ respons (Ward, 2002). Et negativt bilde av homoseksualitet ble videre formidlet i New Vision oktober 1999, ved en ugandisk politiker. I artikkelen beskrives homoseksualitet som farlig i medisinsk forstand, og viser til prinsippet om forplantning i seksuelle relasjoner: ”Homosexuality threatens the family institutions whose main purpose is procreation and therefore perpetuation of humanity. Let us make Uganda extremely unsociable for these people to live in” (sitert i Ward, 2002, s. 11).

En negativ fremstilling av homoseksualitet ser ut til å ha dominert mediebildet på slutten av 1990-tallet. Det finnes derimot eksempler på mer positive og nyanserte omtaler av temaet.

Den regjeringskritiske avisen, The Monitor, tok opp homoseksualitet som en menneskerettighet i artikkelen ”Stop gay-bashing already”. Artikkelen diskuterte blant annet homoseksualitetens ”opprinnelse”: “The point is that homosexuality is NOT a Western, African or Asian practice. It is a human sexual preference practised by all races and peoples across time and space” (sitert i Ward, 2002, s. 11).

I september og oktober måned i 1999 vakte altså temaet homoseksualitet stor oppmerksomhet i media. Etter dette dempet diskusjonene seg. Generelt var media på 1990-tallet preget av mer moderate diskusjoner om seksualitet. De såkalte ”problem pages” og spalter med spørsmål og svar, spesielt i New Vision, har hatt åpne diskusjoner om seksualitet, inkludert homoseksualitet, på en mer informativ og ikke-moraliserende måte (Ward, 2002).

1.3 2005-2008: Større synlighet, økt fiendtlighet

Her presenteres sentrale hendelser i perioden 2005 til 2008. Større synlighet av aktivister som arbeider for seksuelle minoriteters rettigheter preger perioden. På samme tid reagerer politiske og religiøse aktører på aktivismen, og karakteriserer homoseksuelle som ”perverts” og ”criminals”.

1.3.1 2005: ekteskapsloven og homoaktivisme

I september 2005 signerte Museveni en lov som kriminaliserer ekteskap mellom to av samme kjønn. I følge loven: “marriage is lawful only if entered into between a man and a woman ... it is unlawful for same-sex couples to marry.” Da loven ble godkjent var strafferammen fortsatt uklar (HRW, 2005).

I forkant av signeringen hadde debatten om homoseksualitet fått en oppblomstring i Uganda, hvor James Nsaba Buturo, minister for etikk og integrering, var en viktig aktør. Han oppfordret blant annet politiet til å undersøke og utføre nødvendige handlinger mot en angivelig homofil samling organisert ved Makerere universitetet i Kampala. I en lederartikkel

i juli 2005 kunngjorde en New Vision sin støtte til Buturo ved å oppfordre regjeringen til å oppdrive homoseksuelle:

The police should visit the holes mentioned in the press, spy on the perverts, arrest and prosecute them. Relevant government departments must outlaw or restrict websites, magazines, newspapers and television channels promoting immorality – including homosexuality, lesbianism, pornography, etc (sitert i HRW, 2005).

Samme måned som New Visions lederartikkel kom på trykk, ble hjemmet til Juliet Victor Mukasa, en lesbisk menneskerettighetsaktivist fra Sexual Minorities Uganda (SMUG), raidet. Dokumenter og annet material ble beslaglagt. Juliet, og en annen lesbisk aktivist, ble arrestert og holdt fengslet over natten (HRW 2007a). De to aktivistene tok senere hendelsen frem for den ugandiske høyesterett, hvor de saksøkte regjeringen for å krenke deres rettigheter. *Yvonne Oyoo and Juliet Mukasa v. the Attorney General*-saken var med på å synliggjøre homodebatten i Uganda ytterligere. Oyoo og Mukasa vant saken, og regjeringen måtte betale for skadene. Mange kirkegjengere ble skuffet over resultatet. Saken skal ha vært med på å oppmuntre lobbyvirksomhet blant kristne ledere i Uganda, for å innføre strengere straffevirksomhet mot homoseksualitet (Kaoma, 2009). Senere i dette kapitlet skal vi se nærmere på The Anti-Homosexuality Bill fra 2009 og klausulen ”promotering” av homoseksualitet. Denne klausulen åpner for å straffe organisasjoner som arbeider for seksuelle minoriteter rettigheter.

1.3.2 2006, 2007: Homoaktivister vs. politiske og religiøse ledere

I august 2006 publiserte tabloidavisen Red Pepper en liste med navn, arbeidssteder og annen identifiserende informasjon om 45 angivelige homoseksuelle menn. Avisen påsto at den publiserte listen var for å vise den ugandiske nasjonen: “how fast the terrible vice known as sodomy is eating up our society” (HRW, 2007a).

August 2007 lanserte organisasjonen SMUG kampanjen “Let us Live in Peace”. I en pressekonferanse 16. august fordømte gruppen diskriminering og vold mot seksuelle minoriteter, i tillegg til stillheten rundt deres seksualitet i HIV/AIDS-forebyggende programmer. Som en respons uttalte James Buturo til BBC at homoseksualitet er unaturlig.

Han nektet for anklagene om polititrukassering av homoseksuelle, men uttrykte at: "We know them, we have details of who they are" (sitert i HRW, 2007a).

Som en reaksjon på SMUG-kampanjen organiserte pastor Martin Ssempe et rally i Kampala. Her uttalte han sin støtte til de han betegnet som homoseksualitetens ofre. Martin Ssempe er pastor i menigheten Makarere Community Church. Han er en kjent som en av Ugandas mest uttalte homomotstandere. Ssempe ledet flere hundretalls demonstranter under budskapet "homosexuality ... a criminal act against nature". Demonstrantene krevde politiske handling mot homoseksualitet fra regjeringen sin side (ibid)

På samme rally uttalte James Buturo at homoseksualitet bryter med tre lover: "the law of God, the law of nature, and the law of the land." I et intervju med avisen Sunday Vision forklarte Buturo videre at han: "[is] considering changing the laws so that promotion [of homosexual conduct] itself becomes a crime". Buturo ytret deretter et ønske om å lage et register med personer mistenkt for å drive med "the vice of homosexuality" (sitert i HRW, 2007b).

1.3.3 2008: Homoaktivister arrestert

I juni 2008 ble tre aktivister arrestert under en fredfull demonstrasjon for økt bevissthet om seksuelle minoriteter. Demonstrasjonen ble holdt samtidig som en HIV/AIDS-konferanse i Kampala. Aktivistene ble holdt fengslet i syv dager uten en siktelse. I følge Human Rights Watch viser dette den ugandiske regjeringens besluttsomhet om å tvinge stillhet rundt homoseksualitet og HIV/AIDS (HRW, 2007a).

1.4 HIV/AIDS og diskriminering av seksuelle minoriteter

Siden 1990-tallet har der vært et stort fokus på å informere og bevisstgjøre den ugandiske befolkningen om AIDS og andre kjønnssykdommer. I 1998 ble Uganda det første landet i Afrika sør for Sahara som fikk ned andelen av HIV-smittede i befolkningen (Encyclopædia Britannica, 2011b). HIV/AIDS er fortsatt en utfordring i Uganda. I dag lever omtrent 1,1 millioner av Ugandas befolkning med AIDS (Avert). Et sentralt aspekt er hvordan seksuelle minoriteter diskrimineres og ekskluderes fra HIV/AIDS-initiativer.

I kampen mot AIDS har Uganda mottatt finansiell støtte fra USA gjennom PEPFAR-programmet (President's Emergency Plan for AIDS Relief). PEPFAR har uttalt at HIV-bekjempelse blant MSM (men who have sex with men) bør prioriteres. Minister for etikk og

integrering, James Buturo, har protestert mot inkluderingen seksuelle minoriteter i HIV/AIDS initiativer, ved å vise til straffeloven mot homoseksualitet (HRW, 2007b).

Det er en viss motsetning i PEPFAR-programmet. Human Rights Watch mener Bush-regjeringen i USA har muliggjort ekskluderingen av seksuelle minoriteter i HIV/AIDS-programmer i Uganda, gjennom sin økonomiske og moralske støtte. Selv om PEPFAR har uttalt at de er opptatt av MSM, har de samtidig mottoet: "abstinence until marriage". Denne diskriminerer på basis av seksuell orientering, ved at likekjønnsekteskap er ulovlig i Uganda. Videre nevnes ikke seksuelle minoriteter i strategiprogrammet til Uganda AIDS Commission (ibid).

Både Uganda AIDS Commission, og helse- og forsvarsdepartementet har mottatt PEPFAR-finansiering. PEPFAR har i tillegg gitt finansiell støtte til såkalte trosbaserte organisasjoner som har sterke bånd til regjeringen i Uganda. For eksempel Uganda Youth Forum, startet av presidentfruen Janet Museveni. En representant i fra Janets kontor har uttalt at Uganda Youth Forum i stor grad blir finansiert av utenlandske donorer, og at Bush-administrasjonen var en viktig støtte i forhold til deres avholdenhetspolitikk (ibid).

Martin Ssempe er en av mottakerne av PEPFAR-finansiering. Ssempe er knyttet til flere AIDS-initiativer i Uganda og direktør i Campus Alliance to Wipe Out AIDS (CAWA). CAWA promoterer avholdenhet og regnes som en trosbasert organisasjon. Ssempe har angrepet promoteringen for bruk av kondomer i Ugandas AIDS-kampanjer (ibid). Uganda har en fremgangsmåte i kampen mot HIV/AIDS kalt ABC. Det oppmuntres til seksuell avholdenhet før ekteskapet (Abstinence). Videre anbefales det blant dem som er seksuelt aktive å være trofaste mot én partner (Be faithful). Til sist anbefales kondombruk, spesielt blant dem som har flere enn én seksuell partner (Condom) (Avert). Som en protest mot C'en i Ugandas AIDS-strategi, brente Martin Ssempe en pakke med kondomer på Makerere universitetet i Kampala i september 2004. I følge reportere skal Ssempe, som en del av denne handlingen, ha uttalt: "I burn these condoms in the name of Jesus!" (sitert i HRW, 2007b). Ssempe har videre poengtert at: "Homosexuals should absolutely not be included in Uganda's HIV/AIDS framework. It is a crime, and when you are trying to stamp out a crime you don't include it in your programmes" (ibid).

Presidentfruen Janet Museveni og Martin Ssempe er nære bekjente og samarbeidspartnere. Martin Ssempe har blant annet fungert som representant for Janet Museveni i PEPFAR-

programmet. Han har på vegne av Janet Museveni deltatt på det tredje HIV Partnership Forum i Kampala, arrangert i november 2004. Ssempe har også jobbet i National Abstinence Coalition, et program ved Janets kontor. Videre har han vitnet foran den amerikanske kongressen om HIV/AIDS situasjonen i Uganda, som presidentfruens representant (ibid).

HIV/AIDS Prevention and Control Act ble introdusert i mai 2010. Det nye HIV/AIDS-forslaget inkluderer bestemmelser som gir mandat til HIV-tvangstesting, plikt til å avsløre HIV-status, og kriminalisering av handlinger som kan føre til HIV-smitte. De siste årene har utbredelsen av HIV økt i Uganda. Det har blitt estimert at rundt 80 prosent av dem som lever med HIV ikke er klar over sin HIV-status. Lovforslaget krever obligatorisk testing av gravide kvinner, deres partnere, mistenkte gjerningsmenn og ofre for seksuelle overgrep, narkotikabrukere og prostituerte. Human Rights Watch mener at en kriminalisering av HIV-overføring vil fungere mot sin hensikt, ved at frykt for straff vil forhindre personer i å teste seg for HIV. Videre mener HRW at forslaget strider i mot menneskerettighetene og oppmuntrer til diskriminering og stigma av personer med HIV/AIDS: "Like the anti-homosexuality bill, the HIV/AIDS bill tramples on rights and encourages stigma and intolerance"(HRW, 2010b)

1.5 The Anti-Homosexuality Bill

Oktober 2009 ble The Anti-Homosexuality Bill (AHB), som blant annet inkluderer dødsstraff, lagt frem for det ugandiske parlamentet. Den eksisterende straffeloven kan dømme personer som har likekjønnet sex opptil fjorten års fengsel. Forslaget om en ny straffelov har skapt stor debatt, både nasjonalt og internasjonalt. President Museveni har etter hvert avstand til lovforslaget og uttalt at det ikke representerer regjeringens synspunkt (BBC, 2010d).

Ugandiske politikere har vært uenige om Bahatis lovforslag. Der har vært kraftig internasjonal kritikk, hvor blant annet Barack Obama har kalt forslaget for "odious". Museveni har uttrykt bekymring over kampanjens mulige konsekvenser for Ugandas utenrikspolitikk. I den sammenheng satte Museveni sammen en komité for å vurdere AHB. Denne fant nesten alle klausulene enten unødvendige eller tilsvarende klausuler i den eksisterende straffeloven. Landets minister for etikk og integrering, James Nsaba Buturo, har lenge uttrykt sterk motstand til homoseksualitet, og han vært en sterk støttespiller til Bahati og AHB. Buturo var

invitert til komiteens møte, men deltok ikke. Han har senere uttalt at komiteens konklusjoner ikke reflekterer hans meninger (Muhumuza, 2010).

Etter å ha vært lagt på is en god stund, ble det kjent i mai 2011 at lovforslaget skulle debatteres og behandles på et kommende parlamentsmøte. Komiteen som ble satt til å behandle lovforslaget kalte inn til høringer 6. og 9. mai. Komiteen godkjente AHB med noen endringer, men opprettholdt klausulen om dødstraff. Forslaget skulle opp til debatt i parlamentet 11. mai, som så ble flyttet til 13. mai. Det endte med at lovforslaget ikke ble debattert, og parlamentet ble deretter stengt (LLH, 2011). Lovforslaget kan bli tatt opp til debatt når parlamentet åpner igjen 18. mai (IGLHRC, 2011a).

I den følgende presentasjonen av *The Anti-Homosexuality Bill*, beskrives i første omgang de ulike klausulene som utgjør lovforslaget. Deretter presenteres den ugandiske organisasjonen Family Life Network, som arrangerte et seminar om ”den homoseksuelle agenda” i forkant av AHBs fremleggelse. Til slutt presenteres Davis Bahati og hans argumentasjon for AHB.

1.5.1 Gjennomgang av lovforslagsdokumentet

I introduksjonen til dokumentet *The Anti Homosexuality Bill 2009. Memorandum* beskrives formålet med lovforslaget samt svakheter ved den eksisterende straffeloven. Selve lovforslaget består av atten klausuler. Gjennomgående i dokumentet er fokuset på den såkalte tradisjonelle heteroseksuelle familien, at denne trenger beskyttelse mot homoseksualitet og derav behovet for en slik lov. Å bevare ugandisk kultur nevnes videre som en sentral bakgrunn til AHB: ”protect the cherished culture of the people of Uganda, legal, religious, and traditional family values” (Bahati, 2009). I dokumentet påpekes det at homoseksualitet ikke regnes som en medfødt egenskap og anses derfor som en reversibel tilstand. Homoseksualitet tolkes som miljøpåvirkning, at det kan overføres fra en person til en annen. Det legges derfor vekt på at spesielt barn og unge må gis beskyttelse fra homoseksuell ”påvirkning”.

Noen av klausulene er verdt å se litt nærmere på. Første klausul er en liste med definisjoner over sentrale begreper i lovteksten. Det listes blant annet opp hva som menes med ”Sexual act”. Sylvia Tamale, ugandisk jussprofessor, evaluerte lovforslaget under en offentlig dialog på Makerere Universitetet i Kampala. Her uttrykte hun blant annet bekymring over den vide definisjonen tatt i bruk for homoseksuell handling (Tamale, 2009). Den andre klausulen, *The*

offence of homosexuality, forklarer i hvilke tilfeller et menneske kan dømmes for homoseksuell praksis. En person som enten har penetrasjonsex, stimulerer kjønnsorganene eller tar på en annen person av samme kjønn med seksuelle intensjoner kan få livstid i fengsel. Neste klausul definerer det som kalles for *Aggravated homosexuality*. Dette innebærer ulike forhold, blant annet likekjønnet sex med en person under atten, med en funksjonshemmet person, likekjønnet sex hvor HIV-smitte kan forekomme og seksuelle overgrep hvor rusmidler er involvert. Det er under disse forholdene at dødsstraff kan tas i bruk (Bahati, 2009).

Et par andre klausuler skiller seg ut fra den eksisterende straffeloven. Klausul tretten, *Promotion of homosexuality*, introduserer sensur av ulike former for informasjonsspredning som omhandler homoseksualitet. Dette vil i praksis kunne forby organisasjoner som arbeider for seksuelle minoriteters rettigheter. I same klausul kriminaliseres ”funding and sponsoring of homosexuality and related activities” (Bahati, 2009). I følge Sylvia Tamale vil dette kunne få konsekvenser for helsevesenet. For eksempel ved at de som gir økonomisk støtte til HIV/AIDS-initiativer som fokuserer på seksuelle minoriteter som gruppe, kan gis til opptil syv års fengselsstraff (Tamale, 2009).

Personer som kjenner til homoseksuelle handlinger kan etter klausul fjorten straffes hvis de ikke anmelder forholdet innen 24 timer. Klausul seksten, *Extra-Territorial Jurisdiction*, forbyr en person av ugandisk statsborgerskap å ha likekjønnet sex utenfor Uganda (Bahati, 2009).

Når det gjelder klausul atten det interessant å legge merke at AHB ønsker at Uganda trekker seg ut av internasjonale avtaler som strider i mot dokumentets budskap. I så tilfelle ville det være nødvendig å trekke seg fra en rekke internasjonale menneskerettighetskonvensjoner. Dette aspektet drøftes ytterligere i 3. kapittel, avsnitt 3.2.3 *FN og menneskerettighetsperspektivet*.

1.5.2 Family Life Network: Exposing the Homosexual Agenda

Et par måneder før AHB ble lagt frem for parlamentet i Uganda, arrangerte den ugandiske organisasjonen Family Life Network (FLN) seminaret *Exposing the Homosexual Agenda*. Stephen Langa er direktør i FLN og tilknyttet Kampala Pentacostal Church (Nakaweesi-Kimbugwe & Mugisha, 2009). FLN er en statsuavhengig organisasjon etablert i 2002 med en

visjon om å reetablere og ivareta familieverdier. De beskriver seg selv som en organisasjon åpen for alle, uansett kjønn, rase, etnisitet, sosial eller religiøs bakgrunn. FLN mener det ugandiske samfunnet er i en moralsk nedgangsfase. Eksempler trekkes frem for å underbygge denne påstanden:

- Familier som går i oppløsning og dårlige familieforhold
- Incest og seksuelle overgrep
- Økende HIV-smitte
- Flere single samt tenåringsmødre
- Homoseksualitet og ”lesbianisme”
- Narkotikamisbruk
- Økt bruk av pornografi
- Legaliseringsprosesser av abort og prostitusjon

I følge FLN er disse faktorene med på å undergrave familien, regnet som den grunnleggende byggesteinen i samfunnet (FLN, 2009). FLN samarbeider med diverse kirker og organisasjoner. Pinsekirken Deliverance Church er et eksempel på en av FLNs samarbeidspartnerne. Denne pinsekirken beskriver seg selv som en familiekirke med fokus på å finne Guds sannhet gjennom familieforhold (Deliverance Church, 2011)

Konferansen *Exposing the Homosexual Agenda* skal ha vært en viktig faktor i AHB-prosessen. På seminaret deltok representanter i fra USAs kristne høyrekonservative miljøer. Deres rolle diskuteres i 3. kapittel. Church of Uganda har videre uttalt sine holdninger til lovforslaget, som drøftes i 5. kapittel.

1.5.3 David Bahati

Mannen bak AHB, David Bahati, er politiker i det ugandiske parlamentet for Ndorwa West, og medlem av National Resistance Movement, Ugandas største politiske parti (Parliament of Uganda, 2011).

I et intervju forteller Bahati at han prøver å utgjøre en forskjell i livene til folk. Han sier at han kjemper for det han mener er rett: “One of the things I do is fight for the future of our children. And that is why I fight homosexuality.” (Ssegawa, 2010). Bahati anklager videre

rike vestlige land for å påvirke verden med sin homoseksuelle agenda. Han karakteriserer homoseksuell praksis som en trussel til samfunnet og en farlig påvirkning for fremtidige generasjoner. Han mener videre at homoseksualitet er en tillært egenskap (ibid).

Etter at AHB ble lagt frem truet flere land, blant annet Storbritannia, med å nekte Bahati visum. Bahati har uttalt at det er en konsekvens han er villig til å akseptere: “if that is the price I have to pay, I would rather stay here and keep our children safe, for I am comfortable and happy to be involved in this cause” (ibid). Å beskytte familien og barna er et argument Bahati er opptatt av:

All we want is to make sure the organisations that promote homosexuality are banned from this country, that we make it very difficult for people to practice homosexuality here and we cut off the money that is coming to promote this behavior and to defend the family and to protect the children” (Dunn, 2010).

Videre forsvarer Bahati kampen mot homoseksualitet og klausulen om dødsstraff ved å vise til 3. Mosebok i Det gamle testamentet:

It is born out of God-fearing people. It is based on the principle of fear of the Lord. Which is very well grounded in the Bible, in Leviticus, very well grounded in the Koran and other people who have real faith in God. It is true, it is something that is well grounded in the fear of the Lord... The same Bible says in Leviticus that if a man sleeps with a man he should be punished with death. We are not going to rewrite this Bible. We are not going to adjourn the Word of God (Dunn, 2010).

1.6 Rolling Stones og drapet på David Kato

I etterkant av The Anti-Homosexuality Bill ser det ut til å ha vært økt spenningen mot homoseksuelle. Den nyetablerte avisen Rolling Stone i Uganda, publiserte høsten 2010 en liste med navn og bilder av angivelige homoseksuelle personer, med overskriften ”Hang them”. Avisen uttalte at den alt i alt kom til å publisere 100 navn. I etterkant har flere av de personene nevnt i Rolling Stone blitt forfulgt og angrepet. Redaktøren i Rolling Stone, Giles Muhame, har senere nektet for at publisering var ment for å oppmuntre til vold. Han forklarte at målet var å oppfordre autoriteter til å undersøke og eventuelt tiltale dem som driver med

”recruiting [of] children to homosexuality” (BBC, 2010c). En dommer i Uganda har siden beordret avisen om å stanse publisering av navn og bilder av personer de mener er homoseksuelle. Muhame svarte beordring med at han ville fortsett publisering, men på en mer diplomatisk måte for å unngå lovbrudd (BBC, 2010b).

En av dem som ble forfulgt og dødstruet etter at bildet hans ble publisert i Rolling Stones var David Kato, kjent aktivist i Sexual Minorities Uganda (SMUG). Noen måneder etter publisering ble Kato funnet drept i sitt eget hjem. Mistenkte for drapet har blitt funnet, men politiet nekter for at motivene var knyttet til Kato sin status som homoseksuell aktivist i SMUG (BBC, 2011). Før drapet saksøkte Kato avisen Rolling Stones, og vant saken. Drapet på Kato vakte internasjonale reaksjoner. USAs president Barack Obama uttalte at saken bør undersøkes, mens en rekke menneskerettighetsorganisasjoner har krevd en uavhengig etterforskning (MacKean, 2011).

1.7 “Let us turn from evil”

Tidligere i kapittelet har vi sett at James Nsaba Buturo, Ugandas minister for etikk og integrering, ved flere anledninger har ytret seg offentlig mot homoseksuell praksis, og støttet Bahati og hans Anti-Homosexuality Bill. På et offentlig bønnemøte i Kampala 2. mai 2010, var Buturo en av dem som talte. Deler av denne talen trekkes frem her for å illustrere noen av argumentene som går igjen i den ugandiske homodiskursen. I talen uttrykker Buturo hvorfor homoseksualitet ikke bør aksepteres, og viser til religion:

This is an opportunity for Ugandans to tell the whole world that our allegiance is not to man, whoever that man may be; our allegiance is not to nations, however powerful, our allegiance is to God. Uganda will not accept that nonsense that says that homosexuality is a human right. It is an abomination (sitert i Throckmorton, 2010c).

Buturo legitimerer kampen mot homoseksualitet ved vise til et guddommelig ønske, den høyeste makt sin vilje. Videre hevder Buturo at homoseksualitet ikke kan regnes som en menneskerettighet. Dette er et gjentakende aspekt i forsvaret av AHB. En slik retorikk er med på å umenneskeliggjøre homoseksualitet og styrkes ytterligere ved Buturos karakterisering av homoseksualitet som en styggedom (abomination). Talen fortsetter:

My brethren, you have a duty to support Honorable Bahati, to support Parliament, to support those all those Ugandans who say that homosexuality never ever in our land. We don't oppose

or hate homosexuals; actually we love them. But they are lost. We have a duty to bring them back to God (ibid).

Buturo oppfordrer folket å støtte Bahati og lovforslaget mot homoseksualitet. Han appellerer til nasjonalfølelsen gjennom erklæringen ”homosexuality never in our land”. Videre trekkes det frem et interessant aspekt som går igjen i denne diskursen, nemlig at homoseksualitet beskrives som en tilstand hvor en person har kommet bort i fra Gud og religionen. Det regnes dermed som en nestekjærlig plikt å bringe den homoseksuelle tilbake til Gud, ved å snu den seksuelle orienteringen.

We have the opportunity to show the rest of the world that Uganda is right because we are for God and those out there who are forcing us to do what is wrong are actually wrong.

But why is your country where we are now? Why is the issue of homosexuality, when two, three years ago, it wasn't? What has happened? ... Answer is that we have broken that covenant that we made with God. And so we see rebellion in the making; Ugandans choosing to distance themselves from God. And immorality is a consequence of that choice we are making.

Let us humble ourselves. Let us pray. Let us turn from evil. Let us seek Him. And then He is going to make this land one of milk and honey as you have never seen before. The Church is on the defensive everywhere you go. In America, it's about to lose the battle. In Uganda, the church is not handling this battle in the way it should (ibid).

Buturo oppfordrer her det ugandiske folk å være et forbilde for verdenssamfunnet. I følge Buturo har Vesten har tapt, eller er i ferd med å tape, kampen mot homoseksualitet på grunn av sine liberaliseringsprosesser. Buturo oppfordrer det ugandiske folk å stå i mot kritikken og presset i fra Vesten, og ikke havne i den samme ”umoralen”.

Senere i oppgaven vil jeg se nærmere på hvordan det internasjonale samfunnet, for eksempel FN, er opptatt av seksuelle minoriteters rettigheter og knytter dette til et lands utvikling. Buturo, og andre aktører som Church of Uganda, tolker humaniseringen av homoseksuelle som en moralsk nedgradering. Å akseptere homoseksualitet vil i en ugandisk kontekst kunne tolkes som en motsetning til utvikling.

Buturo spør videre i talen sin hvorfor Uganda har havnet i umoral, i dette tilfellet eksemplifisert med homoseksuell praksis. Hans svar er at uganderne har brutt pakt med Gud. Noen grupper i samfunnet har valgt å distansere seg til guddommen og konsekvensen

av dette er umoral. I diskusjonskapittelet drøftes dette aspektet ytterligere med utgangspunkt i paulinsk teologi.

Buturo oppfordrer videre det ugandiske folk å søke tilbake til Gud og snu seg vekk i fra ”det onde”. Dette vil i følge Buturo løse landets utfordringer og føre til velstand, til et ”land of milk and honey”. Talen avsluttes ved å kunngjøre trofasthet til president Museveni og be for at han vil handle i tråd med Guds ønsker:

Let us pray that Ugandans are set free. Let me ask you also to pray for his Excellency the President, the man God has put in that position for this time we are in. That he will remain fearless of anybody around the world, except God. God bless you, God bless Uganda (ibid).

1.8 Oppsummering

Vi har i dette kontekstkapittelet sett på utviklingen av en debatt om homoseksualitet i Uganda. Lovgivningen som kriminaliserer homoseksuell praksis i Uganda har sin opprinnelse i det britiske lovsystemet. På 1990-tallet ble seksualitet som tema introdusert i ugandiske medier. Samtidig vokste urbane miljøer for seksuelle minoriteter. Ugandiske organisasjoner som arbeider for homoseksuelles rettigheter har skapt reaksjoner blant politiske og religiøse ledere. Vi har sett at HIV/AIDS-problematikken er en arena hvor homoseksuelle diskrimineres. Senere i oppgaven vil se at diskriminering av denne gruppen forsvares ved å relativisere menneskerettighetene. Den homoseksuelle handlingen karakteriseres som unaturlig og kriminell. Retorikken går altså ut på å avhumanisere den homoseksuelle handlingen og dermed ekskludere den homoseksuelle personen fra en menneskerettslig kontekst.

I presentasjonen av The Anti-Homosexuality Bill så vi at president Museveni har tatt avstand til denne, sannsynligvis på grunn av stort internasjonalt press. Før fremleggelsen av AHB har Museveni derimot vært tydelig i sin fordømmelse av homoseksuell praksis. Senere i oppgaven vil vi også se at Museveni i etterkant av AHB har uttalt seg negativt til homoseksualitet. Musevenis retorikk har likhetstrekk til andre politiske og religiøse lederes argumentasjon mot homoseksualitet.

I 4. kapittel om Church of Uganda og dens rolle som samfunnsaktør vil blant annet forholdet mellom kirke og stat bli drøftet. Her vil vi se hvordan Museveni til en viss grad distanserer

seg fra religiøse diskurser. Samtidig er Museveni bevisst på at religiøse institusjoner er sentrale aktører i samfunnet og religiøse verdier sentrale for den politiske diskursen. Et eksempel på dette skal vi se i 5. kapittel. Her diskuteres Musevenis tale i 2010 under markeringen av de kristne martyrene. Museveni brukte i denne talen en retorikk som hyllet kristne familieverdier og fordømte homoseksualitet og dens vestlige promotører. I dette kapitlet har vi også sett på hvordan presidentfruen Janet Museveni, samt andre ugandiske politikere som Bahati og Buturo, har en sterk religiøs bakgrunn. Disse promoterer politisk for en kristen familieagenda.

2. Afrikansk og global kontekst

I det følgende kapittelet plasseres den ugandiske debatten om homoseksualitet i en afrikansk og en ”global” kontekst. I første omgang presenteres noen generelle tendenser i den afrikanske homodiskursen. Dette for å vise til parallelle utviklinger i Uganda og andre afrikanske land, spesielt i det sørlige Afrika. Den ugandiske homodebatten har likhetstrekk med debatten om homoseksualitet som pågår i andre tidligere britiske kolonier i Afrika.

Under ”global kontekst” drøftes blant annet Ugandas Anti-Homosexuality Bill i lys av internasjonale menneskerettigheter. Ugandiske motstandere til homoseksualitet, samt andre afrikanske aktører, er i opposisjon til internasjonale organisasjoners krav om å respektere seksuelle minoriteters grunnleggende rettigheter. Europeisk innflytelse under kolonitiden drøftes også i dette kapittelet. Her skal vi se nærmere på hvordan dagen seksualdiskurs i Afrika har tatt til seg konstruksjoner etablert under europeisk imperialisme. Elementer fra dette kontekstkapittelet vil være sentrale for en analyse av Church of Ugandas argumentasjon mot homoseksualitet.

2.1 Afrika

Økt fiendtlighet mot homoseksuelle er ikke unikt for Uganda. Lignende utviklinger har funnet sted i andre afrikanske land. Etter Ugandas Anti-Homosexuality Bill har menneskerettighetsgrupper rapportert en økning i hatkriminalitet mot seksuelle minoriteter i Afrika. I følge disse gruppene skjer slike handlinger mot Afrikas homoseksuelle i en tid hvor denne gruppen større grad hevder sin eksistens og krever grunnleggende menneskerettigheter. Dette så vi et eksempel på i forrige kapittelet med organisasjonen Sexual Minorities Uganda (SMUG). At religiøse og politiske autoriteter er uttaler seg negativt til homoseksualitet, er ikke bare tilfelle i Uganda, men også utbredt i andre land på kontinentet. Gjentakende argumentasjon er påstanden om homoseksualitet som i strid med Guds vilje og afrikansk kultur (Taylor, 2011). I de følgende avsnittene skal vi se nærmere på den afrikanske konteksten og parallelle tendenser i debatten om homoseksualitet.

2.1.1 Holdninger til homoseksualitet

I 2010 utførte amerikanske Pew Research Center en spørreundersøkelse om holdninger til religion og moral i Afrika sør for Sahara. I nesten alle de spurte landene svarte majoriteten at troen på en gud er viktig for gode moralske verdier. Kristne og muslimer svarte at de er sterkt i mot homoseksualitet, abort, prostitusjon og sex utenfor ekteskapet (Pew Forum, 2010, s. 15). I undersøkelsen svarte de aller fleste at de anser homoseksuell praksis som umoralsk, der Zambia, Kenya og Kamerun scoret høyest (98%) (ibid). I en lignende undersøkelse utført av Pew Research Center i 2007, mente også 98 prosent av de spurte i Uganda at homoseksualitet ikke kan regnes som moralsk akseptabelt (Pew Global, 2007, s. 35). I 2010, etter fremleggelsen av AHB, var det et lavere antall ugandere (79%) som mente at homoseksualitet er umoralsk (Pew Forum, 2010, s. 276).

2.1.2 Eksempler på parallelle utviklinger

I etterkant av Ugandas Anti-Homosexuality Bill har det vært flere tilfeller av homofobiske reaksjoner blant Ugandas naboland. Da USAs president Barack Obama kritiserte AHB, førte det til store demonstrasjoner i Kenya. Noen uker etter demonstrasjonen gikk det et rykte om et ekteskap mellom to kenyanske menn. Fem personer ble arrastert for å ha planlagt dette bryllupet (Fihlani, 2010). I etterkant av AHB ble et homofilt par arrestert i Malawi på grunn av en bryllupsseremoni som hadde funnet sted mellom disse to. De to mennene ble i utgangspunktet dømt til 14 års fengsel, men etter seks måneders varetekt ble de løslatt. Malawis president benådet paret etter internasjonalt press fra blant annet FNs generalsekretær Ban Ki-moon (Crawley, 2010). Flere malawiske kirker støttet arrestasjonen (Butty, 2010). I april 2010 signerte Burundis president, Pierre Nkurunziza, en lov som kriminaliserer samtykkende homoseksuell praksis. I august 2010 beklaget statsministeren i Senegal, Soulayemane Ndene Ndiaye, ”spredningen av homoseksualitet” i landet, og oppfordret religiøse ledere og alle troende til å kjempe mot denne utviklingen (HRW, 2010a).

Sør-Afrika er i en noe spesiell situasjon. Det var det første landet i verden til å forby diskriminering på bakgrunn av seksuell orientering. Forbudet ble eksplisitt formulert i postapartheid-konstitusjon fra 1996. I 2006 ble likekjønnssekteskap legalisert. Til tross for dette er seksuelle minoriteter fortsatt en sårbar gruppe i Sør-Afrika. Vold mot svarte lesbiske

kvinner og såkalte korrigerende voldtekter, for å ”omvende” dem til heteroseksualitet, er svært utbredt (HRW, 2009b).

I likhet med Uganda har Nigerias statlige og religiøse ledere ytret seg negativt til homoseksualitet. Olusegun Obasanjo, Nigerias tidligere president, har uttalt at homoseksualitet er: “un-Biblical, unnatural, and definitely un-African” (HRW, 2008). Homoseksualitet er straffbart i Nigeria, og i 2007 ble det vedtatt et lovforslag som forbyr likekjønnsekteskap og kan straffe enhver som ”performs, witnesses, aids or abets” en slik seremoni på egenhånd (Nigeria, 2006). I følge Human Rights Watch har seksuelle minoriteter i Nigeria opplevd flere trakasseringer, fengsling, utpressing og voldtekter etter at lovforslaget ble introdusert (HRW, 2009a). Den tidligere anglikanske erkebiskopen i Nigeria, Peter Akinola, har vært høytlydt i sine protester mot homoseksualitet. Han var en viktig støttespiller i prosessen som førte til forbudet mot likekjønnsekteskap. Akinola har også vært en sentral aktør i det anglikanske fellesskapet (HRW, 2008). Som vi skal se i 4. kapittel har det i over et tiår pågått en debatt i det globale anglikanske fellesskapet om hvorvidt homoseksuell praksis bør aksepteres eller ikke. Akinola, sammen med blant annet Ugandas erkebiskop, Henry Luke Orombi, har vært viktige motstandere til en liberalisering av holdninger til homoseksualitet innad i det anglikanske fellesskapet.

2.1.3 Lovgivning: arven fra kolonitiden

En rekke afrikanske land som kriminaliserer homoseksuell praksis har tidligere vært under britisk kolonistyre. Slik som i Uganda, introduserte de britiske koloniherrne sodomilovgivning i sine andre afrikanske kolonier (HRW, 2008).

Med seksjon 377 introduserte den indiske straffeloven fra 1860 forbud mot homoseksualitet. Etter hvert som det britiske imperiet vokste fikk straffeloven innpass i en rekke kolonier. Lovgivningen hadde som formål å implementere europeisk moral på de ”rebelske” massene. Koloniherrne mente de innfødte ikke straffet tilstrekkelig hva de kalte ”perverse” seksuelle handlinger. Seksjon 377 var et forsøk på å sette en standard for riktig oppførsel. Målet med forbudet var å reformere de kolonialiserte, samt beskytte kolonistene mot et ”moralsk tilbakefall” blant de innfødte. De afrikanske landene som arvet versjoner av seksjon 377 var: Botswana, Gambia, Ghana, Kenya, Lesotho, Malawi, Mauritius, Nigeria, Seychellene, Sierra Leone, Somalia, Swaziland, Sudan, Tanzania, Uganda, Zambia, og Zimbabwe. Sør-Afrika beholdt Nederlands sedvanerett som også kriminaliserte sodomi, selv etter at Sør-Afrika ble

britisk koloni i 1806. Den nederlandske sedvaneretten ble også introdusert på territoriet som nå er Namibia, da dette var under sørafrikansk kontroll. Denne har forblitt Namibias sedvanerett, og sodomi er fortsatt kriminalisert her (HRW, 2008).

2.1.4 Syndebukkstrategi

Den homofiendtlige utviklingen i det sørlige Afrika de siste to tiårene, er et resultat av økt politisk, kulturell og religiøs motstand til homoseksualitet. Siden midten av 90-tallet har politiske ledere i det sørlige Afrika i økende grad ført en negativ retorikk mot homoseksualitet.

(Zapiro, 1999)

Bildet over ble tegnet i anledning Museveni oppfordring til politiet i 1999 å oppdrive homoseksuelle og fengsle dem. Helt til høyre ser vi president Mugabe av Zimbabwe, som et naturlig element i en "african homophobes club". Mugabe er kjent for å være den første afrikanske statslederen som offentlig ytret fiendtlige holdninger til homoseksualitet. På midten av 1990-tallet beskrev Mugabe homoseksuelle som "worse than dogs and pigs". Han har senere lagt vekt på hvordan han mener at homoseksualitet har blitt eksportert i fra Vesten til Afrika. I Zimbabwe ble LHBT-organisasjonen GALZ ekskludert fra en internasjonal bokmesse i Harare i 1995, og i etterkant utsatt for voldelige trusler. Denne hendelsen

synliggjorde ytterligere regjeringens intensjon om å bekjempe Zimbabwes homoseksuelle. Etter Mugabe har andre afrikanske ledere kommet med lignende uttalelser, ofte med støtte fra religiøse lederfigurer i samfunnet. Forfølgelse av seksuelle minoriteter har også blitt mer utbredt (HRW, 2009a). I stolen i midten sitter den tidligere namibiske presidenten, Sam Nujoma. Namibiske politikere var blant de første som imiterte Mugabe. Et par måneder etter kontroversen om bokmessen i Harare, uttalte en av Namibias minister: "Homosexuality is like cancer or AIDS and everything should be done to stop its spread in Namibia (Long, 2003, s. 25).

I faglitteraturen diskuteres årsaken til en antihomo-kampanje blant politiske ledere i Afrika. I *More Than A Name* (2003), publisert av Human Rights Watch og International Gay and Lesbian Human Rights Commission, diskuteres bruken av homofobisk retorikk blant statlige ledere i det sørlige Afrika (Long, 2003). Forfatter Scott Long trekker paralleller mellom utviklingen i land som Sør-Afrika, Uganda og Zimbabwe. Han forklarer hvordan synkende oppslutning skaper frykt for valgnederlag blant politikerne. I en kontekst av politisk ustabilitet, helseutfordringer som HIV/AIDS, fattigdom og en generell misnøye i befolkningen, har politiske ledere pekt ut den homoseksuelle som sydebukken, som roten til samfunnets problemer. Det anvendes en retorikk som fokuserer på å beskytte landets "kulturelle autentisitet". Hva en "kulturell autentisitet" innebærer er noe uklart. Det vises til nasjonalfølelse og tradisjonelle moralske verdier. Homoseksualitet oppfattes som en trussel til ideen om en autentisk afrikansk kultur. (Long, 2003).

I videreføringen av tankegangen om "kulturell autentisitet" kan det trekkes inn hvordan politikerne forsvarer et lovverk som forbyr homoseksuelle handlinger. Disse lovene, som for eksempel The Anti-Homosexuality Bill er basert på, er i seg selv fremmed i "afrikansk kultur". De ble implementert under britiske og nederlandske kolonistyrer. På samme måte regnes kristendom som en del av det autentiske Afrika og brukes til å legitimere motstanden til homoseksuell praksis. Dette aspektet drøftes ytterligere i dette kapittelet under global kontekst.

Blant menneskerettighetsgrupper brukes begrepet "state-sponsored homophobia" om sydebukkstrategien diskutert over. Den sørafrikanske AIDS- og menneskerettighetsaktivisten, Zackie Achmat, forklarer hvordan denne strategien har en samlende funksjon og tiltrekker seg sentrale støttespillere:

Food is unaffordable, health care unavailable; educations, opportunities, pensions are all gone. And the populations are enraged, rightly. ... And so these governments are precarious and terrified. The people are roused up against them, and there is no one to support them. Their only real hope is that people die of AIDS or hunger before they are angry enough to rebel. And what do [the governments] find? *They say "homosexual" and two sorts come running to them: the Christian churches and the African traditionalists*, two groups who usually won't even speak to one another, come flocking behind the government's banner. Suddenly they have support. It's a magic word (sitert i HRW, 2009a, egen uthevelse).

I kriselignende situasjoner har politikere anklaget homoseksuelle. Slik har de oppnådd støtte blant sentrale religiøse aktører, både fra de kristne kirkene og ledere for afrikanske tradisjonelle religioner. Stemplingen av homoseksuelle som sydebukker er ikke et nytt fenomen. Historisk finner vi at grupper karakterisert som truende ofte ble stemplet som "sodomitter", og anklaget for store utfordringer i samfunnet. Historiker Byrne Fone skriver i verket *Homophobia: A History* (2000) at i Europa, gjennom hele senmiddelalderen, renessansen og moderne tid, har likekjønns seksualitet blitt knyttet til kjettere og hedninger: "sodomites were accused of being heretics, traitors, sorcerers, or witches, the cause of plagues and civic disasters" (Fone, 2000, s. 8).

2.2 Global kontekst

FN og en flere vestlige lands myndigheter har fordømt Ugandas Anti-Homosexuality Bill, og homofiendtlige utviklinger i andre afrikanske land. Det kreves at seksuelle minoriteters grunnleggende rettigheter respekteres. Vestlig forsvar av seksuelle minoriteter oppleves av afrikanske motstandere som et kulturimperialistisk angrep. Denne tankegangen preger retorikken til Church of Uganda og andre ugandiske motstandere til homoseksualitet. Ideen om kulturell imperialisme henger sammen med kontinentets kolonihistorie. Derfor er det relevant å analysere betydningen europeernes tilstedeværelse i Afrika under kolonitiden, og hvordan dette har preget den postkoloniale konteksten. I faglitteraturen argumenteres det for at en heteronorm ble etablert under europeisk kolonistyre, blant annet gjennom implementering av sodomilovgivning. Konstruksjoner fra kolonitiden anvendes i rettferdiggjøringen av den afrikanske homomotstanden (Murray & Roscoe, 1998). Kristendommen, i all hovedsak en vestlig import, regnes som en del av den afrikanske

”kulturelle autentisiteten” og brukes i mobiliseringen mot seksuelle minoriteters rettigheter (Hoad, 2007). I forbindelse med The Anti-Homosexuality Bill vil rollen til amerikanske kristenkonservative presenteres og drøftes i denne delen.

2.2 1 Europeisk innflytelse i Afrikas seksualdiskurs

I den moderne afrikanske diskursen beskrives ofte homoseksualitet som ”un-African”. I studiet av afrikanske homoseksualiteter drøfter Murray and Roscoe (1998) betydningen av europeernes tilstedeværelse i Afrika. De diskuterer blant annet hvordan europeerne karakteriserte afrikanernes seksualitet. I følge Murray og Roscoe er ideen om homoseksualitetens fravær i afrikanske samfunn en myte opprettet av europeerne under kolonitiden.

Begrepet ”primitive man” ble brukt om svarte afrikanere. Siden den primitive mannen ble karakterisert som naturknyttet og styrt av instinkter, var det nærliggende å beskrive ham som heteroseksuell og viet til sin mest ”naturlige” tilgang: biologisk reproduksjon. Siden afrikanerne ble ansett for å være de mest primitive, regnet en også med at de var ”de mest” heteroseksuelle: ”If black Africans were the most primitive people in all humanity ... then they had to be the most heterosexual” (Murray & Roscoe, 1998, s. xi).

I verket *History of the Decline and Fall of the Roman Empire* (1781) kommer historiker Edward Gibbon med en av de første uttalelsene som støtter påstanden om den ”primitive” afrikanerens seksualitet. Gibbon skrev: ”I believe, and hope, that the negroes, in their own country, were exempt from this moral pestilence [i.e., homosexual ”vice”] (sitert i Murray og Roscoe, 1998, s. xii). Det finnes et mangfold av slike rapporter om afrikansk seksualitet. Et århundre etter Gibbon uttalte Sir Richard Burton, som tidligere hadde observert homoseksuell praksis i Asia: ”the negro race is mostly untainted by sodomy and tribadism” (ibid).

Andre observatører anerkjente at homoseksuell praksis fant sted i Afrika, men påsto at dette hadde kommet med ”non-Africans”, fra arabiske slavehandlere eller europeere (ibid).

Murray and Roscoe argumenterer for at europeiske antropologer styrket myten om fravær av homoseksualitet i Afrika. Antropologene lot enten være å undersøke homoseksuell praksis, eller overså dens tilstedeværelse. Hvis de eventuelt både observert og anerkjente homoseksuell aktivitet, var det vanlig å minimere den kulturelle betydningen. For eksempel

ble mangel på kvinner gitt som forklaring på homoseksuelle relasjoner. Ved å vise til slike forklaringer ble muligheten for homoerotisk begjær avslått (ibid, s. xii-xiii).

Det meste av kjennskapen vi har til ”tradisjonelle” afrikanske kulturer er skrevet av personer som var en del av kolonisystemet. Mangelen på en skrifttradisjon i Afrika før sent på 1800-tallet, er årsaken til at det finnes få kilder om afrikanske samfunn og kulturer før europeisk kontakt (ibid, s.9). Derfor er tekstene Murray og Roscoe tar i bruk for å kartlegge afrikanske homoseksualiteter, preget av europeisk seksualdiskurs. Murray og Roscoe påpeker at europeiske tekster om seksualitet før 1700-tallet var en del av en større moralsk diskurs. I denne konteksten var seksuelle identiteter, roller og handlinger definert av en ”Judeo-Christian code”. I følge denne var alle former for seksualitet utenfor ekteskapet, i tillegg til enkelte former for seksualitet innenfor ekteskapet, syndige. Det var uinteressant om ”de syndige” begjærte noen av samme eller motsatt kjønn. Det sentrale var at selve begjærets natur var i stand til å bryte ned menneskets moralske bevissthet, og dermed også dets evne til å skille mellom anstendig og uanstendig seksualitet. Homoseksualitet, incest, bestialitet og andre seksuelle handlinger ble sett på som overskridelser. Disse overskridelsene mente en at fant sted når individer ikke lenger anerkjente en differensiering innen kjønn, slektskap, alder, rase og art (ibid, s.10).

På 1700- og 1800-tallet utviklet det seg en interesse for å forklare likekjønnsbegjær som et eget fenomen. Den moralske diskursen forble likevel sterk. Murray og Roscoe mener nesten alle tekstene de bruker for å kartlegge og forstå afrikanske homoseksualiteter er preget av en moralsk retorikk. Troper som normal/unormal, sunn/usunn, oss/de andre underbygger den overordnede tropen: moral/umoral (ibid, s.10-11). Disse tropene finner vi igjen i den ugandiske diskursen om homoseksualitet.

Murray og Roscoe diskuterer 1800-tallets medisinske og psykiatriske diskurs om homoseksualitet. En taksonomi ble etablert, hvor ulike seksuelle identiteter, som homoseksuell og transvestitt, skiltes ut. Denne definerte menneskers seksualitet ut i fra medfødte psykiske og fysiske trekk, som kategorisk skiller dem fra andre (ibid, s. 11). I *Geography of Perversion* argumenterer historiker Rudi Bleys for at konstruksjonen av nye seksuelle kategorier på 1800-tallet var nært knyttet til konstruksjonen av essensialistiske kategorier for rase og kjønn, som skjedde i samme periode (Bleys, 1995). Disse utviklingene finner vi igjen i tekster om afrikanske homoseksualiteter. De tidligste beskrivelsene knyttet homoseksuelle handlingsmønstre til en generell definisjon av afrikansk ”otherness”. Slik

Rudi Bley har poengtert: "Africanist discourse hardly diverged from constructions of American and Asian identity, as it equally turned indigenous sexuality into a metaphor of cultural difference" (Bleys, 1995, s. 35).

I Afrika i dag, der hvor vestlig innflytelse har vært sterk, er det vanlig å beskrive homoseksualitet som en dekadent, borgerlig og vestlig import. Murray and Roscoe mener at kolonistene introduserte homofobi, og ikke homoseksualitet, på det afrikanske kontinentet.

2.2.2 Sodomilovene og "the religious other"

Sodomilovgivningene som europeerne brakte med seg til koloniene har en lang historie. Første gangen ordet sodomi ble nevnt i britisk lov var i middelalder lovtekstene fra 1200-tallet, kalt Fleta og Britton. Fleta krevde at: "Apostate Christians, sorcerers, and the like should be drawn and burnt. Those who have connections with Jews and Jewesses or are guilty of bestiality or sodomy shall be buried alive in the ground" (sitert i HRW, 2008, s. 13). Begge lovtekstene så på sodomi som en guddommelig fornærmelse. De klassifiserte det sammen med andre handlinger de mente kunne føre til rituell og sosial urenhet. Jøder eller apostater (frafalne, vantroende) ble karakterisert som "urene", de var "the racial or religious Other".

Fleta og Britton var i samsvar med andre middelalderlover om sodomi ellers i Europa. Den straffbare handlingen sodomi var ikke bare begrenset til sex mellom menn. Den kunne inkludere et mangfold av seksuelle handlinger sett på som "forurensende". Noen steder kunne sodomi også bety seksuelle relasjoner med en spesifikk gruppe mennesker, for eksempel tyrkere eller jøder (ibid).

Den britiske sodomilovgivningen hadde delvis bakgrunn i kristen teologi som sier at seksuell tilfredsstillelse i seg selv er "forurensende", og kun akseptabelt hvis det kunne føre til forplantning. Kanskje vel så viktig var hvordan sodomilovgivningene reflekterte den økende frykten for urenheter over sosiale grenser (HRW, 2008, s. 14). Historiker R.I. More (1987) mener at et forfølgelsesamfunn vokste frem i Europa på 1000- og 1100-tallet. Her ble ulike grupper forfulgt – alt fra jøder til spedalske, kjettere, hekser, prostituerte og sodomitter - som en mente truet renheten i samfunnet, og derfor måtte kontrolleres. Gjennom århundrer ble disse og andre grupper i forfulgt i visse perioder.

Sodomi ble altså sett på som en ”urenhet”. Å straffe sodomittiske handlinger markerte et skille mellom etniske og religiøse identiteter. Dette fordi en person som ble dømt for sodomi på samme tid ofte ble dømt for å ha ”feil” religion. Britiske autoriteter hadde hastverk med å implementere sodomilover i koloniene, til og med før de var skikkelig implementert i hjemlandet. Dette reflekterer den historiske bakgrunnen til lovene. De segregerte den kristne, europeiske identiteten, fra en gruppe fremmede mennesker, som de mente truet med infeksjoner og andre urenheter (ibid).

Sodomilovgivningene var ikke automatisk identisk med et forbud mot sex mellom menn, men dekket bredere mot ”unaturlig” sex generelt, blant annet hetero analsex. I praksis var det likevel nesten bare menn som hadde sex med menn som ble gjenstand for lovens forfølgelse. Da sodomilovgivningene nådde koloniene var det i praksis identisk med sex mellom menn (HRW, 2008)

2.2.3 FN og menneskerettighetsperspektivet

Da det ble kjent at Uganda drøftet en ny straffelov mot homoseksualitet kom det sterke reaksjoner fra det internasjonale samfunnet. FNs høykommissær for menneskerettigheter, Navi Pillay, har fordømt Ugandas AHB, og påpekt at den bryter med internasjonale standarder for menneskerettigheter. Hun minnet den ugandiske regjeringen om de obligasjonene landet har under den internasjonale menneskerettighetserklæringen. Pillay advarte videre at en eventuell implementering vil få alvorlige konsekvenser for landets rykte på den internasjonale arena (Schlein, 2010).

Der var tilsvarende reaksjoner da Mugabe hadde sin ”worse than dogs and pigs”-uttalelse. Sytti medlemmer i den amerikanske kongressen sendte Mugabe et protestbrev. Senere samme år, mens Mugabe reiste rundt i England, Sør-Afrika og Nederland, ble han stadig møtt av demonstranter. Ved ankomst tilbake i Harare, uttalte Mugabe: ” They can demonstrate, but if they come here [to Zimbabwe] we will throw them in jail. (siteret i Hoad, 2007, s. xi). I følge Neville Hoad er det komplisert å forklare slike uttalelser. Det er vanlig å tolke slike ytringer som et forsøk på å trekke oppmerksomheten vekk fra økonomiske og politiske problemer. Med andre ord en syndebykkstrategi. Gitt timingen til slike uttalelser påpeker Hoad at: ”it may be possible to read homophobic strands in African nationalism as displaced resistance to

perceived and real encroachments on neocolonial nation sovereignty by economic and cultural globalization” (Hoad, 2007, s. xii-xiii).

I forrige kapittel så vi at klausul atten i The Anti-Homosexuality Bill, krever at internasjonale traktater som går i mot lovforslagets ånd annulleres. Seksuelle minoriteter har beskyttelse under FNs menneskerettighetssystem. Selv om de som gruppe ikke nevnes direkte i internasjonale menneskerettighetskonvensjoner, er deres grunnleggende rettigheter allikevel beskyttet under disse. Hvis en for eksempel ser på konvensjonen om politiske og sivile rettigheter (ICCPR - International Convention on Civil and Political Rights) er det spesielt tre artikler som er relevante: 2. Konvensjonspartens plikt til å respektere rettighetene anerkjent i konvensjonen, uten forskjellsbehandling av noe slag; 17. Retten til privat- og familieliv og; 26. Likhet for loven (FN-sambandet). Seksuell orientering er altså ikke direkte inkludert i konvensjonen, men ser en nærmere på for eksempel artikkel 26:

... forby enhver form for forskjellsbehandling og sikre alle likeverdig og effektiv beskyttelse mot forskjellsbehandling på noe slikt grunnlag som rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel *eller stilling for øvrig* (FN-sambandet, egen uthevelse).

Artikkelen forbyr forskjellsbehandling overfor loven uansett grunnlag, hvor seksuell orientering går inn under ”stilling for øvrig”. At seksuelle minoriteter beskyttes av FN-systemet har videre blitt tydeliggjort gjennom en rekke saker som har kommet opp og blitt vurdert av FNs Menneskerettighetskomité (Endsjø, 2005).

Der er ikke enighet blant alle medlemslandene i FN om hvorvidt seksuelle minoriteter bør beskyttes av menneskerettighetene. I 2010 ble det vedtatt en resolusjonsendring i FN. Resolusjonen om ”extrajudicial, summary or arbitrary executions”, oppfordrer land til å beskytte retten til liv for alle mennesker, og ber dem undersøke drap som har blitt utført på diskriminerende grunnlag. De siste ti årene har resolusjonen inkludert en referanse til seksuelle minoriteter, som en av gruppene som skal beskyttes mot urettmessige henrettelser. 16. oktober 2010 ble det vedtatt å fjerne referansen seksuell orientering fra listen. Endringsforslaget kom fra Benin i Afrika. Det ble vedtatt med liten margin, hvor 79 stemte for, 70 i mot, 17 avholdende, mens 26 ikke var tilstede (IGLHRC, 2010b). Ingen av de afrikanske landene stemte i mot fjerningen, og de fleste land i Midtøsten stemte for resolusjonsendringen, med unntak av Israel (Halvorssen, 2010). En slik endring betyr, at dersom en homoseksuell person blir henrettet, uten domstolsavgjørelse og uten etterforskning,

så vil ikke FN kunne undersøke dette og eventuelt rapportere seksuell diskriminering. Desember samme år ble det derimot vedtatt å gjeninnføre seksuell orientering i resolusjonen om urettmessig drap av minoriteter. Forslaget kom etter press fra USA. Zimbabwes FN-representant reagerte negativt på dette og uttalte: ” "We will not have it foisted on us. We cannot accept this, especially if it entails accepting such practices as bestiality, paedophilia and those other practices many societies would find abhorrent in their value systems” (BBC, 2010a). 93 land stemte for å reintrodusere beskyttelsen av seksuelle minoriteter, blant dem Sør-Afrika (IGLHRC, 2010a).

I mars 2011 signerte 85 land under på en FN-resolusjon om beskyttelsen av homoseksuelles grunnleggende rettigheter: “called on States end violence, criminal sanctions and related human rights violations based on sexual orientation and gender identity, and urged the Human Rights Council to address these important human rights issues”. Sør-Afrika og Den sentralafrikanske republikk var blant dem som signerte under på resolusjonen (IGLHRC, 2011b).

2.2.4 Amerikanske aktører

I internasjonal media har det vært stort fokus på hvordan amerikanske kristne skal ha vært sentrale i prosessen som førte til The Anti-Homosexuality Bill (AHB). I presentasjonen som følger diskuteres i første omgang tre amerikanske pastorer sitt bidrag på en ”anti-gay” konferanse Ugandas hovedstad. Videre presenteres den amerikanske pastoren Rick Warren, og hans kontakt med diverse kristne miljøer i Øst-Afrika. Til slutt drøftes hvorvidt den amerikanske organisasjonen The Fellowship kan ha hatt en rolle i utformingen av AHB.

Tre amerikanske kristenkonserverative var involvert i planleggingen av konferansen *Exposing the Homosexual Agenda*, som ble holdt noen måneder i forkant av AHB. De var også foredragsholdere på selve arrangementet. Forskningsgruppen Political Research Associates (PRA) har studert forholdet mellom amerikanske kristenkonserverative og ugandiske aktører som støtter AHB. PRA, lokalisert i Massachusetts USA, er en tenketank for å synliggjøre bevegelser som innføre mer rettferdige og demokratiske samfunnsstrukturer. De har publisert mange rapporter om den politiske og kristne høyresiden i USA. PRA mener denne ofte bruker en sydebukkstrategi for å oppnå sine mål (PRA, 2010). I 2009 publiserte PRA rapporten *Globalizing the Culture Wars: U.S. Conservatives, African Churches, &*

Homophobia (Kaoma, 2009). Her diskuteres amerikanske konservative sin innflytelse på afrikanske protestantiske ledere i kampen mot homoseksualitet.

I etterkant av konferansen *Exposing the Homosexual Agenda*, ble det arrangert møter mellom de amerikanske deltakerne, og ugandiske jurister og folkevalgte. Dette var de samme som senere med på utformingen av AHB. De tre amerikanerne fikk også adgang til statlige mediekkanaler, hvor de videre promoterte sine standpunkter (Kaoma, 2009).

De tre involvert amerikanerne er alle tilknyttet kristne organisasjoner. Scott Lively er kjent for boken *The Pink Swastika* (2002), der homoseksuelle anklages for å stå bak Holocaust. Han reiste på konferansen i Kampala som representant for Defend the Family International. Don Schmierer er styremedlem i Exodus International, en paraplyorganisasjon for kristne grupper som ”omvender” homoseksuelle ved hjelp av kristendommen. Caleb Brundidge er det som kalles en ”seksuell omorienteringsveileder” i International Healing Foundation (IHF). Det er en kristen organisasjon som ”frelser” personer fra likekjønnstiltrekning til heteroseksualitet (Nakaweesi-Kimbugwe & Mugisha, 2009). Alle de tre aktørene er involvert i organisasjoner opptatt av tradisjonelle familieverdier og helbredelsesaspektet.

Etter AHBs offentliggjøring har de tre amerikanerne, og deres respektive organisasjoner, gitt uttrykk for en viss bekymring over lovforslaget. Scott Lively skal ha vært for en revidert AHB, uten dødsstraff, og hvor veiledning og ”helbredelse” oppmuntres. Til å begynne med var det stille rundt Brundidge og IHF. Richard Cohen, Brundidges tidligere terapeut og mentor i IHF, kunngjorde senere fordømmelse av AHB foreslo terapi som løsningen på ”homoproblemet”. Til forskjell fra Lively og Brundidge, ble ikke Schmierer sendt til Uganda på vegne av Exodus International. Han reiste alene, uten støtte fra en organisasjon. Selv om Exodus International ikke var representert på konferansen, har de offentlig fordømt det ugandiske lovforslaget. Schmierer har også tatt avstand til AHB (Throckmorton, 2010b).

Utover konferansen *Homosexual Agenda* kan en finne andre kontaktpunkter mellom ugandiske og amerikanske aktører. Den amerikanske evangelisten Rick Warren regnes som en sentral person i promoteringen av homofobi i Uganda. Han har hatt mye kontakt med afrikanske politiske og religiøse ledere. Warren er grunnlegger av den evangeliske menigheten Saddleback Church i California, som er blant de ti største kirkesamfunnene i USA. Han regnes som en av de mest innflytelsesrike evangeliske pastorene i USA, og er uttalt motstander til abort, stamcelleforskning og eutanasi. Warren er også engasjert i kampen mot AIDS og fattigdom (Gibbs, 2009).

Warren uttaler sin motstand til homoseksualitet i større grad i Afrika enn i USA. I sitt eget hjemland fremstår han som noe mer moderat (Kaoma, 2009).

I juli 2005 ble det holdt et møte mellom Warren, 48 andre amerikanske konservative, og rwandiske folkevalgte, prester og entreprenører (Kaoma, 2009). I Rwanda introduserte Warren programmet Purpose Driven Life (PDL), utviklet av ham selv. I mars 2008 reiste Warren på en tolvdagers reise til Uganda, Rwanda og Kenya. Her samlet han politikere, kristne ledere og forretningsfolk, og promoterte PDL. Første stoppested på reisen var Uganda. Her forklarte Warren budskapet til PDL:

...to build our life on purpose, instead of prestige, possessions or pleasure; my challenge to churches is to cooperate, not compete; and my challenge to business and government leaders is to use their influence for the glory of God and partner with local churches in solving community problems (Ross & Cole, 2008).

Erkebiskop Henry Luke Orombi var den som tok initiativ til et møte med Warren, og samlet representanter fra ulike denominasjoner, forretningsfolk og regjeringsmedlemmer. Resultat var en bankett med omtrent 450 deltakere, hvor Warren ble invitert som æresgjest. Orombi har sagt han sterk tro på Warrens program: "Pastor Rick has partnered with President Kagame and others to make Rwanda a Purpose Driven country - I ask, why not Uganda as well?" Warren besøkte både Makarere Universitet og Uganda Christian University i løpet av Uganda-besøket. Han traff også presidentfruen Janet Museveni for å diskutere hans kristne veldedighetsorganisasjon The PEACE Plan (Ross & Cole, 2008).

Warren støttet Church of Ugandas boikottelse av den globale anglikanske konferansen i 2008: "Homosexuality is not a natural way of life and thus not a human right... The Church of England is wrong on [homosexuality] and I support the Church of Uganda... on the boycott [of Lambeth]" (referert i Kaoma, 2009, s. 15). Warren beskriver homoseksualitet som en unaturlig livsstil, og mener derfor det ikke kan regnes som en menneskerettighet å leve ut sin homoseksuelle tiltrekning.

Warren har hatt kontakt pastor Martin Ssempe, en sentral støttespiller til AHB. Ssempe talte blant annet på Saddlebacks AIDS konferanse i 2005. Kort tid etter fremleggelsen av lovforslaget skrev Rick Warren et innlegg på professor Throckmorton sin blogg. Her tok Warren avstand til Ssempe sine aktiviteter i Uganda. Han forklarte videre at alle bånd mellom dem hadde blitt fullstendig kuttet i 2007 (Throckmorton, 2010a). Warren Throckmorton, som

administrer denne bloggen, er psykologiprofessor ved et kristent universitet i Pennsylvania. Han har hatt tett oppfølging av debatten om Ugandas AHB.

I presentasjonen så langt, har vi sett at Rick Warren har knyttet kontakt med ugandiske politikere og forretningsfolk, og kristne lederfigurer. Da det ikke kom en offentlig uttalelse fra Warren med en gang The Anti-Homosexuality Bill ble kjent, har media diskutert hans innflytelse i Uganda. Rick Warren har senere tatt sterkt avstand til The Anti-Homosexuality Bill. I et videoklipp til ugandiske pastorer uttalte Warren at AHB er: "unjust, extreme and un-Christian toward homosexuals." Videre uttrykte Warren: "I oppose the criminalization of homosexuality." (Chua-Eoan, 2009). Warren benekter å ha kommunisert med ugandiske parlamentsmedlemmer om temaet. Kapya Kaoma mener at Warren har hatt stor innflytelse på Ugandas politiske elite, inkludert presidentfruen Janet Museveni: "He eats with them, he knows what goes on, they respect him," (ibid).

Rick Warren har knyttet bånd til konservative anglikanske ledere, som for eksempel Henry Luke Orombi. I følge Kapya Kaoma har Warren vært sentral i promoteringen av homofobi i Afrika, og vært med på å skape splid i det anglikanske fellesskapet over spørsmålet om homoseksualitet (Kaoma, 2009). I 3. kapittel diskuteres denne splittelsen i det anglikanske fellesskapet ytterligere.

Et omdiskutert tema er relasjonen mellom ugandiske politikere og den amerikanske organisasjonen The Fellowship. I 2009 ga den amerikanske forskeren og journalisten Jeff Sharlet ut boken *The Family: The Secret Fundamentalism at the Heart of American Power*. Her diskuterer han amerikanske politikere medlemskap i The Fellowship, også kalt The Family. Sharlet drøfter videre organisasjonens innflytelse i politiske avgjørelser, både innen- og utenriks. I boken diskuterer The Fellowship sine forbindelser i Uganda og organisasjonens mulige innflytelse på AHB.

The Fellowship har siden 1953 arrangert en årlig Prayer Breakfast i Washington DC, hvor enhver sittende president har deltatt. Organisasjonen rekrutterer personer til å arrangere lignende hendelser rundt om i verden. I Uganda arrangeres en slik Prayer Breakfast i regi av minister Nsaba Buturo, og andre representanter i parlamentet, som for eksempel David Bahati. I følge Sharlet sine kilder skal Bahati allerede ha luftet sine ideer om AHB under Prayer Breakfast i Uganda i 2008 (Harmon, 2009).

Sharlot påstår ikke at The Fellowship har hatt en direkte medvirkning til The Anti-Homosexuality Bill. Men han har reagerer på organisasjonens utbredte aktivitet i Uganda, og på en manglende offisiell fordømmelse av AHB, etter at den ble kjent. Senere har det kommet uttalelser fra representanter i The Fellowship, hvor det tas avstand til AHB. Påstandene om organisasjonens medvirkning benektes (Throckmorton, 2009).

Ifølge Sharlot har The Fellowship, sammen med andre amerikanske religiøse organisasjoner: "treated Uganda as a guinea pig for culture war ideas about "God-led" government" (Harmon, 2009). Sitatet representerer en omdiskutert ide i populær- og forskningslitteraturen. I sitatet overbrukes begrepet "culture war", som viser til kampen for (re-)etablering av de kristenkonservative verdier. I denne konteksten er det snakk om en global kamp, der amerikanske konservative allierer seg med afrikansk aktører. Innad i det det anglikanske fellesskapet refereres det til en global kamp mellom de "liberale" og "konservative". I faglitteraturen beskrives et anglikansk maktskifte fra nord til sør, hvor de afrikanske kirkene har begynt å kreve større plass i den globale verdidiskursen (Hassett, 2007). Denne anglikanske konflikten diskuterer videre i 4. kapittel.

2.3 Oppsummering

I dette kontekstkapittelet har den ugandiske debatten om homoseksualitet blitt diskutert i lys av en afrikansk kontekst. I flere afrikanske land har politiske og religiøse lederfigurer gitt sin støtte til kriminalisering av homoseksuell praksis. En gjentakende påstand er at de homoseksuelle sees på som en trussel til den afrikanske autentisiteten. I faglitteraturen tolkes fenomenet "state-sponsored homophobia" som et strategivalg. I møte med store nasjonale utfordringer og en misfornøyd befolkning, har en gruppe afrikanske politikere pekt ut de homoseksuelle som syndebukker. Homoseksualitet pekes videre ut som "un-African". Vestlige aktørers forsvar at seksuelle minoriteters rettigheter tolkes i en afrikansk kontekst som et neokolonialistisk angrep. Murray og Roscoe (1998) drøfter europeernes karakteristikk av afrikanernes seksualitet under kolonitiden. De mener at en afrikansk homofobi kan spores tilbake til kolonialismens seksualdiskurs. Amerikanske aktørers innblanding i prosessen som førte til Ugandas Anti-Homosexuality Bill er et omdiskutert tema. Kapyra Kaoma (2009) argumenterer for at retorikken til de amerikanske aktørene i

forhold til homoseksualitet har resonans i de afrikanske miljøene. Det kan videre argumenteres for at religiøse aktører i større grad nå enn før er en del av globale nettverk, som vi for eksempel kontakten mellom Rick Warren og kristne lederfigurer i Øst-Afrika.

3. Det religiøse landskapet i Uganda

Store deler av Ugandas befolkning har en religiøs tilhørighet. Statistikk fra 2002 forteller at 84 prosent av befolkningen er kristne, 12 prosent muslimer og 4 prosent tilhører andre religioner eller ingen religion. De fleste kristne er medlemmer i enten Church of Uganda (36%), eller den katolske kirken (42%). 4,6 prosent tilhører pinsekirkene (CIA, 2011). Afrikanske tradisjonelle religioner var dominerende i Uganda før kristendommen og islam gjorde sitt inntog fra midten av 1800-tallet, men har i dag mistet store deler av sin innflytelse. I Uganda, som i mange andre afrikanske land hvor kristendommen er dominerende, er der en forholdsvis liberal miksing av både kristne og tradisjonelle afrikanske trosforestillinger. Religion beskrives som et sentralt aspekt i både privat og offentlig sfære. På grunn av religionens sentralitet, er religiøse ledere generelt sett høyt ansett i samfunnet og kan fungere som viktige motkrefter til statsmakten. Få sosiale initiativer i Uganda kan lykkes uten religiøse lederes deltakelse (Otiso, 2006, s. 21-22).

De første anglikanske misjonærene, fra Church Mission Society (CMS), kom til Uganda på slutten av 1800-tallet. Fra britisk maktovertakelse i 1891 hadde kristendommen enorme spredning i Uganda. Misjonsorganisasjonen CMS var sterkt preget av den evangeliske revitaliseringen i Church of England. Derfor utviklet COU en lavkirkelig liturgi og relativt enkle tilbedelsesritualer. Disse egenskapene hadde også sammenheng med den nasjonale konteksten, hvor mangel på ressurser ofte førte til enklere tilbedelsesrutiner. De evangeliske trekkene til COU ble ytterligere styrket gjennom den østafrikanske vekkelsesbevegelsen på 1930-tallet. (Hassett, 2007).

COU er en viktig samfunnsaktør og engasjert i folks generelle velferd. Menneskets seksualitet er et sentralt tema for Church of Uganda. Blant annet i forhold til HIV/AIDS-problematikken og debatten om homoseksualitet. I likhet med en rekke andre anglikanske kirker i Afrika, fordømmer COU den homoseksuelle handlingen. Det uttrykkes et ønske om å ta i mot dem som ”er på avveie” i forhold til sin seksuelle orientering, gi dem veiledning og eventuelt ”helbredelse” (Hoad, 2007 & Ward, 2002).

I dette kapittelet presenteres Ugandas misjons- og kolonihistorie. Videre diskuteres kirkens posisjon i samfunnet. Kirkens evangeliske trekk og hvordan den påvirkes av ulike religiøse

strømninger, som *balokole*- og pinsebevegelsen, blir tatt opp i et eget avsnitt. Der diskuteres det hvordan disse bevegelsene har hatt innflytelse på Church of Uganda.

3.1 Misjon og kolonialisering

Før kolonialiseringen besto området som nå er staten Uganda av ulike politiske enheter. Noen av disse var sterkt sentraliserte monarkier. Et av de største var kongedømmet Buganda. Muslimske handelsmenn og slaver kom til Buganda på midten av 1800-tallet og i 1860 hadde Islam slått røtter her. Britiske utforskere ble sluppet inn i landet fra midten av 1800-tallet. De første kristne misjonærene kom med det anglikanske Church Missionary Society (CMS) fra England. De ankom i 1877, etterfulgt av de katolske Pères Blancs fra Frankrike to år senere. *Kabaka* (konge) Mwanga av Buganda, som tok over etter sin far i 1884, ønsket misjonærene velkommen. Han ble derimot forbløffet over det konfliktfylte forholdet mellom de katolske og anglikanske gruppene. Mwanga selv eksperimenterte med både kristendom og islam i løpet av sin regjeringstid (Gifford, 1998).

I perioden før 1890 var det få misjonærer i Buganda. Det var en tid preget av forfølgelse, politisk uro og religiøs uenighet. Det var dermed ikke før etter 1890 spredning ble aktuelt. Frem til 1891 var kristne misjoner begrenset til Bugandas hovedstad, Rubaga, og nærområder. Samme år begynte afrikanske kateketer og lærere å spre kristendommen, og i årene som fulgte hadde religionen en enorm spredning i Buganda (Pirouet, 1978, s. 2).

Da Mwanga overtok tronen sto han overfor tre ulike faksjoner. Disse var i utgangspunktet politiske, men ankomsten av nye religiøse grupperinger førte til at de politiske leirene etterhvert ble identifisert med ulike religioner. Den første politiske enheten var den eldre generasjonen av høvdinger. Disse ønsket å vedlikeholde den makten de hadde hatt under *kabaka* Mutesa. Høvdingene kan sees som opprettholdere av *status quo* og den tradisjonelle religionen. En annen politisk enhet var de yngre generasjonene, som hadde de beste mulighetene for innflytelse i begynnelsen av et nytt styre. Da Mwanga hadde tatt over makten, var de yngre generasjonene like religioner, hovedsaklig islam eller kristendommen. Den muslimske gruppen besto av handelsmann i fra Zanzibar, og de yngre Ganda som omfavnet islam. Andre fra den yngre generasjonen var kristne konvertitter. Flere som tidligere hadde vært interessert i islam, gikk over til kristendommen idet misjonærene ankom. En av årsakene til at dette var at kristendommen ble regnet som et kulturuttrykk fra et mer

teknologisk utviklet samfunn enn det de swahiliske handelsmennenes representerte. Vanligvis måtte en ny *kabaka* kun forholde seg til to konkurrerende generasjoner. Denne gangen sto kongen overfor tre grupperinger med ulike religiøse tilbøyninger: den tradisjonelle religionen, kristendommen og islam (Pirouet, 1978, s. 3).

Mellom 1885 og 1887 ble kristne i Buganda forfulgt av *kabaka* Mwanga og hans støttespillere. Louise Pirouet, historiker fra Cambridge University med Øst-Afrika som spesialfelt, forklarer at forfølgelsene fant sted delvis på grunn av politiske årsaker, og delvis på grunn av Mwangas personlige sinne og frustrasjon (ibid). En gruppe på 45 anglikanere og katolikker som hadde vært tilknyttet hoffet ble henrettet. Disse har senere fått martyrstatus, og er viktige for katolsk og anglikansk religiøsitet i Uganda. De 22 katolske martyrene ble beatifisert av Pave Benedikt XV i 1920, og kanonisert av Pave Paul VI i 1964. I Uganda hedres martyrene 3. juni hvert år (Encyclopædia Britannica, 2011a). I neste kapittel diskuteres ytterligere årsaken til at Mwanga henrettet de kristne hoffmennene, og martyrenes betydning i debatten om homoseksualitet i Uganda.

De unge kristne som døde under forfølgelsen var kjent som ”readers”, noe som indikerte de nye byråkratiske egenskapene kristendommen introduserte. Mwanga hadde ikke makt til å sende misjonærene ut av Buganda, men han prøvde å redusere innflytelsen til alle de nye religiøse grupperingene. Dette førte til at katolikker, protestanter og muslimer slo sammen krefter og styrtet Mwanga i 1888. Alliansen varte ikke lenge, og kort tid etter gjorde muslimene et statskupp og installerte en ny *kabaka*, noe som førte til at de kristne misjonærene ble tvunget til å flykte. Katolikkene og protestantene slo seg dermed sammen med den avsatte Mwanga, og i 1889 styrtet de det muslimske regimet og reinstallerte ham som *kabaka*. Mwangas makt var da blitt begrenset, og den reelle makten lå hos de katolske og protestantiske lederne. Etter dette eskalerte den religiøse konflikten mellom katolikker og anglikanere (Gifford, 1998, s. 112-113),

I samme periode rettet Storbritannia større oppmerksomhet mot Uganda, og sendte Imperial British East Africa Company (IBEAC) til området i 1890. Britene støttet anglikanerne i kampen mot de franske katolikkene. På grunn av økonomiske problemer, truet IBEAC etterhvert med å forlate Uganda. CMS-misjonærene og deres støttespillere i Storbritannia satte derfor i gang en kampanje overfor den britiske regjeringen. Kampanjen ble en suksess og i 1894 var Buganda under britisk kontroll, etterfulgt av Bunyoro, Toro, Ankole og Busoga i 1896 (Gifford, 1998, s. 113). For å få bukt med motstand ble det innført et militært styre fra

1897 til 1899 (Otiso, 2006, s. 15). Deretter ble det etablert et administrativt styre, markert ved signeringen av ble The Buganda Agreement i 1900. Denne la grunnlaget for det politiske og administrative forholdet mellom Storbritannia og Buganda i mer enn femti år fremover. Lignende, men mindre omfattende avtaler ble undertegnet med Toro (1900) og Ankole (1901). Britene ekspanderte gradvis nord og øst for Nilen. Innen 1914 var Ugandas grenser satt og britisk kontroll hadde spredd seg til de fleste områdene (Encyclopædia Britannica, 2011b).

I den ugandiske kolonien fortsatte misjonsselskapene å ha stor innflytelse. All utdanning var i regi av kristne misjonærer. Der var to konkurrerende skolesystemer, katolsk og anglikansk, som videre styrket spenningen mellom de to gruppene. Først på 1950-tallet åpnet regjeringen egne skoler. (Gifford, 1998, s. 113).

3.2 Kirkens posisjon i samfunnet

3.2.1 Kirkenes politiske maktkamp

Den religiøse konflikten, på 1880-tallet, mellom afrikanske tradisjonelle religioner, kristendommen og islam, var i stor grad en politisk kamp. Hver religiøs gruppering ønsket innflytelse på *kabaka* sitt hoff. Flere av høvdingene på hoffet konverterte til islam og kristendommen, noe som fikk stor betydning for religionenes ekspansjon. Protestantene vant den religiøse rivaliteten etter at britene ankom og kolonialiserte Uganda. Britisk kolonistyre førte til en solid etablering av anglikanske aktører i politikken, mens katolikker og muslimer ble politisk marginalisert. Den anglikanske kirken blir formelt kalt for Church of Uganda, siden britiske makthavere ikke oppmuntret andre grupper enn den anglikanske. Kristendommen, både anglikanismen og katolisismen, ekspanderte raskt under britisk kolonialisme. Innen 1901 hadde Church of Uganda etablert over 200 kirker, med mer enn 20 000 medlemmer (Otiso, 2006, s. 30-32).

Anglikansk innflytelse fortsatte også da Uganda fikk sin uavhengighet. Rivaliseringen mellom katolikker og anglikanere førte til etableringen av ulike politiske partier i perioden med avkolonialisering. Uganda Peoples' Congress (UPC), etablert i 1959, ble sett på som et protestantisk parti, mens Democratic Party (DP), fundert i 1954, var knyttet til den katolske kirken. Det var UPC, ledet av Milton Obote, som kom til makten i 1962. Under Idi Amins regjeringstid mellom 1973 og 1979, var det ikke tillatt med andre kirker enn de katolske,

anglikanske, og greskortodokse⁵ (Gifford, 1998, s. 116-117). I starten av regimet fikk den muslimske minoriteten tilgang til landets naturressurser, og mange muslimer var derfor håpefulle til Amin og muligheten for en islamisering av landet. Håpet brast i løpet av Amins terrorperiode som drepte 300 000 - 500 000 ugandere, både muslimer og ikke-muslimer (Otiso, 2006, s. 32).

Den anglikanske og katolske kirken er viktige samfunnsaktører og har på mange måter blitt fusjonert inn i det politiske, sosiale og kulturelle liv (Gifford, 1998, s. 117). Det er færre katolikker i de høyeste politiske posisjonene, enn der er protestanter. Church of Uganda ble tidlig tett koblet til staten med sine bånd til det britiske kolonistyre, og har siden Ugandas uavhengighet hatt en relasjon til politiske aktører. Louise Pirouet diskuterer hvordan verken den katolske eller anglikanske kirken har vært særlig kritiske til staten siden uavhengigheten. Hun lister opp en del tilfeller hvor hun mener at kirkene burde ha "raised their voices", for eksempel under Amins regime. Hun forklarer at en av årsakene til at kirkene har vist lite engasjement på denne fronten er fordi de har vært: "preoccupied with trying to maintain their position and privileges without realising that the wider threat should also concern them" (Pirouet, 1980, s. 16).

3.2.2 Museveni og forholdet til kirkene

Siden Yoweri Museveni kom til makten i 1986 har relasjonen mellom kirke og stat blitt noe mindre fremtredende. Museveni har prøvd å nøytralisere den politiske makten til religiøse gruppene og de etnisk-baserte politiske partiene. I 1986 kom han med et forbud på alle politiske partier enn hans eget, National Resistance Movement. Ti år etter ble forbudet opphevet og det ble holdt et politisk valg, der Musevenis parti vant. I 2002 vedtok den ugandiske regjeringen Political Organization Act, som blant annet legger restriksjoner på etableringen av religiøse politiske partier. For å videre reduserer religion sin rolle i politikken, har Musevenis regjering innført en sekulær grunnlov (Otiso, 2006, s. 33).

Museveni uttrykker ingen direkte motforestillinger til kirkene i Uganda, men han prøver å holde en viss distanse til dem i sitt politiske arbeid. Han har offentlig forklart at da han var en ung gutt forlot han den anglikanske vekkelsesbevegelsen (*balokole*) på grunn av dens

⁵ Grunnleggeren av den greskortodokse kirken i Uganda var en anglikaner, som i 1929 ble konvertert av greskortodokse fra Sør-Afrika. I 1995 oppga den greskortodokse kirken i Uganda at de hadde 50 000 medlemmer. Presteskaper er alle opplært i gresk og tilegner seg bysantinsk liturgi (Gifford, 1998, s. 116)

apolitiske natur. Han har blitt karakterisert på følgende måte i avisen *The Monitor*: "He neither drinks nor smokes and he quotest he Bible like a very good Christian to make up for his (sic) not going to church" (referert i Gifford, 1998, s. 122). Selv om Museveni holder en viss avstand til kirkene i sin politiske virksomhet, er han mer enn forberedt på å være tilstede på religiøse tilstelninger. Videre snakker han generelt positivt om kirkenes arbeid i samfunnet. Hans kone, Janet Museveni, er en "born-again" kristen og engasjert i samfunnsarbeid med religiøs tilknytning. Hun er også en etterspurt kvinne ved kristne tilstelninger (ibid).

3.2.3 Konservativ eller progressiv?

Et viktig trekk ved Church of Uganda er tradisjonen med å involvere seg i folks generelle velferd. Kristne kirker i Uganda har siden kolonitiden jobbet innen utdanning, helse og velferd.

COU har en sentral rolle i det offentlige liv som en av de største religiøse institusjonene i landet. Kirkens virksomhet og uttalelser i forskjellige saker dekkes regelmessig av nasjonale medier. COUs standpunkter til ulike problemstillinger rapporteres relativt ofte om i ugandiske aviser. Når det gjelder hvilke holdninger Church of Uganda har, så beskrives den som verken spesielt konservativ eller liberal til det samfunnet den befinner seg i. Den regnes som relativt progressiv når det gjelder kvinner. Den har kvinnelige prester, men ingen kvinnelige biskoper. Ifølge Miranda Hassett, som skriver om Church of Uganda i *Anglican Communion in Crisis* (2007), reflekterer denne begrensningen en generell tendens i det ugandiske samfunnet. Kvinner aksepteres i enkelte maktposisjoner, mens det fremdeles forventes at de fyller visse tradisjonelle roller. COU sitt engasjement for de fattige og marginaliserte er også et trekk som gjerne karakteriseres som progressivt. COU er videre opptatt av seksualmoral og kan på dette området regnes som konservative. Offisielt er COU imot skilsmisse, abort og homoseksualitet (Hassett, 2007). Church of Uganda og seksualmoral beskrives ytterligere i 5. kapittel.

3.3 Balokole- og pinsebevegelsen

Church of Uganda og den katolske kirken er som nevnt de største religiøse grupperingene i Uganda. Pinsebevegelsen er en annen viktig gruppe med voksende medlemstall. Før pinsebevegelsens inntog i Uganda på 1980-tallet, var der et annet fenomen som oppsto innen Church of Uganda, som har flere likhetstrekk til pinsebevegelsen. Dette fenomenet blir kalt

for *balokole*. Det er en vekkellesbevegelse som oppsto i Rwanda på 1930-tallet og spredte seg i Øst-Afrika (Ward, 1991). *Balokole* betyr ”Det frelste folket”. Definisjonen symboliserer bevegelsens teologiske fokus, det å oppleve frelse i Jesus (ibid). *Balokole* var et lavkirkelig samfunn av lekfolk, bygget på bønn og brorskap. De distanserte seg til denne verden, og fordømte assimilering mellom kristendom og tradisjonelle afrikanske religioner. Der er forskjellige vurderinger av hva *balokole* har tilført Church of Uganda. Enkelte mener at bevegelsen ga COU et element av eksklusivitet og en lav toleranseterskel. Andre igjen oppfattet *balokole* som: “culture of honesty, openness, accountability, and restitution” (Gifford, 1998, s. 152). Denne dobbeltheten mellom åpenhet og eksklusivitet blir beskrevet av historiker Adrian Hastings:

If the Revival brought a much needed new outburst of commitment to the confession of faith and high moral standards, an intense moral loyalty to Christ which would prove decisive for many in moments of crisis, it also brought conflict, narrowness, spiritual arrogance and near schism (1979, s. 53).

Balokole-bevegelsen er fortsatt et fenomen i Uganda, men den er har mistet mye av sin innflytelse. På midten av 1980-tallet, da Museveni opphevet Amin's religionsbegrensning, slo de nye kirkene ut i full blomst før *balokole* fikk reetablert seg. De nye pinsekirkene fyller delvis den rollen *balokole*-bevegelsen spilte tidligere, men tolkes ikke som en oppblomstring av *balokole*. Pinsekirkene forstås heller som en del av den globale pinsebevegelsen (Gifford, 1998, s. 153).

Yoweri Museveni, og spesielt hans kone, har kontakt med pinsekirkene i Uganda. Pinsebevegelsens synlighet og kraft i samfunnet har fått et vist innpass i det politiske liv. Paul Gifford mener at pinsebevegelsen i Uganda fungerte som en del av Musevenis program for utvikling i landet etter Amin: ”The born-again movement is part of Museveni’s movement of reconstruction... Frequently people claim that Museveni is surrounding himself with born-again” (1998, s. 170).

Mange unge føler at både Church of Uganda og *balokole*-fellesskapet er for rigide, og at de ikke tar hensyn til deres behov. Flere går derfor inn i pinsebevegelsens mer karismatiske kirker, eller tar eventuelt helt avstand fra kristendommen (Ward, 1991). Konkurransen i fra pinsekirkene er en utfordring for Church of Uganda. En friere tilbedelsesstil, musikk og bruk av engelsk er elementer i pinsekirkene som appellerer til unge i Uganda. Flere anglikanske

kirker har derfor valgt å fornye sin liturgiske stil, i retning av den beskrevet over (Hassett, 2007, s. 29-30).

3.4 Oppsummering

Church of Uganda spredde seg raskt etter britenes inntog i landet. Videre har kirken, siden britisk kolonitid, hatt politisk innflytelse i Uganda. President Museveni har begrenset forholdet mellom kirke og stat. Samtidig er han klar over religion sin uunnværlige rolle i samfunnet, og han deltar blant annet på religiøse tilstelninger. Church of Uganda er opptatt av velferdsspørsmål, og engasjerer seg i problemstillinger knyttet til familie og seksualitet. Pinsebevegelsen er i fremvekst i Uganda, og Church of Uganda er klar over konkurransen dette kan medføre. Når det gjelder *balokole*-bevegelsen går neste kapittel nærmere inn på dens holdninger til seksualmoral og hvordan dette kan ha hatt en innflytelse på Church of Uganda.

4. Church of Uganda og debatten om homoseksualitet

I forrige kapittel ble Church of Uganda beskrevet som en sentral aktør i det ugandiske samfunnet. I det følgende kapittelet skal vi se på hvordan den har engasjert seg i debatten om homoseksualitet, og ytret sine standpunkter på nasjonalt og internasjonalt plan.

Church of Uganda hører til The Anglican Communion. Dette er samlebetegnelsen på kirker over hele verden med røtter i Church of England. I oppgaven kommer jeg til å kalle denne for det anglikanske fellesskapet, eller bare ”Fellesskapet”. Innad i Fellesskapet er det stor uenighet om hvorvidt homoseksuelle relasjoner skal aksepteres eller ikke. Spesielt afrikanske provinser har vist engasjement i denne debatten, og krevd at fellesskapet tar et standpunkt mot homoseksuell praksis. Dette kan tolkes som en reaksjon mot liberale trender i Fellesskapet når det gjelder homoseksualitet, slik som ordinering av åpent homofile biskoper og prester. Debatten om homoseksualitet truer med å skape splittelse i det anglikanske fellesskapet. Flere provinser har trukket seg ut av Fellesskapet og etablert alternative koalisjoner på tvers av kontinenter. Church of Uganda har vært aktiv i den konservative ”fløyen” og var en hovedarrangørene av GAFCON-konferansen i 2008. Denne ble arrangert som et alternativ til Lambeth-konferansen samme år, en global anglikansk konferanse som arrangeres hvert tiår. En rekke provinser boikottet Lambeth på grunn av hvordan de stilte seg til spørsmålet om homoseksualitet, og deltok i stedet på GAFCON.

Sentrale hendelser hvor Church of Uganda er involvert, samt ledelsens uttalelser i diverse saker, dekkes av ugandiske medier. Media har fulgt debatten om homoseksualitet i det anglikanske fellesskapet, og Church of Ugandas standpunkter i denne. I forbindelse med The Anti-Homosexuality Bill fra 2009 publiserte Church of Uganda et dokument som evaluerer denne. En finner spesielt uttalelser ved erkebiskop Henry Luke Orombi, det er derfor disse presenteres og drøftes her.

Church of Ugandas retorikk har likhetstrekk til politiske og andre religiøse leders argumentasjon i debatten om homoseksualitet. Stikkord som kristne trosforestillinger, den tradisjonelle familien og kultur går igjen. I likhet med andre aktører, beskriver Church of Uganda homoseksualitet som et vestlig fenomen. Dette var blant annet et viktig fokus under

konferansen for afrikanske biskoper arrangert i Entebbe, Uganda i 2010. Samme år, under feiringen av martyrenes dag i Uganda i 2010, ble også kulturforskjeller mellom Vesten og Afrika diskutert. Homoseksuell praksis skal ha vært vanlig på det kongelige hoffet i Buganda, hvor de kristne misjonærene fordømte disse angivelige handlingene på slutten av 1800-tallet. Henrettelsen av de kristne hoffmennene forklares som en del av et politisk maktspill. Handlingen knyttes også til kongens sinne over at de kristne ikke ville ta del i hans seksuelle ønsker. Spesielt i senere tid har homoseksualitet blitt tolket som et sentralt aspekt ved martyrhistorien. Fortellingen om martyrene analyseres i den siste delen av kapittelet.

Før en gjennomgang av Church of Ugandas holdninger til homoseksualitet, presenteres først COUs ståsted i andre problemstillinger knyttet til seksualitet:

4.1 Church of Uganda og seksualitet

Generelt kan Church of Ugandas holdninger til seksualitet beskrives som konservative. COU promoterer seksuell avholdenhet før ekteskapet, monogami og trofasthet, og har motforestillinger til en ny liberal skilsmisselfølgning som diskuteres i det ugandiske parlamentet.

4.1.1 HIV/AIDS

I noen tilfeller har Church of Uganda vært pragmatiske i saker knyttet til seksualitet. På grunn av HIV/AIDS-epidemien i Uganda, har COU erstattet en negativ holdning til bruk av kondomer, med moderat toleranse. Biskop Misaeri Kauma av Namirembe kan nevnes som et eksempel. Han uttrykte mer moderate holdninger da han i pensjonsalder ble bedt om å lede regjeringens kommisjon mot AIDS, på samme tidspunkt som hans egen sønn fikk diagnosen HIV og senere døde. Regjeringens åpne og forholdsvis tolerante holdning til AIDS-forebyggende arbeid har hatt en viktig innflytelse på samfunnets og kirkenes toleranse (Ward, 2002).

4.1.2 Det monogame ekteskapet

Videre har Church of Uganda i praksis vært fleksible i forhold til ekteskap. Selv om

COU i sine tidlige dager gikk inn for en streng ekteskapsdisiplin, har den aldri blitt en norm for kirkens medlemmer. Studier har vist en gradvis nedgang i kristne ekteskap i Uganda, til tross for en økende andel kristne. I følge Kevin Ward har ikke kirkene i Uganda lykket med å overbevise sine medlemmer om at det livslange og monogame kristne ekteskapet er praktisk eller av en overordnet status. Lambeth-konferansen i 1888 stadfestet at polygamister ikke skulle døpes eller bli fullverdige mottakere av nattverd. Til tross for denne avgjørelsen har misjonskirkene i Øst og Vest Afrika vært mer romslige i sin praksis enn Lambeth-uttalelsen tilsa. På Lambeth-konferansen i 1958 erkjente deltakerne at å eliminere polygami er komplekst og krever samfunnsendringer:

the introduction of monogamy into societies that practice polygamy involves a social and economic revolution and raises problems which the Christian Church has as yet not solved ... the problem of polygamy is bound up with the limitations of opportunities for women in society, urges that the Church should make every effort to advance the status of women (Lambeth Conference, 1958b).

På Lambeth-konferansen i 1988 ble spørsmålet om polygami igjen diskutert. Dette med forespørsel fra noen afrikanske biskoper som ytret et ønske om større forståelse for vanskelighetene knyttet til problemstillingen (Ward, 2002).

I følge Kevin Ward finnes det en generelt akseptert blant de fleste kirkemedlemmer, at det er vanskelig å oppfylle kravene om et ideelt ekteskap. Et eksempel kan være eldre mennesker i stabile ekteskap som ikke har blitt velsignet i kirken. I teorien burde disse nektes deltakelse i nattverden, men få føler at personer skal straffes for strengt hvis de ikke klarer å leve opp til kristne ekteskapsidealene. Samtidig kombineres denne forholdsvis tolerante holdningen med en generell aksept av at tilgang til nattverd er forbeholdt en spesiell elite (ibid).

4.1.3 Sex utenfor ekteskapet

I tråd med det anglikanske idealet om monogami, fordømmer Church of Uganda både utroskap og sex før ekteskapet. I 2007 ble Ugandas tidligere utroskapslov fjernet. Loven kriminaliserte kvinner som hadde et seksuelt forhold til menn utenfor ekteskapet, uavhengig om de var gift eller ikke. Det var derimot ikke et lovbrudd for menn å ha sex utenfor ekteskapet. Loven ble fjernet fordi den ikke var i overensstemmelse med grunnlovens prinsipp om kjønnslikestilling (BBC News, 2007). Uganda Joint Christian Council, en koalisjon av de

katolske, anglikanske og ortodokse kirkene i Uganda, uttrykte bekymring over at loven ble fjernet. De uttalte at de ønsket en ny, kjønnslikestilt lov mot utroskap (ENI, 2007).

4.1.4 Skilsmisse

Høsten 2009 ble det introdusert et forslag om en ny ekteskaps- og skilsmisselov. Denne tillater blant annet kvinner å skille seg fra impotente menn, lik rett til eiendom og beskytter kvinnen mot vold i ekteskapet. Religiøse ledere fra både muslimske, katolske og anglikanske miljøer fordømte lovforslaget. Anglikanske representanter har uttalt at en slik lov vil svekke ekteskapet som institusjon og oppmuntre til skilsmisse. Videre uttrykker de frykt for at lovforslaget kan føre til at ekteskapet blir mer basert på materialistiske forhold, hvor eiendom fremfor personer vektlegges. Den katolske kirken i Uganda har spesielt ytret motstand til skilsmisseklausulen (Abimanyi, 2009). Lovforslaget har enda ikke blitt vedtatt. Det muslimske miljøet har forkastet denne ekteskapsloven. De har i stedet utarbeidet et eget lovforslag kalt Muslims Person Bill, mens Marriage og Divorce Bill er ment for å favne alle andre grupper. Det er forventet at kristne ledere kommer til å utarbeide et dokument mot lovforslaget. Lignende lover har blitt introdusert i Kenya og en rekke andre afrikanske land. Slike forslag blir ofte tolket som en påtvinging av vestlige verdier på afrikanske samfunn (Mulondo, 2011).

4.1.5 *Balokole*-bevegelsens innflytelse

Church of Uganda har en viss toleranse overfor problemstillinger knyttet til heteroseksualitet, spesielt når det gjelder kondombruk for å hindre HIV-smitte. To pressgrupper i Uganda deler ikke denne toleransen med COU. Den ene gruppen heter Mothers' Union (MU). Hovedfokus til MU er å jobbe for et kristent ekteskap og monogami. MU har i flere år kjempet for at den kristne formen for ekteskap skal beskyttes av lovverket og straffe menn som trår utenfor det monogame ekteskapet. Den andre gruppen er *balokole*-bevegelsen introdusert i forrige kapittel. *Balokole* har hatt en innflytelse på anglikansk spiritualitet. I dag er det er kun en liten minoritet som regner seg selv som en del av *balokole*, men bevegelsen har hatt en tendens til å påvirke hvordan anglikanere i Uganda definerer seg selv som kristne. *Balokole* er rigide når det gjelder moral, og er opptatt av regelmessig syndsbejelse i fellesskap. Fokuset er først og fremst på "honesty with yourself, before God and before neighbour". Når det gjelder seksualitet så har *balokole*-bevegelsen vært bevisst på farene for tenåringsgraviditeter, ulovlig

abort og HIV/AIDS-epidemien. Fokuset på ærlighet og åpenhet foran Gud har også betydd at bekjennelse av homoseksualitet har vært en del av bevegelsen praksis. Ideer om befrielse fra den homoseksuelle orienteringen er et aspekt av den ugandiske evangeliske protestantismen. I følge Kevin Ward fokuseres det på homoseksualitet som en radikal lidelse, i forhold til tidligere, mer avslappede måter å tolke homoerotiske følelser på i kulturer som legger vekt på ekteskap og den tradisjonelle familie. Denne ”nye” tankegangen er i tråd med *balokole*-bevegelsens krav om ærlighet. Det fokuseres på behovet for terapi og seksuell omorientering (Ward, 2002).

4.2 Fellesskapet: splittelse over homoseksualitet

Det siste tiåret har det anglikanske fellesskapet blitt beskrevet som å befinne seg i en krisetilstand, med fare for en permanent deling. Dette er spesielt på grunn av uenigheter i debatten om homoseksualitet (Sadgrove, Vanderbeck, Ward, Valentine & Andersson, 2010). Fellesskapet består av tretti-fire autonome provinser, i tillegg til flere tilknyttede kirker, og har omtrent 80 millioner dømte medlemmer på verdensbasis. Church of England regnes som den største i medlemstall generelt, mens Church of Nigeria og Church of Uganda har flere aktive medlemmer. Dette reflekterer den generelle nedgangen i den tradisjonelle anglikanske kjernen, mens provinser i sør, spesielt på det afrikanske kontinentet, er i vekst. Professor i religionsstudier, Philip Jenkins, mener at en voksende kristendom i sør, med sterk tradisjonell orientering, i stor grad utfordrer de mer liberale kirker på den nordlige halvkule (Jenkins, 2002)

Erkebiskopen av Canterbury er den offisielle lederen av Fellesskapet, men verken han eller andre institusjonelle instrumenter har en bindende autoritet. De ulike provinsene har sin egen autonomi og struktur. Provinsene er bundet sammen av såkalte affeksjonsbånd, knyttet til tros- og liturgiaspekter og en felles historie, i stor grad preget av britisk kolonialisme og misjonsarbeid (Sadgrove et al., 2010).

4.2.1 Liberalisering og motstand

Den mest opphetede debatten mellom provinsene har dreid seg om trenden med større aksept av homoseksuelle relasjoner i noen deler av Fellesskapet. Spesielt innen TEC (The Episcopal Church), den anglikanske kirken i USA, og i den anglikanske kirken i Canada har det pågått

en liberaliseringsprosess. For motstanderne av denne trenden er inntrykket at kirkeledere i USA, England og ellers i de nordlige provinsene, i økende grad har latt seg påvirke av sekulære utviklinger i sine samfunn. Spesielt i forhold til lovverket og den generelle diskursen om likestilling og menneskerettigheter (ibid).

Konservative i TEC har bygget allianser med anglikanske kirker i Afrika sør for Sahara. Nettverkene som har oppstått har bånd til flere prominente, anglikanske ledere, som tidligere erkebiskop Akinola av Nigeria, erkebiskop Orombi av Uganda, tidligere erkebiskop Nzimbi av Kenya og erkebiskop Kolini av Rwanda. Disse representerer noen av de største provinsene i Fellesskapet, og har ved flere anledninger stilt seg kritiske til den engelske sentraliseringen og TECs innflytelse (ibid).

4.2.2 Lambeth-konferansene

Siden 1867 har anglikanske biskoper fra hele verden møttes hvert tiende år til Lambeth-konferansene, som ledes av erkebiskopen av Canterbury. Lambeth-konferansene er med på å opprettholde kontakt mellom medlemskirkene interansjonalt og de fremmøtte får muligheten til å diskutere problemstillinger av felles interesse og vedta resolusjoner. Selv om resolusjonene som vedtas på Lambeth ikke er bindende, indikerer de en konsensus blant deltakerne og en moralsk forpliktelse (Hassett, 2007, s. 53). På Lambeth-konferansen i 1998 var debatten om seksualitet sentral. På konferansen ble Resolusjon 1.10 om menneskelig seksualitet vedtatt. Denne konstaterer blant annet at den anglikanske kirken ” reject[s] homosexual practice as incompatible with Scripture” (Lambeth Conference, 1998). Resolusjonen presiserer at det anglikanske fellesskapet ønsker å ”listen to the experience of homosexual people”, men at de ikke kan “advise the legitimizing or blessing of same-sex unions, nor ordaining of those involved in same-gender unions” (ibid). Resolusjonen ble vedtatt med 526 stemmer for, mens 70 stemte i mot, og 45 avsto. Dette var en seier for det voksende nettverket av konservative. Men på samme tid skal en del av de liberale biskopene ha stemt for resolusjonen i frykt for at noe mer alvorlig kunne bli vedtatt istedenfor Resolusjon 1.10. (Hassett, 2007, s. 79).

Tiåret som fulgte etter Lambeth 1998 er preget av hendelser som førte til videre konflikt i Fellesskapet. Den anglikanske kirken i Canada, bispedømmet New Westminster, utviklet en egen liturgi for å velsigne partnere av samme kjønn i 2002. Deretter ble det kjent at deler av presteskaper i Church of England og TEC tilbydde velsignelse for partnere av samme kjønn.

Den mest kjente hendelsen var TECs ordinerings av den homofile Gene Robinson i 2003, som biskop av New Hampshire. Denne saken fikk stor medieoppmerksomhet og skapte store debatter i fellesskapet. Robinson levde i homofilt samboerskap da han ble ordinert. Tidligere erkebiskop av Nigeria, Peter Akinola, var en av dem som ytret sine motforestillinger til ordineringsen, på vegne av gruppen kjent som "Primates of the Global South". Han uttalte at ordineringsen: "clearly demonstrates that authorities within the Episcopal Church consider that their cultural-based agenda is of far greater importance than obedience to the Word God." (Sadgrove et al., 2010, s. 195). Som en reaksjon på ordineringsen, brøt en rekke menigheter og bispedømmer i USA og Canada med sine provinser. Disse søkte deretter tettere samarbeid, på ulike måter, med andre provinser. Det oppsto en kompleks omstilling, hvor menigheter og bispedømmer fra TEC flyttet sin tilhørighet til provinser i sør. Ledere for disse provinsene (inkludert Nigeria, Rwanda, Uganda, samt provinser i Sørøst-Asia, og den sørlige delen av Sør-Amerika) tilbydde såkalt "episcopal oversight" og ordinerte nye amerikanske biskoper. Disse ble deretter sendt tilbake til Nord-Amerika for å administrere de menighetene som hadde forlatt TEC. Til Lambeth-konferansen i 2008 ble kun de biskopene anerkjent av Canterbury (det vil si de som fortsatt var under TEC) invitert. Denne situasjonen ergret ytterligere den konservative fløyen (Sadgrove et al., 2010).

4.2.3 GAFCON

Utviklingen i Fellesskapet årene etter Lambeth '98, tydet på at anbefalingene vedtatt om homoseksualitet i Resolusjon 1.10 ikke ble etterfulgt. Som en reaksjon på dette arrangerte en rekke eksisterende koalisjoner av konservative en egen internasjonal konferanse. Mange biskoper boikottet Lambeth-konferansen i 2008 og deltok i stedet på GAFCON (Global Anglican Future Conference). GAFCON ble holdt i Jerusalem i juni 2008. Lekfolk, presteskap, og erkebiskoper fra seks provinser, var blant de 1300 deltakerne. Flesteparten av delegatene kom fra det sørlige Afrika, spesielt i fra Nigeria og Uganda, på grunn av ønsket om å reflektere den geografiske konsentrasjonen av medlemmer i det anglikanske fellesskapet. Erkebiskop Henry Luke Orombi av Uganda var en del av lederskapsteamet for GAFCON, som til sammen besto av 17 personer (Sadgrove et al., 2010).

Under konferansen ble begrepet kultur ofte trukket frem i sammenheng med homoseksualitet. I tillegg til den vanlige beskrivelsen av homoseksuell praksis som i strid med Bibelens ord, ble det tatt i bruk en retorikk om kulturforskjeller. TEC ble anklaget for å la seg påvirke av en

kulturell agenda fremfor religiøse idealer i sine avgjørelser, Spesielt merkbart var den til nå kjente tropen, at homoseksualitet er kulturelt "un-African" (ibid). Vesten ble i denne tropen beskyldt å spre "pro-gay" holdninger, gjennom diskursen like rettigheter for seksuelle minoriteter. I en uttalelse i løpet av konferansen beskrev Akinola GAFCONs identitet som en refleksjon av: "the rise of prominence of the African churches ... casting off the shackles of colonialism" (Sadgrove et al., 2010, s. 199). Videre forklarte Akinola:

We are here because we know that in God's province of GAFCON will liberate and set participants, particularly Africans, free from spiritual bondage which TEC and its allies champion. Having survived the inhuman physical slavery of the 19th century, the political slavery called colonialism of the 20th century, the developing world economic enslavement, we cannot, we dare not allow ourselves and the millions we represent be kept in religious and spiritual dungeon (ibid).

Selv om homoseksualitet kun ble diskutert implisitt ved GAFCON, var det allikevel et sentralt tema. En viktig motivasjon bak organiseringen av GAFCON var liberaliseringstendensen i Fellesskapet i forhold til homoseksuelle relasjoner. Flere deltakere uttalte at debatten om homoseksualitet var hovedårsaken til at de deltok på konferansen. Under en av GAFCONs pressekonferanser, brukte Akinola, Orombi og Australias erkebiskop, Peter Jensen, noe forskjellig retorikk i møte med spørsmål om homoseksualitet. En journalist konfronterte panelet med seksuelle minoriteters situasjon i en rekke land, hvordan disse blir utsatt for vold, tortur og fengsling på grunn av sin seksuelle orientering og kjønnsidentitet. Journalisten spurte biskopene hvordan de forholdt seg til dette, og om de støttet lover som kriminaliserer homoseksualitet. Akinola brukte kulturforskjeller som sitt forsvarsargument. Han uttalte at afrikanske land har rett til å beholde sine egne regler og levemåter, og dermed opprettholdelsen av homoseksualitet som et tabu. Akinola gikk ganske langt i sine uttalelser, hvor han indirekte forsvarte den behandlingen av seksuelle minoriteter som journalisten refererte til:

Every society has its own standard of life. In ancient Africa societies, we had what we call taboos – the don'ts' – and if you break the taboos there are consequences. In your western society, many things are permissible, but in some of our own African societies, many things are not permissible. And this taboo...in fact the word homosexuality doesn't exist in our vocabulary ...those who are responsible for maintaining law and order who want to prevent importation or foreign practices and traditions that are not consistent with native conducts, native way of life (Sadgrove et al., 2010,s. 201).

Orombi brukte en litt annen retorikk enn Akinola da han svarte på journalistens spørsmål. Han fokuserte heller på ”redemptive power of the word of God”, som har makten til å bringe tilbake ”those who stray back to life”. De siste årene har Orombi, i større grad enn Akinola, brukt kolonialisme som et verktøy i beskrivelsen av historiske endringer i det anglikanske fellesskapet:

So the thing which is plain in our African society, other than government rule, is our community culturally and our community of faith, and where they stand is rock solid now, the amazing thing is that *it is the western church that brought this Christianity to us. We believed it, we are practicing it, and now the western church is advocating for something which is contrary to what their ancestors brought us* (Sadgrove et al., 2010, s. 201, egen uthevelse).

Orombi viser til Vestens betydning i spredningen av kristendommen til Afrika. Samtidig mener han at vestlige kirker har mistet sin troverdighet ved å gå vekk i fra den ”autentiske” troen, mens Church of Uganda og andre afrikanske kirker ønsker å beholde denne.

Hverken Akinola eller Orombi svarte direkte på spørsmålet om dere holdninger til tortur av seksuelle minoriteter. Peter Jensen, Australias erkebiskop, ga en forklaring på vegne av alle lederne tilstede, og fordømte all tortur. Jensen gjorde også et forsøk på å forklare Akinolas stillhet rundt tortur: ”Akinola is a preacher. They need to be rhetorical. In part, it’s cultural. I have lived in the west; he lives in a different context.” (Sadgrove et al., 2010, s. 202). Uttalelsen kan tolkes som et indirekte forsvar av de afrikanske biskopenes ”rett” til å forholde seg til sine lokale kontekster og dermed også deres rett til å fordømme homoseksualitet.

Retorikken i brukt i debatten om homoseksualitet var varierende blant deltakerne på GAFCON. Men der var en felles enighet om homoseksuell praksis som syndig. Konferansens offisielle dokument, Jerusalem-deklarasjonen, nevner ikke homoseksualitet direkte. Den påpeker derimot at sølibat er det eneste moralsk akseptable for de som ikke lever i heteroseksuelle, kristne ekteskap (Sadgrove et al., 2010).

4.3 Lambeth 2008: Henry Luke Orombi protesterer

Vi går nå over til å beskrive nærmere hvordan Church of Uganda forholder seg til homoseksualitet. Som nevnt over var tiden mellom Lambeth-konferansene i 1998 og 2008 preget av homodebatten. Ordineringen av Gene Robinson vakte spesielt stor oppsikt, og lederskikkelser i Fellesskapet både applauderte og fordømte handlingen. Vi skal her se på

hvordan Ugandas Henry Luke Orombi har vært en frontperson mot den homovennlige utviklingen i Fellesskapet. I forkant av Lambeth 2008 uttalte erkebiskop Orombi at han var skuffet over erkebiskopen av Canterbury, Rowan Williams, og savnet hans fordømmelse av den homolibérale utviklingen i Fellesskapet. Orombi beskrev ordineringsen av homophile Robinson som et dypt svik, og uttalte at “In every case, homosexual practice is considered sinful, something that breaks our relationship with God and harms our wellbeing. It is something for which one should repent and seek forgiveness and healing, which God is ever ready to do” (BBC News, 2008).

Orombi uttrykte videre skuffelse over at amerikanske biskoper som var involvert i ordineringsen av Gene Robinson ble invitert til Lambeth: ”When the Archbishop of Canterbury invited these American bishops to participate in the Lambeth Conference... in the face of the unrelenting commitment of the American Church to bless sinful behaviour, we were stunned. Further betrayal” (ibid).

I artikkelen kritiserte også Orombi Fellesskapets hierarki, ved å vise til hvordan erkebiskopen av Canterbury velges: ”Even the Pope is elected by his peers, but what Anglicans have is a man appointed by a secular government,” said the archbishop... Over the past five years, we have come to see this as a remnant of British colonialism, and it is not serving us well” (ibid).

Etter GAFCON møtet i Jerusalem og en måned før Lambeth konferansen, sa Orombi at han fryktet for sitt eget liv, på grunn av kampanjen mot homoseksualitet han var involvert i:

Nowadays, I don't wear my collar when I am in countries which have supporters of homosexuals. I am forced to dress like a civilian because those people are dangerous. They can harm anybody who is against them. Some of them are killers. They want to close the mouth of anybody who is against them” (Ahimbisibwe, 2008).

Til tross for trusler fortsatte Orombi sin kampanje mot homoseksualitet. Han ba kristne om å be for ham og andre i samme situasjon. Orombi argumenter mot menneskerettighetene når det gjelder seksuelle minoriteter: ”Homosexuals are agitating that it is a human right. But how can it be a human right for a man to sleep with another man or a woman to marry a woman? What we need is to wake up and protect our church and children against this practice” (Ahimbisibwe, 2008). Orombi uttalte videre at Gud skapte mann og kvinne slik at de kunne føre generasjonene videre, og han spør: “So where do the homosexuals want to get their children?”(ibid).

Orombi mener at homoseksuelle prøver å utnytte Afrikas fattigdom ved donasjoner, bygge skoler og ved å tilby stipend: ”We should not accept any donation that comes our way and has strings attached. Some people have already fallen victims in Uganda and we need to stop it” (ibid).

USAs president Barack Obama har sammenlignet seksuelle minoriteters rettigheter med “racial rights”. Orombi har uttalt at han er svært skuffet over Obamas sammenligning, spesielt med tanke på at presidenten selv har afrikanske aner:

It is distressing that Barack Obama a fellow African would promote racial civil rights as morally equivalent to immoral civil behaviour. We are Africans and know the difference between moral behaviour and responsibility as opposed to civil rights being compared to homosexuality. Will Barack Obama represent our interests in this matter? (Mukasa et al., 2008)

Etter Lambeth i 2008 fortsatte diskusjonene i det anglikanske fellesskapet. I 2009 ble lesbiske Mary Glasspool ordinert biskop i Los Angeles. Orombi uttrykte stor misnøye: “We believe the Bible condemns homosexual behaviour as immoral. So how can a homosexual be a bishop? ... This decision of the Episcopal Church in America will only bring more problems and divisions” (Butagira et al., 2009).

Erkebiskopen av Canterbury, Rowan Williams, har uttrykt en viss bekymring over utviklingene i USAs Episcopal Church. Han er ikke like eksplisitt som Orombi, men ved ordineringen av Glasspool uttalte han at debatten om homofile biskoper er sentralt og har viktige konsekvenser for det anglikanske fellesskapet. Han antydte videre at samhold i fellesskapet bør etterstrebes. For å oppnå dette, i følge Williams, må majoritetens stemmer bli hørt, og resolusjoner vedtatt på Lambeth respekteres (ibid).

4.4 Evaluerer The Anti-Homosexuality Bill

Church of Uganda har vært aktiv i den nasjonale debatten om homoseksualitet. Da lovforslaget mot homoseksualitet ble lagt frem i 2009, valgte COU å evaluere denne gjennom publikasjonen av et offisielt dokument. ”Church of Uganda’s Position on The Anti-Homosexuality Bill 2009” ble publisert 9. februar 2010. I dokumentet blir det foreslått endringer til lovforslaget, og hvor det heller anbefales å forbedre den nåværende straffeloven.

Videre mener COU at loven bør presisere spesielt to punkter: beskyttelsen av unge gutter og motstand mot anerkjennelsen av seksuell orientering som en menneskerettighet. En generell holdning til homoseksualitet oppsummeres:

From a plain reading of Scripture, from a careful reading of Scripture, and from a critical reading of Scripture, homosexual practice has no place in God's design of creation, the continuation of the human race through procreation, or His plan of redemption (Orombi, 2009, s. 2).

Videre viser COU til ulike dokumenter fra nyere tid, som reflekterer det samme standpunktet til homoseksualitet. Disse er blant annet resolusjonen vedtatt på Lambeth konferansen i 1998 om menneskets seksualitet med konklusjonen: "Homosexual practice is incompatible with Scripture" På samme tid uttrykker COU at de vil tilby rådgivning, helbredelse og bønn for mennesker av homoseksuell legning.

I dokumentet diskuterer Church of Uganda de delene ved The Anti-Homosexuality Bill som de støtter og på hvilke områder de ønsker endringer. Beskyttelsen av den tradisjonelle familien er et fokus som COU vektlegger. Mer i detalj nevner COU fire punkter de er spesielt opptatt av at: 1) ekteskapet forbeholdt mann og kvinne, 2) homoseksuelle handlinger skal forbys og straffes, 3) internasjonale konvensjoner og lignende, som strider mot straffeloven skal ikke ratifiseres 4) organisasjoner som promoterer homoseksualitet skal ikke oppnå lisens. Med utgangspunkt i den eksisterende straffelov, foreslår Church of Uganda inkluderingen av seks tilleggspunkter:

1. Se til at loven beskytter taushetsplikten til medisinske-, pastorale- og andre rådgivningsinstanser.
2. At språkbruken blir mer tydelig når det gjelder beskyttelsen av unge gutter fra homofil utnyttelse; forby "lesbianism", "bestiality" og andre seksuelle "perversiteter". Forby anskaffelsen av materiale og promoteringen av homoseksualitet som en normal eller alternativ livsstil.
3. Se til at homoseksuell praksis eller promoteringen av homoseksuelle relasjoner ikke blir adoptert som en menneskerettighet.
4. Se til at eksisterende og fremtidig utdanningsmateriale og programmer om kjønnsidentitet og seksualundervisning er i samsvar med Ugandas verdier og lover.

5. Involvere andre interessenter i evalueringen av mangler i den eksisterende straffeloven, som for eksempel helse-, utdannings-, utenriks-, og immigrasjonsdepartementet.
6. Å foreta en forståelig legislativ og litterær vurdering av alle lover og all litteratur relevant for tematikken. Dette for å identifisere eventuelle mangler i eksisterende lovgivning.

(Orombi, 2009, egen oversettelse).

I dokumentet tar ikke COU eksplisitt avstand fra dødsstraff i tilfeller av *Aggravated homosexuality*. Likevel kan det se ut til at COU ikke ønsker at dødsstraff inkluderes. De vektlegger å beholde den eksisterende straffeloven og heller vedta noen endringer. COU er spesielt opptatt av å forby menn å ha sex med unge gutter. I avisartikkelen *Anglicans say No to gays Bill* står det om COU og lovforslaget : “proposed that instead of the death penalty for gays who seduce boys ... the law should be changed to ensure that vulnerable boys are properly protected” (Butagira & Mukombozi, 2010).

Church of Uganda vektlegger taushetsplikten i visse relasjoner. De er opptatt av helbredelsesaspektet og de mener at personer med en ”homosexual disorientation” kan omorienteres: ”The church is a safe place for individuals, who are confused about their sexuality or struggling with sexual brokenness, to seek help and healing” (Orombi, 2009, s. 2).

På samme tid som Church of Uganda erklærer et ønske om å hjelpe homoseksuelle, anerkjenne de ikke deres menneskerettigheter. På dette punktet er COU enig med AHB sitt budskap. Dette er et sentralt aspekt som går igjen i denne diskursen. Menneskerettighetene anerkjennes i seg selv, men relativiseres for å ekskluderes seksuelle minoriteter. Dette gjøres ved å definere homoseksualitet som en ikke-menneskelig egenskap, og dermed er slik livsstil ikke berettiget å være en menneskerettighet. En slik avhumaniseringsstrategi drøftes ytterligere i oppgavens analysekapittel.

4.5 All African Bishops Conference 2010 – Love your culture

Fra 24. til 29. august 2010 ble det arrangert en konferanse kalt ”All African Bishops Conference” i Entebbe, Uganda. I forkant av denne uttalte erkebiskop Orombi til avisen Daily Monitor om splittelsen i det anglikanske fellesskapet:

In 2003 the Episcopal church in America consecrated as bishop a divorced man living in a homosexual relationship. The prelates of the 38 provinces of the Anglican Communion met prior to that consecration and urged the American Church not to do it, saying if the consecration went ahead, it would tear the fabric of our communion at its deepest level,” “Seven years later, what I can tell you is that the Anglican Communion is very broken. It has been torn at its deepest level and is a very dysfunctional family of provincial churches (Otago, 2010b).

På konferansen var det tydelig at de afrikanske biskopene var enige om motstanden til homoseksualitet. Konferansen ble organisert av Church of Uganda og CAPA (Council of Anglican Province of Africa). Omtrent 400 biskoper deltok og diskuterte temaet “ Securing the future, unlocking our potential”. I tillegg til homoseksualitet var temaene fattigdom, epidemier, rettferdighet og fred, samt forholdet mellom kirke og stat. Erkebiskop Rowan Williams av Canterbury deltok på konferansen, blant annet for å diskutere spørsmålet om homoseksualitet med Orombi. I løpet av konferansen ble homoseksualitet gjentagende beskrevet som en trussel til kirkens samhold. Nigerias erkebiskop, Nicholas Okoh, forklarte det slik:

Homosexuality is not a new phenomenon in the society but the only trouble is that the issues dividing us (church) now are very difficult to handle. They are threatening the unity of the church because they disobey the authority of the scriptures (Kasozi, 2010a).

I følge deltakerne på konferansen er homoseksualitet et fremmed fenomen som ikke hører hjemme i den anglikanske tradisjon eller i afrikansk kultur. Deltakerne uttalte videre at homoseksualitet hindrer utviklingen av en ”autentisk” kirke. Orombi understreker de kristne trosforestillingerne: ”We are saying homosexuality is not compatible with the word of God. We are saying that this culture of other people is against the traditional belief of marriage held by the Anglican Communion” (Kasozi, 2010a). Videre beskrev Orombi homoseksualitet som noe ondt: “Homosexuality is evil, abnormal and unnatural as per the Bible. It is a culturally unacceptable practice. Although there is a lot of pressure, we cannot turn our hands to support it” (ibid).

På konferansen tok den nigerianske erkebiskopen Okoh opp ulike utfordringer han mener Afrika sliter spesielt med, for eksempel sykdom, unge enker, skilsmisse og enslige mødre. Han mener at slike utfordringer påvirker kirken: “The issue of moral failure in the community is another problem to the church. But we have to work hard to ensure that the

church of God is not divided by some practices like the ordination of women clergy which we are still studying” (ibid).

Konferansen var rettet mot den religiøse, anglikanske sfæren. På samme tid var ikke politiske figurer helt fraværende i diskusjonene. I etterkant av arrangementet i Entebbe applauderte statsministeren i Uganda, Apolo Nsibambi, de afrikanske biskopene for deres standpunkt mot homoseksualitet:

I thank the church in Africa for being exemplary by not accepting homosexuality... they see that it is not acceptable in the society where they serve... We should not persecute them (homosexuals) but I think it is wrong and we cannot recognise them because it is wrong like ordaining a gay bishop (Kasozi, 2010b).

Statsministeren uttalte videre at det politiske lederskapet i Uganda ønsker velkommen religiøse ledere til å være med på å løse landets utfordringer: ”As we challenge these problems, we must not point fingers at each other but rather repent of our sins” (ibid).

29. august tok konferansen slutt, hvor det avsluttende budskapet var ”Love your culture”. Afrikanske samfunn oppfordres til å holde på sin kultur og ikke omfavne den ”vestlige” (Otage, 2010a).

4.6 Positive stemmer?

Selv om Church of Uganda har tatt et offisielt standpunkt mot homoseksuell praksis, finnes det likevel et par eksempler på anglikanske lederfigurer som har gitt sin støtte til Ugandas seksuelle minoriteter. Tidligere biskop av Vest-Buganda, Christopher Ssenyonjo, har i lengre tid jobbet aktivt for en humanisering av seksuelle minoriteter. Ssenyonjo blir ofte sammenlignet med tidligere biskop av Sør-Afrika, Desmond Tutu, som også har vært en aktiv forkjemper for seksuelle minoriteters rettigheter. Ssenyonjo pensjonerte seg i 1999. Han etablerte da en klinikk og rådgivingscenter i Kampala, spesielt rettet mot personer med HIV/AIDS (Ward, 2002). På senteret møtte Ssenyonjo blant annet personer av homoseksuell legning. Da den daværende erkebiskopen oppdaget Ssenyonjo sin virksomhet, ble han utestengt fra av COU og nektet pensjon. I 2004 grunnla Ssenyonjo en ny kirke, kalt The Charismatic Church of Uganda (Mugisa et al., 2008). Christopher Ssenyonjo er fortsatt aktiv i arbeidet for seksuelle minoriteters rettigheter, blant annet i samarbeid med den anglikanske

menneskerettighetsorganisasjonen for homofile og lesbiske, Integrity Uganda. Organisasjonen ble etablert i 2001, med hjelp fra den anglikanske Integrity gruppen i USA (Hassett, 2007, s. 91). I 2006 ble Ssenyonjo offisielt ekskommunisert fra Church of Uganda på grunn av sitt kontroversielle engasjement (Orombi, 2006).

Ssenyonjo har jobbet for å motarbeide implementeringen av The Anti-Homosexuality Bill. Han har også uttrykt et ønske om avkriminalisering av homoseksualitet i Uganda. Den anglikanske presten Gideon Byamugisha er, som Ssenyonjo, i mot AHB og frykter diskriminering og voldshandlinger som en konsekvens av denne. Byamugisha er kjent som den første praktiserende religiøse i Afrika som sto frem som HIV-positiv. Han er også selv aktiv i HIV/AIDS-arbeid (Ford and Pomfret, 2009). I mars 2010, overrakte Ssenyonjo og Byamugisha en underskriftskampanje til den ugandiske regjeringen mot en ny straffelov mot homoseksualitet (Mugerwa, 2010).

4.7 De kristne martyrene

I forrige kapittel ble hendelsen om de kristne martyrene i Uganda presentert. Vi skal nå se nærmere på konteksten rundt disse og drøfte hvilken symbolsk betydning hendelsen har for diskursen om homoseksualitet.

Kevin Ward skriver om de kristne martyrene i artikkelen *Same-sex relations in Africa and the debate on homosexuality in East African Anglicanism* (2002). Han beskriver hvordan homoseksuell praksis var en del av kulturen på kongens hoff. Unge menn fra alle de ulike klanene i Buganda ble sendt til hoffet som en del av treningen for å bli samfunnsledere. De unge guttene var kjent som *bagalagala*. I noen tilfeller ble de forventet å delta i seksuelle handlinger. Slike krav var en del av maktdemonstreringen til *kabaka*. Det uttrykte underkastelse og respekt til kongen. Unge jenter ble på lignende måte rekruttert som tjenere og ”koner” til *kabaka*. En av årsakene til massakren på Namugongo i 1886 skal ha vært at de kristne ved hoffet i større grad nektet å delta i det misjonærene beskrev som Mwangas ”unnatural desires” (Ward, 2002). Hva Mwangas ”unnatural desires” og hans påståtte sodomittiske handlinger egentlig innebærte er usikkert. Kildene, i stor grad skrevet av misjonærer, gir ingen presise beskrivelser av denne praksisen (Hoad, 2007).

Henrettelsene, i følge Ward, kan ikke kun reduseres til Mwangas sinne over at hans *bagalagala* nektet å tilfredsstille hans seksuelle ønsker. Konflikten kan også knyttes til en

rekke sammenstøt mellom *kabaka* og de voksende kristne grupperingene i Uganda. Kongen fryktet at de kristne i Buganda var illojale. Han var redd for at de kunne være spioner og at europeerne skulle oppnå innflytelse og makt i hans kongerike. Denne frykten ble realitet i 1890, med britenes militære inntog i Buganda (Ward, 2002).

I Church of Ugandas kollektive hukommelse har temaet om homoseksualitet sjelden blitt tatt opp som et sentralt aspekt med martyrhendelsen. Først på 1990-tallet, tiåret hvor debatten om homoseksualitet virkelig begynte å ta form i Øst-Afrika, har det homoseksuelle aspektet i martyrhistorien fått større oppmerksomhet. Andre problemstillinger, knyttet til makt og lojalitet, har tidligere vært mer sentrale (Ward, 2002).

I verket *African Intimacies* analyserer Neville Hoad historien om gandamartyrene i forhold til seksualitet og politikk. Han diskuterer hvordan sex, politikk og makt ble knyttet sammen og påvirket hverandre. I følge Hoad belyser martyrhistorien hvordan kategorien ”seksualitet” kan brukes til å produsere kulturforskjeller. Hoad mener at beskrivelsen av afrikansk sodomi, eksemplifisert med Mwanga, kan ha vært med på å gi britene insentiv til å gjøre inntog i Uganda. Slik blir inngrepet legitimert som ”den hvite manns byrde” for å få bukt med usivilisert praksis, slik som Mwangas. Flere historikere bemerker hvordan vitner forklarte at det var muslimene ”who taught Mwanga to do the things of Sodom” (Hoad, 2007, s. 4). Ved å gi de arabiske handelsmennene skylden for sodomi, ble påstanden om at dette var en fremmed og importert praksis, styrket tanken om afrikansk uskyldighet. Mwangas praksis blir dermed sett på som et avvik fra myten om Buganda som et ridderlig kongedømme, føydalt og klart for kristendommen. Buganda er et område som senere ble beskrevet som ”the pearl of Africa”. Britisk innblanding kunne legitimeres ved å vise til behovet for beskyttelse fra ”arabisk korrupsjon”. Årsakene til at britene grep inn hadde mer med faktorer som å beskytte misjonærene og konkurranse med tysk og arabisk innflytelse i området. Å hindre kongens seksuelle vaner ble mer brukt som en legitimering av inngrepet. Hoad beskriver betydningen av europeernes forståelse av sodomi som syndig:

The refiguring of these intimacies as ”sodomy” or ”unnatural vice” indicates an effective European recoding of their significance ... Without an understanding of ”sodomy as sin”, the boys would have had no reason to martyr themselves. Without the martyrdom, British intervention may have been delayed or taken a different form (Hoad, 2007, s. 7).

Lojalitet til *kabaka* var en sentral del av kulturen ved kongedømmet Buganda. Å følge *kabaka* var elementært. Hvis noen nektet å tilfredsstille kongens krav, om det så dreide seg om seksuelle tjenester, ble det tolket som en politisk handling. Brudd på lojaliteten erklærte allianse med en annen makt enn kongens. Sodomikarakteristikken tilskrevet Mwanga var i følge Hoad med på å kolonisere Gandas kosmologi. Det plasserte *kabaka* på menneskesiden av skillet mellom menneske / hellighet. Ved å beskrive Mwangas intime forhold til sine hoffmenn som sodomi, kunne misjonærene plassere *kabakas* figur som: "subject to, rather than subject of cosmology" (Hoad, 2007, s. 14). Siden disse intimitetene ble beskrevet som primært "seksuelle", undergravde misjonærene staten Buganda sitt monopol på dens legitime bruk av vold. Mutesa, far til Mwanga, henrettet i 1876 sytti av sine muslimske menn med tilknytning til kongedømmet. Dette gjorde han etter at de muslimske hoffmennene hadde satt spørsmålsteget ved hans hengivenhet til Islam. En henrettelse av en gruppe personer som setter spørsmålsteget ved kongens autoritet, med religion som grunnlag, var altså ikke et nytt fenomen under Mwangas regjeringstid (Hoad, 2007).

Da Mwanga henrettet de kristne hoffmennene ble hans praksis tolket av en annen kulturell kontekst, den kristne og britiske, til noe seksuelt og umoralsk. Mwangas "sodomi" representerte samtidig en motstand til kristendommens innflytelse og til kolonialisering. Kongens rett til å drive den praksis han selv måtte ønske hadde blitt krenket, og dette underminerte dermed hans status som maktoverhode. Hoad setter videre denne diskursen inn i en moderne kontekst. Han sammenligner måten kulturforskjeller ble brukt i maktkampen i den historiske konteksten beskrevet ovenfor, med dagens retorikk i rekke afrikanske land. "Sodomi" beskrives i den nyere konteksten som "den hvite manns sykdom", og et fremmed fenomen det "autentiske" Afrika. Vi har sett at denne retorikken har blitt brukt av flere afrikanske politiske og religiøse ledere, i kampanjen mot homoseksualitet. Homoseksualitet beskrives som resultatet av vestlige innflytelse og blir symbol på en form for neokolonialistisk inngrep (Hoad, 2007).

Hoad mener at forsvaret av en afrikansk autentisitet, i debatten om homoseksualitet, reproduserer forståelsen av seksualitet som er relativt ny, og med opprinnelse i en europeisk diskurs (Hoad, 2007).

Historien om martyrene fra Namugongo er sentrale for Church of Uganda og den katolske kirken sin selvforståelse. Hvert år markeres martyrenes dag i Uganda, til minne om de som

ble henrettet. I 2010 holdt president Museveni en tale til de fremmøtte på markeringen. Her anklager han Vesten for å tvinge sin kultur på afrikanske land:

Europeans are putting us under pressure because of homosexuality. They think we are against it because of our religious background but even before religion was introduced in the country, we were against homosexuality and any form of sexual abuse ... The church in Africa is very strong and has been at the fore in fighting homosexuality and moral decadence. We must look for modern ways of instilling discipline in society. The Europeans are finished and if we follow their western culture, we shall be headed for Sodom and Gomorrah (Kasozi & Ahimbisibwe 2010).

Martyrhistorien blir her et symbol på kampen mot homoseksualitet. Det refereres til kulturforskjeller. Kirkene hylles for sitt moralske verdierarbeid i samfunnet, mens det advares mot å følge europeernes eksempel. Musevenis tale representerer en ny forståelse av martyrhistorien. Dette skjedde i sammenheng med liberaliseringsbevegelsen for seksuelle minoriteter som startet på 1990-tallet. Martyrene ble nevnt på Lambeth-konferansen i 1998. En av de ugandiske biskopene som var på konferansen viste til martyrhistorien da han uttalte sine meninger om homoseksualitet. Avisen Daily Telegraph beskrev martyrhistorien slik: "Uganda has 22 Christian martyrs who were killed in 1885 by their king because they refused to be sodomised by him" (referert i Hassett, 2007, s. 87). Historien om martyrene har dermed i nyere tid fått en noe annen betydning. Den tidligere tolkningen som legger vekt på martyrene som hengivne troende nedprioriteres, og motstanden til homoseksuell praksis blir et viktigere aspekt ved historien. Gjennom martyrhendelsen gis det et bilde av Uganda som et land med historisk tradisjon for å si nei til "sodomi" (Hassett, 2007). Paradoksalt viser samtidig fortellingen til påstått afrikansk homotradisjon, gjennom Mwangas angivelige homoseksuelle handlinger.

4. 8 Systematisering

Lederskapet i Church of Uganda tar i bruk ulike argumenter i debatten om homoseksuell praksis. En del elementer går igjen, og argumentene kan dermed grupperes inn under forskjellig tematikk. Jeg har valgt å plassere argumentene i tre kategorier. Den første kategorien går ut på å knytte et forbud mot homoseksualitet til trosforestillinger, hvor COU spesielt legger vekt på at kun heteroseksuelle relasjoner er naturlig. Videre assosieres homoseksualitet med noe farlig og kriminelt. Denne typen retorikk er gjentakende hos COU. I

en siste kategori er kultur et sentralt begrep. Her trekkes europeisk innflytelse inn i bildet, med røtter tilbake til kolonitiden. Homoseksualitet regnes som en kontrast til afrikansk kultur og beskrives som en europeisk eller vestlig korrupsjon. I systematiseringen nedenfor drøftes de tre kategoriene ytterligere. I følge COU strider altså homoseksualitet i mot kristne trosforestillinger, samfunnets normalitet og afrikansk kultur:

4.8.1 Trosforestillinger

En vanlig retorikk brukt av Church of Uganda er å beskrive homoseksualitet som umoralsk praksis, ved å vise til Bibelen. Erkebiskop Henry Luke Orombi trekker frem forplantning som formålet med seksuelle relasjoner, og anser dermed forholdet mellom mann og kvinne som det eneste naturlige alternativet. Homoseksuelle relasjoner resulterer ikke i produksjon av barn og blir dermed sett på som en trussel mot den tradisjonelle familien. Dette aspektet vektlegges blant annet i evaluering av The Anti-Homosexuality Bill. I debatten som har pågått i det større anglikanske fellesskapet, mener COU at likekjønnsekteskap og ordinerings av homofile biskoper ikke kan aksepteres. På "All Africans Bishop Conference 2010" ble det uttrykt at homoseksualitet truet kirkens enhet. De viste til hvordan delte meninger om homoseksualitet, spesielt med ordinerings av Gene Robinson, har skapt konflikt i det anglikanske fellesskapet.

4.8.2 Normalitet

Church of Uganda er opptatt av tilstedeværelse i samfunnet og de utfordringene som måtte finnes der. Utfordringer som opptar COU er sykdom, fattigdom og befolkningens generelle velferd. Videre er COU opptatt av det de kaller moralske utfordringer, slik som skilsmisse, unge mødre og homoseksualitet. Homoseksualitet karakteriseres altså som en av Ugandas moralske samfunnsutfordringer. Ifølge COU trår homoseksualitet utenfor det de anser som naturlige livsstil. Homoseksuell praksis beskrives som "moral failure", og noe som dermed påvirker kirken og samfunnet som helhet. COU føler et ansvar i forhold til det å håndtere denne "utfordringen". De uttrykker et ønske om å hjelpe personer av homoseksuell legning, ved å gi dem tilgivelse og helbredelse. Her går en ut i fra at homoseksualitet er en tilstand som kan endres. Det karakteriseres som en helbredelig sykdom. COU assosierer videre homoseksualitet med kriminalitet, for eksempel pedofili. De legger vekt på at familien,

spesielt barn, må beskyttes mot de homoseksuelle. Stikkord som går igjen hos COU i beskrivelsen av personer av homoseksuell legning er ”evil”, ”harm”, ”killers” og ”abnormal”.

4.8.3 Kulturforskjeller

Homoseksualitet tolkes av Church of Uganda som et vestlig fenomen. De mener at vestlige aktører, blant annet gjennom økonomiske donasjoner, har spredd en ”homoseksuell kultur” i både Uganda og Afrika. COU påpeker at de ikke ønsker at det skal tas hensyn til seksuell legning i menneskerettighetene. Organisasjoner som jobber for seksuelle minoriteter rettigheter anklages for promotering av homoseksualitet og regnes derfor som truende.

Den ugandiske antihomo-retorikken spiller på kolonihistorie og frykten for et nytt imperialistisk prosjekt. Dette til tross for at det er britisk kolonilovgivning som har ligget til grunn for forbud mot homoseksualitet i ugandisk lov. En liberalisering av holdninger og et forsøk på å spre disse holdningene, tolkes som et nytt forsøk på imperialismen på det afrikanske kontinent. Derimot så viser martyrhistorien hvordan homoseksualitet ble moralisert fra europeisk hold. I ugandisk kontekst har martyrene i senere tid blitt symboler på motstanden til homoseksualitet. Martyrene tolkes som beskyttere av en autentisk afrikansk kultur, selv martyrenes motstand hadde bakgrunn i et kristent og europeisk livssyn.

Homoseksualitet sees altså i som motsetning til afrikansk kultur. Det regnes som en “culture of other people”, mens motstand til homoseksualitet er ensbetydende med “[to] love your culture”. Erkebiskop Orombi viste til ideen om en felles afrikansk kultur da han uttrykte skuffelse over at President Obama, en ”fellow african”, ikke støttet deres sak mot homoseksualitet.

5. Diskusjonskapittel

Forrige kapittel avsluttet med en systematisering av kirkens retorikk, med inndelingen trosforestillinger, normalitet og kulturforskjeller. Disse kategoriene analyseres ytterligere i følgende kapittel. I første omgang drøftes de bibelplassene som er sentrale i den kristne diskursen mot homoseksuell praksis. Deretter analyseres retorikken som er med på å avhumanisere den homoseksuelle. Tradisjonelle kjønnsroller og familien som kristen institusjon er også aspekter som spiller inn i den aktuelle debatten. Til sist diskuteres tolkningen av Church of Ugandas homomotstand som en ”casting of the shackles of colonialism”.

5.1 “Homosexuality is not compatible with the word of God”

Church of Uganda viser til Bibelen i sin fordømmelse av homoseksuell praksis. For eksempel på All Africans Bishops Conference i 2010, uttalte erkebiskop Henry Luke Orombi: ”homosexuality is not compatible with the word of God” (Kasozi, 2010a) I denne delen presenteres og drøftes de bibelstedene som nevnes i den ugandiske homodiskursen. Dette er i hovedsak forbudet mot homoseksuell praksis i 3. Mosebok, fortellingen om Sodoma og Gomorra og Paulus’ brev til Romerne. Et forbud mot homoseksualitet sees også i sammenheng med andre sexreguleringer som COU tar opp, i forhold til utroskap, polygami, incest, pedofili og bestialitet.

5.1.1 Tredje Mosebok, Paulus og Jesus

Et kapittel i tredje Mosebok er utgangspunktet for fordømmelse av homoseksualitet i kristen, jødisk og islamsk tradisjon: ”Når en mann har omgang med en annen mann slik som en har omgang med en kvinne, har de begge gjort en avskyelig gjerning. De skal dø.” (3. Mosebok 20.13). Her forbys handlingen menn som har sex med hverandre ”som med en kvinne”. Det kan derfor tyde på forbudet er rettet mot penetrerende analsex mellom menn. Det er ingen

forbud mot lesbisk sex i Det gamle testamentet (GT), som videre tyder på at sex var ensbetydende med penetrering (Endsjø, 2009, s. 104).

Med Paulus fordømmes homoseksuelle relasjoner generelt, det vil si sex mellom kvinner forbys parallelt med sex mellom menn: ”Kvinnene gav seg hen til unaturlig kjønnsliv istedenfor det naturlige. På samme måte sluttet mennene å ha samliv med kvinner og brente i begjær etter hverandre” (Romerbrevet, 1.26-27). At kvinner som har sex med kvinner likestilles med sex mellom menn, er et nytt aspekt som Paulus trekker inn. Derimot er dette prinsippet sjeldent blitt fulgt opp innen kristendommen, der sex mellom menn som oftest blir sterkere fordømt en sex mellom kvinner (Endsjø, 2009, 105).

Paulus tilførte også enda et nytt element i den religiøse diskursen om homoseksualitet. Han er av den oppfatning at likekjønnet sex er en logisk konsekvens av at man vender seg bort fra Gud, og tolker dermed homoseksualitet som en guddommelig straff (Endsjø, 2009, s. 105). Paulus eksemplifiserer ved å si at Gud straffer blant annet avgudsdyrkere, ved å la disse tiltrekkes av mennesker av samme kjønn: ”For de har byttet ut Guds sannhet med løgn og æret og dyrket det skapte istedenfor Skaperen ... Derfor overgav Gud dem til vanærende lidenskaper” (Romerbrevet, 1.25-26). Gud har altså gjort disse menneskene homoseksuelle, men det er menneskene som selv må ”ta straffen for at de var kommet slik på avveier” (Romerbrevet, 1.27). Paulus sammenstiller homoseksualitet med ”all slags urett, umoral, pengejag og ondskap, av misunnelse, mordlyst, strid, svik og falskhet” (Romerbrevet, 1.29).

Church of Uganda viser til det paulinske aspektet, der homoseksualitet regnes som en konsekvens av ugudelighet. De uttaler at de vil gi råd og helbrede personer de mener har en homoseksuell avvikelse, for å bringe dem tilbake på ”den rette vei” (Orombi, 2010). COU regner ikke homoseksualitet som en medfødt egenskap, men som kommet av ytre miljøpåvirkning og ugudelighet.

Jesus uttaler seg ikke om homoseksualitet. Derimot er han tydelig i sin fordømmelse av utenomekteskapelig heterosex (Matteus, 5.27-32). Med utgangspunkt i denne fordømmelsen kan det tolkes slik at Jesus heller ikke godtok likekjønnet sex, siden dette i jødedommen alltid var ensbetydende med utenomekteskapelig sex (Endsjø, 2009, s. 106).

5.1.2 Sodoma og Gomorra

Fortellingen om Sodoma i Det gamle testamentet har en sentral plass i kristen, samt i jødisk og islamsk tradisjon, i legitimeringen av homomotstand (Endsjø, 2009, s. 105). Historien forteller om Lot, nevø av Abraham, som slår seg ned i byen Sodoma. En kveld inviterer han med seg hjem to engler som han hadde møtt ved byporten. Før de får lagt seg kommer byens menn og krever at Lot sender englene ut: ”Hvor er de mennene som kom til deg i natt? La dem komme ut til oss, så vi kan få vår vilje med dem” (1. Mosebok, 19.5). Lot prøver å overtale mennene om å la englene få være i fred og tilbyr heller å sende ut sine døtre. Mennene godtar ikke Lots tilbud og prøver å trenge seg inn i hjemmet til Lot. Da tar englene Lot inn i huset igjen og stenger døren. Englene ber deretter Lot og familien å rømme byen, mens Gud ødelegger Sodoma, nabobyen Gomorra, og dreper resten av innbyggerne (1 Mosebok, 19).

Det finnes ulike tolkninger av Sodoma-fortellingen og årsaken til at Gud straffet innbyggerne. Det har blitt vanlig å knytte sodomittenes synd til homoseksualitet. Sodoma ble et begrep for homoseksuelle relasjoner i det latinske språk. En ren homoseksuell tolkning av denne historien er derimot relativt nytt. I følge historiker John Boswell (1980) forteller ingen av de mange plassene i GT som refererer til Sodoma at homoseksuelle lovbrudd var inne i bildet. Boswell mener at fremveksten av homoseksuelle assosiasjoner til Sodoma er knyttet til sosiale trender og litteratur fra en langt senere periode (1980, s. 92-93).

Flere steder i Bibelen refereres det til Sodoma. Sodomittenes ugjestfrihet nevnes som en forklaring på hvorfor sodomittene ble straffet (Esekiel 16.48-50). Det fokuseres også på andre mulige årsaker, slik som sodomittenes ønske om å ha sex med ikke-menneskelige vesener (Jubileumsboken 20.5; Test. Naph. 3.4-5; 2. Peter 2.4, 6-8.), deres ugudelighet (5.Mosebok 29.22-28; Jeremia 50.38-40; Amos 4.11.), eller deres generelle syndfullhet (Jesaja 3.8-9; Jeremia 23.14, 49.16-18; Klagesangene 3.61-4.6.).

Boswell oppsummerer fire ulike tolkninger av Sodomias ødeleggelse: (1) sodomittene ble drept på grunn av deres generelle ugudelighet som trigget Gud til å sende englene til byen for å undersøke tilstandene; (2) byen ble ødelagt fordi folket i Sodoma prøvde å voldta englene; (3) ødeleggelsen skjedde fordi Sodomias menn prøvde å ha homoseksuelt samleie med englene; (4) byen ble ødelagt på grunn av ugjestfriheten overfor gjester sendt i fra Gud.

Siden 1995 har forskere i økende grad favorisert den fjerde tolkningen. Teorien går ut på at Lot, som selv ikke var en byborger, brøt med Sodomas samfunnsnorm ved å invitere ukjente gjester innenfor byens vegger, uten å rådføre seg med de eldre. Da Sodomas menn ba om at de fremmede ble sendt ut til dem, var det for å få kjennskap til hvem de var. I følge denne teorien ble Sodoma ødelagt på grunn av ugjestfrihet overfor fremmede, og ikke på grunn av seksuell umoral (Boswell, 1980, s. 93-94). Boswell argumenter for at sodomittene ikke nødvendigvis ønsket å ha sex med englene, da de uttrykte ”så vi kan få vår vilje med dem”. Det at Lot tilbydde sine døtre til mennene kan derimot tolkes som at sodomittene hadde en viss grad av seksuelle forventninger (Boswell, 1980, s. 95). I Dommernes bok presenteres en situasjon som har flere paralleller til Sodoma-fortellingen. Her krever de mannlige innbyggerne i Gibeon at en levittisk mann, som har blitt gjestet av en eldre mann i byen, sendes ut til dem. Den eldre mannen tilbyr da sin datter og den levittiske mannens medhustru (Dommerne, 19.22-25). Denne historien har ikke blitt knyttet til homoseksualitet, men tolket som en fortelling om ugjestfrihet (Boswell, 1980, s. 95). Jesus knyttet også Sodomas synd med mangel på gjestfrihet, og ikke homoseksualitet (Matteus, 10.14-15, Lukas 10.10-12).

Først med den jødiske filosofen Filon, som opererte i tiden rundt Jesu fødsel, ble sodomittenes forbrytelse knyttet til likekjønnet seksualitet: ”Ikke bare brøt de sin nestes ekteskap i sin vilje lyst etter kvinner, men de lå også med menn” (Filon *de Abr.*, 135; jf. Filon *Quaest. Et Solut. In Gen.* 4.31, 4.37). Etter Filon, styrket av andre jøder og tidlig kristne, blir sammenstillingen av Sodoma og sex mellom menn en vanlig forståelse for hvorfor byen ble utslettet (Endsjø, 2009, s. 107).

Ugandas president, Yoweri Museveni, nevnte Sodomahistorien da han advarte mot homoseksuell praksis på martyrenes dag i 2010: “The Europeans are finished and if we follow their western culture, we shall be headed for Sodom and Gomorrah” (Kasozi et al., 2010).

5.1.3 Forvrengt seksualitet?

Church of Uganda uttaler at homoseksualitet faller utenfor Guds skaperverk. I 2005, etter ordineringsen av homofile Gene Robinson, publiserte COU ”Position Paper on Scripture, Authority, and Human Sexuality”. Her beskrives det anglikanske fellesskapet som i en dyp krise på grunn av handlingene til den anglikanske kirken i Canada og USA. COU mener det handler om en dypere bakenforliggende krise, om Bibelens rolle og autoritet. Ved å vise til

Bibelen forklarer COU at seksuelle relasjoner kun skal forekomme mellom mann og kvinne, og at homoseksualitet har fordervet Guds originale plan:

In Genesis 3, when sin and rebellion entered God's good creation, distortion and tension entered the male-female relationship, including the distortion of sexual desire and all their manifestations. These distortions have impacted on all people and the created order. *Homosexuality, bestiality, incest, pedophilia, fornication, adultery, polygamy / polygyny and polyandry are all manifestation of perverted sexual desire.* Concerning homosexual behaviour and relationships in particular, from a plain reading of Scripture, from a careful reading of Scripture, and from a critical reading of Scripture, it has no place in God's design of creation, the continuation of the human race through procreation, or His plan of redemption. Even natural law reveals that the very act of sexual intercourse is an experience of embracing the sexual "other". (Anglican Communion, 2005, egen uthevelse).

COU skriver at "sin and rebellion" forvrengte Guds opprinnelige skaperverk, og derfor forvrengte også det seksuelle begjæret. Homoseksualitet, og andre seksuelle "forvrengninger", har i følge COU en negativ innvirkning på alle mennesker, og på den naturlige orden. Vi kan oppsummere fire ting COU legger vekt på her: For det første blir homoseksualitet assosiert med annen "forvrengt" seksualitet, som for eksempel bestialitet og incest. Videre aksepteres ikke annerledeshet, i form av seksuelle forskjeller. For det tredje regnes ikke homoseksualitet som fruktbart, siden det ikke fører menneskeheten videre gjennom reproduksjon. COU refererer også til ideen om en naturlov.

Ideen om naturlov går tilbake til gresk og romersk filosofi, blant annet Aristoteles og teorier om hierarkiske sosiale roller (Encyclopædia Britannica, 2011d). Sosiale roller var relevant for seksualmoral, hvor den romersk-greske normen gikk ut på at: "the dominant role (i.e. the penetrating other) was played by free male citizens, while the passive role (i.e. being penetrated by the other) was played by everyone else, that is women, slaves and adolescents" (Revol, 2008, s. 44). Betydningen av naturlovkonseptet endret seg derimot med stoisismen. Her ble en naturlovetikk knyttet til en guddommelig orden. Å leve i tråd med naturen handlet om fornuft. I forhold til seksualmoral knyttes meningen med seksuelle relasjoner til forplantning. For stoikerne var målet å oppnå *ataraxia* (ro) gjennom å motstå nytelse, begjær, følelser og lignende. Kroppen ble forbundet med irrasjonelle begjær (ibid). Denne filosofiske tradisjonen hadde sterk innflytelse på kirkefedrene, for eksempel Thomas Aquinas (1224/25-1274), som la vekt på sammenfallet mellom Guds lov og den rasjonelle naturloven

(Encyclopædia Britannica, 2011d). Homoseksualitet strider med den rasjonelle naturloven, fordi det ikke fører til biologisk reproduksjon. Samtidig strider det med en guddommelig lov, siden denne går hånd i hånd med naturloven.

Vi skal nå se litt nærmere på de ulike ”distortions of sexual desire” nevnt i sitatet over, og hva som står om dem i Bibelen. Bestialitet, som vanligvis betyr sex med dyr, er syndig i følge Det gamle testamentet: ”En mann som har omgang med et dyr, skal dø, og dyret skal dere drepe. Når en kvinne går til et dyr og parer seg med det, skal du drepe både kvinnen og dyret” (3. Mosebok, 20.15-16).

Å ha sex med sine nærmeste familiemedlemmer, for eksempel med sin fars kone, sin søster, sin mors eller fars søster, forbys i GT (3. Mosebok, 20.11-21). Der er altså forbud mot incest i GT. Pedofili nevnes verken i GT eller Det nye testamentet (NT).

Når det gjelder polygami, eller flerkoneri, aksepteres dette i GT, mens det ikke refereres til i NT. Flere bibelske menn hadde flere koner. For eksempel konge Salomo som skal ha hatt 700 koner og 300 medhustruer (1. Kongebok 10-11). De tidlige kirkefedrene erkjente at Bibelen representerer en utfordring til kristendommens generelle ideal om monogami (Endsjø, 2009, s. 67) På grunn av polygami sin utbredte praksis i flere afrikanske samfunn, har dette vært et teologisk stridsspørsmål i Fellesskapet,

I GT er utenomekteskapelig sex akseptert så lenge det ikke krenker en annen mann. Med andre ord, en mann skal ikke ha sex med en gift kvinne (3. Mosebok 20.10, 5. Mosebok 22.13). I NT forbys derimot alle utenomekteskapelige seksuelle relasjoner (1. Korinterbrev 6.8-10, Matteus 5.27-32).

De forskjellige seksuelle handlingene kan skilles fra hverandre, ut i fra om det er snakk om samtykke eller ikke. Bestialitet og pedofili har vanligvis en part som er ufrivillig deltaker i handlingen. I de fleste tilfeller kan denne regnes som mer maktesløs enn den andre parten. Incest kan være innenfor kategorien pedofili, men dette er ikke nødvendigvis tilfellet. Når det gjelder utenomekteskapelig sex, polygami og homoseksualitet, kan disse generelt settes i kategorien ”samtykkende sex”.

I sitatet over gjør ikke Church of Uganda eksplisitt forskjell mellom de seksuelle handlingene de regner som umoralske. Det gjøres ingen gradsforskjell som beskriver det ene som mer syndig enn det andre. Det refereres heller ikke til om det er samtykkende seksuelle handlinger

eller ikke. Det er nærmest en glidende overgang mellom homoseksualitet og for eksempel pedofili. Dette ser vi blant annet i COU sin evaluering av The Anti-Homosexuality Bill. Det legges vekt på at homoseksualitet er en potensiell fare overfor unge gutter. Det er ikke dermed sagt at COU regner alle homoseksuelle for pedofile, men det skaper en sterk assosiasjon. Den nåværende straffeloven i Uganda, basert på de britiske lovkodene implementert i India og Australia (IPC og QPC), gjør ikke forskjell på samtykkende homoseksuelle relasjoner og voldtekt eller pedofili. AHB tar hensyn til alder og samtykke, og krever strengere straff for slike tilfeller med klausulen *Aggravated homosexuality*.

I neste avsnitt skal vi se nærmere på språkbruken som trekker paralleller mellom homoseksualitet og det umenneskelige.

5.2 "If dogs and pigs don't do it, why must human beings?"

I sitatet diskutert over så vi at Church of Uganda beskriver likekjønnsseksualitet som en forvrengning av Guds "naturlige" plan. Ved å beskrive likekjønnet sex som unaturlig, plasseres homoseksualitet inn i en sfære som ligger utenfor den menneskelige identitet. Church of Uganda relativiserer også menneskerettighetene. I evalueringen av The Anti-Homosexuality Bill uttalte COU: "Se til at homoseksuell praksis eller promoteringen av homoseksuelle relasjoner ikke blir adoptert som en menneskerettighet" (Orombi, 2009). Steven Shakespeare, britisk forsker i teologi, filosofi og religiøse studier, diskuterer disse ideene i artikkelen *A Walk on the Wild Side: Church and Identity beyond Humanism* (2009). Shakespeare er spesielt opptatt av rollen til dyr i definisjonen av vår menneskelighet. I artikkelen diskuterer han hvordan homoseksuelle sammenlignes med dyr og dermed umenneskeligjøres.

5.2.1 Sex og makt

Steven Shakespeare presenterer fremveksten av en diskurs om seksualitet i det moderne Europa fra slutten av 1700-tallet. Han tar utgangspunkt i den franske filosofen Michel Foucault sine teorier om seksualitet og politisk makt. Ifølge Foucault var fremveksten av en vitenskap om seksualitet med på å bevege spekteret av politisk kontroll inn mot selvet og dets innerste intimiteter. Seksuelt begjær ble kjernen i vår identitetsforståelse, ifølge Foucault, en

konsekvens av ideen om seksualitet som noe sivilisasjonen undertrykte (Foucault, 1976, vol 1). Seksualitet regnes som en intim del av mennesket, men som også henger sammen andre faktorer slik som kjønn, rase, klasse og makt. Seksualitet kan være et av stridspunktene i en politisk kamp, for eksempel i en kolonial kontekst (Shakespeare, 2009).

Bruk av seksualitet som et virkemiddel i en maktkamp kan eksemplifiseres med gandamartyrene, som ble diskutert i forrige kapittel. I historien om de kristne martyrene forenes de ulike partene om motstridende standpunkt til seksualitet. Shakespeare skriver at hovedtematikken hans, "savagery and animality", ikke blir referert til eksplisitt i martyrhistorien. Men Shakespeare mener allikevel at dette aspektet er der, bare indirekte. Bugandas konge, *kabaka* Mwanga, torturerte og brente de illojale hoffmennene, og gjorde dermed deres kropper til sine maktobjekter. De ble gjort om til brennoffer, en imitasjon av dyreoffer. På den andre siden gjorde hoffmennene motstand ved å nekte å være med på de handlingene som kongen krevde. Slik bevarte de angivelig sin menneskelighet, de nedverget ikke seg selv. Hver av sidene, kongen og hoffmennene, påsto at de representerte afrikansk identitet og at de ikke ønsket å bli diktert av fremmede makter. Deres motstandere ble plassert utenfor den menneskelige sfære som "butchered meat [martyrene] or perverse monster [Mwanga]" (Shakespeare, 2009 s. 29). Her vises det til aspektet menneskelighet versus dyrelignende villskap. I moderne tid omtales gandamartyrene som symboler på en antihomoseksuell afrikansk kristendom.

5.2.2 Dyreanalogier og avhumanisering

En måte å forstå vår menneskelige identitet på er skille det fra andre livsformer som ikke er mennesker. Grensene for hva som er menneske og "its other" kan variere kulturelt. Shakespeare er opptatt av dyreanalogier i definisjonen av menneskelig identitet. Han mener det er viktig å legge merke til når dyr brukes i diskurser om menneskets seksualitet. For eksempel President Robert Mugabe og hans sammenligning av dyr og homoseksuelle: "If dogs and pigs don't do it, why must human beings? Can human beings be human beings if they do worse than pigs?" (sitat hentet fra Hoad, 2007, s. xi). Et dyrs moral regnes som mer primitiv enn menneskets. Mugabe derimot plasserer homoseksualitet lavere i hierarkiet, ved å beskrive homoseksuell praksis som så uverdige at ikke engang dyr utfører dem (Shakespeare, 2009, s. 20).

Dyr er både moralsk sammenlignbare med mennesker og samtidig forskjellige fra dem, siden dyr regnes som amoralske. Med denne ambivalensen anerkjennes både menneskets særpreg, og den konstante faren for å miste denne menneskeligheten (ibid). Slik Neville Hoad forklarer det i *African Intimacies* er uttalelser slik som Mugabes uttrykt i spesielle politiske situasjoner, og kan derfor gis et helt spekter av meninger. For Mugabe henger homomotstanden sammen med erklæringen av en postkolonial afrikansk identitet. I et eksempel fra Uganda, en uttalelse om HIV-smitte, understreker president Museveni den afrikanske identiteten ved å usynliggjøre personer av homoseksuell legning: "We don't have homosexuals in Uganda, so this is mainly heterosexual transmission" (Hoad, 2007, s. xiv).

Shakespeare kommenterer hvordan Church of Uganda i *Position Paper on Scripture, Authority, and Human Sexuality* avviser misjonærenes patriarkalske synspunkter og argumenterer for at Bibelen har vært kvinnefrigjørende: "When the Bible came alive... the Holy Spirit convicted men of sins of oppression and began the progressive empowerment of women" (Anglican Communion, 2005). I dokumentet uttaler COU at de er fornærmet over sammenligningen mellom kvinnefrigjøring og frigjøring av seksuelle minoriteter. De mener at deres antihomoseksuelle ståsted ikke må forveksles med en generell kulturell konservatisme. Konsekvensen av dette ståstedet er at homoseksualitet faller utenfor "the boundaries of emancipation" og "does not count as human identity" (Shakespeare, 2009, s. 21). Et annet eksempel er Church of Ugandas reaksjon da den homovennlige organisasjonen Integrity Uganda ble dannet i 2000: "strongly advise our public or citizens not to let this kind of unbiblical and *inhuman* movement to be established in our country" (Ward, 2002, s. 108, egen uthevelse).

Det å assosiere homoseksualitet med andre tabubelagte seksuelle handlinger, slik som bestialitet og pedofili, er ikke unikt for en ugandisk eller afrikansk kontekst. Denne typen retorikk finner en også i en vestlig kontekst, for eksempel blant USAs homomotstandsmiljøer. Å sammenstille homoseksualitet og "unaturlig sex" har generelt en lang kristen tradisjon. I norsk lov frem til 1972, for eksempel, var forbudet mot sex mellom menn i samme paragraf som sex med dyr. Imidlertid anvendes begrepene brukt om homoseksuelle på en litt annen måte i den afrikanske konteksten. Når afrikanske politikere og religiøse ledere uttrykker sine antihomoseksuelle holdninger, går de seksuelle normene hånd i hånd med motstand til vestlig imperialisme og anerkjennelsen av en afrikansk egenhet (Shakespeare, 2009).

Shakespeare poengterer hvordan det var vanlig blant de europeiske koloniherrne å bruke dyremetaforer for å karakterisere urbefolkninger. De så gjerne på lokalbefolkningen som mindreverdige raser, og ga dem en overdrevet seksuell dimensjon. Dette var tilfellet med den sørafrikanske kvinnen Sarah Baartman, kjent som Hottentot Venus. (Shakespeare, 2009, s. 23-24). Baartman ble født i Cape Town på 1770-tallet og døde i Paris i 1815, etter å ha tilbrakt fem år i Europa. Hun ble et ikon på europeernes bilde av afrikansk seksualitet, det eksotiske og primitive, det frie og instinktive begjæret. Hun vakte en slags pseudovitenskapelig nysgjerrighet på grunn av sin store bakdel og angivelig forstørrete kjønnsorgan (Crais og Skully, 2009). Dette aspektet diskuteres ytterligere i avsnitt 6.4.1 Sivilisasjon.

5.3 “The family - a Church in miniature”

5.3.1 Det heteroseksuelle ekteskapet

Den kristne kjernefamilien var et ideal under viktoriansk tid.⁶ Med europeisk imperialisme ble dette idealet spredd til koloniene. Kristne tjenestemenn prøvde å implementere europeiske normer for seksualitet, slik som det monogame ekteskapet og en begrenset mulighet for skilsmisse. Konflikter med eksisterende samfunnsmønstre førte til at det ofte oppsto en blanding av urbefolkningens og europeernes tradisjoner. Som nevnt tidligere hadde de koloniale tjenestemennene og misjonærene en oppfatning av urbefolkningens seksuelle praksis som avvikende til kristendommen, og brukte gjerne dette for å legitimere europeisk maktovertakelse (Wiesner-Hanks, 2004).

Med den protestantiske reformasjonen og forkastelsen av kravet om prestens sølibat, ble familien plassert i sentrum av polemikken mellom protestanter og katolikker. Det heteroseksuelle ekteskapet, selv om det ikke er et sakrament, er et protestantisk ideal. Med den engelske reformasjonen ble en tilleggsdimensjon lagt til den protestantiske forståelsen av familien. Den blir forstått som en kirke innen kirken, og gis en hellig status. Med en slik status representerer familien stabilitet og spiritualitet. De anglikanske tenkerne var representanter for Englands statskirke. Metaforen familien som ”en kirke innen kirke” var

⁶ Viktoriansk tid regnes som regjeringsperioden til dronning Victoria, fra 1837-1901 (Encyclopædia Britannica 2011c).

nøkkelen til å opprettholde sosial orden (Bendroth, 2004). Familien spiller fortsatt en viktig rolle i anglikansk teologisk tradisjon.

Ekteskapet regnes som det legitime rammeverket for seksuelle relasjoner. I kristen tradisjon er sex som trår utenfor ekteskapets syndig. Kirkefaderen Augustin (354-430) var overbevist om at menneskets seksualitet alltid ville være fordervet av arvesynden. Både Paulus og Augustin så på ekteskapet som den eneste legitime sfæren for seksuell omgang. Ekteskapet kan sees på som det tradisjonelle rammeverket for å evaluere seksuelle handlinger innen en kristen kontekst. Hovedformålet med sex har tradisjonelt vært forplantning. Seksualitet, forplantning og ekteskapet har i stor grad blitt sett i sammenheng med samfunnets generelle velferd, heller enn individets, i forhold til familien, stammen, nasjonen, religionen og så videre. Den ideelle seksuelle handlingen, med det kristne fellesskapets stabilitet som utgangspunkt, defineres som heteroseksuell, monogam og fruktbar (forplantning). Med postreformasjonen, spesielt etter opplysningstiden, begynte vestlig kristendom å legge mer vekt på individets verdi og subjektive opplevelse. Aspekter slik som hengivenhet mellom to mennesker legges til som en dimensjon ved seksuelle relasjoner, og får en mer likeverdig status med forplantning og ekteskap. Dette åpner opp for en ny evaluering av seksuelle uttrykk som tradisjonelt blir fordømt, slik som for eksempel homoseksualitet (Cahill, 1986).

Går vi tilbake til den anglikanske tradisjonen, ser vi at ekteskap og familieliv har vært tematikk på en rekke Lambeth-konferanser. På Lambeth i 1958, ble det vedtatt flere resolusjoner om ekteskapet og den kristne familien. For eksempel resolusjon 112, som beskriver familiens hellige status:

its profound conviction that the idea of the human family is rooted in Godhead and that consequently all problems of sex relations, the procreation of children , and the organisation of family life must be related, consciously and directly, to the creative, redemptive, and sanctifying power of God” (Lambeth Conference, 1958).

Familien knyttes til “Godhead”, den hellige treenighet. Det vektlegges at ved familieproblemer bør en relatere til guddommen. På alle Lambeth-konferansene etter 1958 har det blitt vedtatt relasjoner som handler om den heteroseksuelle relasjonen. På konferansen i 1988 ble de anglikanske kirkene oppfordret til å veilede par gjennom ekteskapets utfordringer: ”encourage and support them with the resources of the Church as an extended

family” (Lambeth Conference, 1988a). Det ble også presisert at seksuelt samleie bør være forbeholdt ekteskapelige relasjoner (ibid).

I den ugandiske konteksten kan vi for eksempel se til The Anti-Homosexuality Bill. Denne idealiserer den heteroseksuelle familien. Homoseksuelle står utenfor denne religiøse institusjonen, og derfor regnes de som truende til tradisjonelle familieverdier. I følge AHB og Church of Uganda truer de også med å rekruttere unge til homoseksualitet. I Ugandas HIV/AIDS-arbeid, selv om kondombruk til en viss grad aksepteres, promoterer ”abstinence until marriage”. Erkebiskop Orombi forsvarer seksuelle relasjoner forbeholdt det heterofile ekteskapet. Han bruker argumentet om potensiell forplantning i det heteroseksuelle forholdet, og uttrykker at homoseksualitet ikke kan være en menneskerett fordi: ”where do the homosexuals want to get their children?” (Ahimbisibwer, 2008). Familien oppfattes som en grunnleggende byggestein i samfunnet. Familiy Life Network, organisasjonen som arrangerte det antihomoseksuelle seminaret i forkant av AHB, mener at blant annet homoseksualitet og prostitusjon er årsaken til: “the sorry state of the family institution which is the basic building block of society. It is against the background that FLN was established to address the root cause of this state of affairs which, if not handled soon, will lead to the destruction of our society” (FLN, 2009).

5.3.2 Homoseksuelle relasjoner?

På 1970-tallet begynte det anglikanske fellesskapet å diskutere spørsmålet om homoseksualitet. På Lambeth-konferansen i 1978 nevnes homoseksuelle i resolusjonen om menneskets seksualitet. Det anerkjennes at heteroseksualitet er den hellige normen for seksuelle relasjoner, men at Fellesskapet:

... recognise the need for deep and dispassionate study of the question of homosexuality, which would take seriously both the teaching of Scripture and the results of scientific and medical research. The Church, recognizing the need for pastoral concern for those who are homosexual, encourages dialogue with them (Lambeth Conference, 1978).

På Lambeth i 1988 ble det vedtatt en resolusjon med tittelen ”Human Rights for Those of Homosexual Orientation”. Denne er i samsvar med resolusjonen fra 1978, men har i tillegg en direkte referanse til menneskerettighetene: ”Calls each province to reassess, in the light of such study and because of our concern for *human rights*, its care for and attitude

towards persons of homosexual orientation” (Lambeth Conference, 1988b, egen uthevelse).

Lambeth konferansene i ’78 og ’88 erkjente homoseksuelle relasjoner, samt behovet for å relatere seg til personer av homoseksuell legning og deres utfordringer. Selv om det ikke ble uttalt at homoseksuelle relasjoner aksepteres i seg selv, var der en større åpenhet omkring spørsmål knyttet til homoseksualitet. Dette kan tolkes som starten på en liberalisering av holdninger til homoseksualitet. Det er verdt å merke seg at på de tidligere konferansene var sørlige provinser lite aktive i diskusjoner og avgjørelser, mens de nordlige provinsene dominerte. Etter avkolonialiseringen var der tiltak for å inkludere provinser i fra sør. I 1988 var de afrikanske kirkene mer forberett, og de var spesielt aktive i spørsmålene omkring polygami og fattigdom. De afrikanske stemmene på ’88-konferansen var samtidig begrenset til problemstillinger direkte knyttet til afrikansk kontekst: ”Africa has these problems, and the rest of the Communion and the world needs to respond to them” (Hassett, 2007, s. 54). I 1998 var det afrikanske budskapet, i forhold til spørsmålet om homoseksualitet, knyttet til en mer global kontekst: ”The rest of the Communion has a problem, and Africa and the global South are going to respond to it” (ibid).

’98-resolusjonen som fordømmer homoseksualitet, startet som en homovennlig resolusjon. Målet var å lage en resolusjon som fordømte homofobi. Det eneste språklige som refererer til den originale ideen er punkt d) i resolusjonen, der det står: ”condemn irrational fear of homosexuals” (Lambeth Conference, 1998). Prosessen som førte til en homofiendtlig resolusjon kan tolkes som et resultat av de afrikanske biskopenes motstand til en ”diktert” liberalisering de følte var påtvunget Fellesskapet som helhet (Hoad, 2007, s. 66).

5.3.3 Kjønnroller

I den tradisjonelle, kristne husholdningen regnes mannen som familiens overhode. I Uganda reflekteres dette blant annet i lovverket. Det har derimot skjedd en del endringer i den ugandiske ekteskapsloven de siste årene. Tidligere var det kriminelt for kvinner å være utro, mens det samme gjaldt ikke for menn. I forrige kapittel så vi at denne loven ble fjernet i 2007. Church of Uganda var blant dem som protesterte mot fjerningen, og ønsket en ny kjønnslikestilt lovgivning mot utroskap. Forslaget om en ny ekteskaps- og skilsmisellovgivning i 2009, med mål om å styrke kvinners posisjon, skapte reaksjoner hos

Church of Uganda. Hovedargumentasjonen til COU var at endringsforslaget ville kunne svekke ekteskapet som en religiøs institusjon.

Når det gjelder disse lovendringsforslagene har COU ikke protestert mot dem med hierarkiske kjønnsroller som argument. Å bevare tradisjonelle kjønnsroller er allikevel et viktig aspekt i det ugandiske samfunnet generelt. Jusprofessor Sylvia Tamale, aktiv i den ugandiske kvinnebevegelsen og i debatten for seksuelle minoriteters rettigheter, mener at Uganda er preget av kjønnshierarkier og en patriarkalsk kultur. I følge Tamale forventes det at den ugandiske mannen utfører sin kjønnsrolle som ektemann og familiens overhode. At homoseksualitet truer med å undergrave den mannlige maktbasen samfunnet er, i følge Tamale, en dominerende forestilling. Tamale skriver: "Homosexuality presents a challenge to the deep-seated masculine power within African sexual relations, and disrupts the core of heterosexist social order" (Tamale, 2003). Her ser vi at regulering av homoseksualitet i stor grad handler om opprettholdelsen av tradisjonelle kjønnsroller, som i og for seg handler om ikke-seksuelle aspekter. Kvinne- og mansrollen defineres i stor grad gjennom heterosex. Derfor blir sex mellom mennesker av samme kjønn noe som bryter med kjønnsidentitetene (Endsjø, 2009, s. 137-38).

Videre forklarer Tamale hvordan et patriarkalsk system bruker seksualitet som et verktøy for å skape og vedlikeholde kjønnshierarkier i afrikanske samfunn, ved hjelp av hemmelighold og tabuer. Slike tabuer opprettholdes blant annet ved hjelp av lovverket, hvor alle såkalte "sex outlaws" i samfunnet kriminaliseres. Tamale beskriver hvordan et forbud mot visse seksuelle aktiviteter, fra homoseksualitet til prostitusjon, begrenser individer og gruppers mulighet til å organisere seg og jobbe for sine rettigheter. Sosiale og kulturelle normer, sammen med religiøse trosforestillinger, forteller Tamale, "constitute the screws that keep the damp of sexual repression firmly in place" (ibid).

5.3.4 Usynliggjøring av lesbiske?

I den ugandiske debatten fokuseres det på mannlig homoseksualitet. Det er i hovedsak sex mellom menn som beskrives og fordømmes. Sylvia Tamale sier lesbiske er mindre synlige i den ugandiske debatten om homoseksualitet. Selv om straffeloven mot homoseksualitet er kjønnsnøytral, mener Tamale at loven er mer opptatt av å kriminalisere mannlig

homoseksualitet. I følge Tamale henger dette samme med Ugandas fallossentriske kultur. Dette er også typisk for kristen tradisjon, der penetrering ofte ble sett som et kriterium for sex. Sex mellom kvinner falt dermed ofte utenfor selve sexdefinisjonen, på tross av Paulus' generelle forbud mot homoseksualitet. Denne tankegangen holder i live en stereotype om kvinnen som passiv mottaker av en penetrerende mannlig partner, og at kun dette kan regnes som "ekte sex". Den ugandiske kvinnens seksualitet blir ofte redusert til morsrollen og hennes forplantningsevner. Lesbisk seksualitet oppfattes ikke som særlige truende. Samtidig diskuterer Tamale hvordan seksuelle relasjoner mellom kvinner potensielt kan true det patriarkalske systemet. I denne relasjonen mangler den dominerende mannlige partneren, og kvinnens seksualitet kan defineres uten å referere til reproduksjon. Den viktigste faktoren i den patriarkalske ligningen mangler, det vil si maktskillet i en seksuell relasjon og bevaringen av kjønns hierarkiet (Tamale, 2003).

5.4 "casting of the shackles of colonialism"

Nigerias tidligere erkebiskop uttalte at GAFCON-konferansen reflekterte en front av afrikanske kirker som kjemper for frigjøring fra kolonialismens håndjern. På GAFCON, samt tidligere og seinere anglikanske samlinger (henholdsvis Lambeth '98 og All Africans Bishops Conference i 2010), har de afrikanske kirkene uttrykt bekymring over homovennlige trender i Fellesskapet. Under Lambeth-konferansen i 1998 sto der en sterk front av biskoper i fra sør mot en liberaliseringstrend, spesielt med tanke på ordinerings av homofile biskoper og prester. Neville Hoad skriver at vi må se denne reaksjonen i en kolonialiseringskontekst: "prohomosexual liberal bishops need to remember that in the name of civilization, imperialism has been dictating what Africans should and should not do with their bodies for at least 200 years in order to enter the community/communion of the human" (Hoad, 2006, s. 67). Videre beskriver Hoad at hendelsene på Lambeth 1998, som resulterte i resolusjonen om menneskets seksualitet, markerte: "the rupture between an older imperial order and a newer neoliberal globalized one" (Hoad, 2007, s. 52).

5.4.1 Sivilisasjon

Neville Hoad argumenter for at den afrikanske kampen mot homoseksualitet er tett knyttet til kontinentets kolonihistorie: "I am tempted to read this as a reaction formation in the

psychoanalytical sense against certain *colonial sexual and racial formations*” (Hoad, 2007, s. 56, egen uthevelse). I kolonitiden ble ideer om kropp og seksualitet hos urbefolkningen, både virkelige og forestilte, brukt til å skape rasehierarkier. Dette så vi et eksempel på med Hottentot Venus, beskrevet tidligere. Hennes kropp og seksualitet ble karakterisert som av et lavere sosialt og evolusjonært stadie. Hun ble symbol på en ”ukontrollert” seksualitet, og representerte en kontrast til sexrestriksjoner i det viktorianske Europa⁷. Den hvite, borgerlige og patriarkalske familien ble plassert øverst i et evolusjonært hierarki, mens andre sosiale sammensetninger ble rankert lavere. Murray og Roscoe (1998), presentert i 2. kapittel, beskriver hvordan de britiske koloniene adopterte en europeisk og kristen modell for seksualmoral. Ideen om at all sex utenfor ekteskapet er syndig, og at andre seksuelle uttrykk er derfor er umoralske overskridelser, var aspekter ved den ”europeiske modellen”.

Under kolonitiden ble en afrikansk seksualitet knyttet til det forbudte. De europeiske teoretikerne diskuterte utbredelsen av blant annet incest og polygami, og hadde et bilde av svarte menn som både feminine, i kledning og ornamenter, og ”hypervirile”. I følge Hoad finner vi spor av denne antropologien i postkolonial tid. Han eksemplifiserer med diskursen om HIV/AIDS. Med utgangspunkt i denne tankegangen sees AIDS på som en afrikansk og homoseksuell sykdom, og den homoseksuelle assosieres med ”villmannen”. Både den homoseksuelle og ”villmannen” tilskrives et uhemmet begjær, samt umoralsk seksualitet (2007, s. 56).

Der å knytte avvikende seksualitet til en fremmed kultur har en lang tradisjon. I artikkelen *The Queer Periphery* (2008) argumenter Dag Øistein Endsjø for tendensen å assosiere den seksuelle normen med det geografiske senteret, mens seksuelle avvik assosieres med den usiviliserte geografiske periferien. Endsjø beskriver et tankemønster han mener har vært tilstedeværende i ulike former gjennom historien, fra antikkens Hellas og til i dag. I følge denne tankegangen kan homoseksualitet, hvis det ikke aksepteres i ens egen kultur, knyttes til ”de andre” og til et fjernt og usivilisert geografisk område, definert som ”villmarken”.

⁷ Viktoriansk moral: Under dronning Viktoria sin regjeringstid (1837-1901). Preget av restriksjoner til seksualitet, lav toleranse for kriminalitet og en streng sosial handlingsnorm. På grunn av det britiske imperiets innflytelse fikk disse verdiene stor geografisk spredning. Denne kraftige moralisme hadde sine røtter i metodismen og den evangeliske bevegelsen, og i Rousseau, Schiller, og Kant. Den var antiaristokratisk og søkte det gode og sanne på en enkel og direkte måte. Følelsen av ”rightness” genererte en maktfølelse. Som viktorianer var det sentralt å holde ro og orden i et postevolusjonært samfunn. Der var en tanke om at revolusjon og seksuell trang var koblet sammen. Derfor ble seksualitet undertrykt. En ressurssterk arbeider var nødvendig i det industrielle samfunnet, og det krevde derfor streng disiplin (Encyclopædia Britannica 2011c).

Hoad mener det er i denne konteksten at en antivistlig respons til homoseksualitet har oppstått, som en reaksjon mot de tidligere påstandene om afrikansk primitivitet. Reaksjonen utspiller seg ved å plassere seksuelle ”perversiteter” i Vesten, mens den afrikanske, kristne konteksten regnes som modellen for sivilisert seksuell adferd (Hoad, 2006, s. 56-57).

Toleranse i forhold til homoseksualitet regnes ofte som et tegn på modernitet. I en afrikansk, postkolonial kontekst representerer den borgerlige kjernefamilien utvikling og sivilisasjon. De afrikanske biskopene på Lambeth i 1998 forsvarte ideologien som regner kjernefamilien som tegn på sivilisasjon, fremfor fremveksten av en ny ideologi: homotoleranse. (Hoad, 2007, s. 57).

5.4.2 Nasjonalisme

Diskusjonen om modernitet og sivilisasjon finner vi ikke bare i uttalelsene og handlingene til afrikanske biskoper, men også mer generelt i en diskurs om afrikansk nasjonalisme. Nasjonalisme inneholder blant annet et sett med normer knyttet til kjønn og seksualitet. Antikolonialistisk nasjonalisme i det sørlige Afrika har problemer med å inkludere sine seksuelle minoriteter (Hoad, 2007, s.57). Vi har sett at politiske ledere i Uganda, og i en rekke afrikanske land, gjør motstand til fremveksten av homoseksuelle identiteter. Selv om homoseksualitet alltid har eksistert på kontinentet, er den homoseksuelle identiteten et nyere fenomen.

Det har blitt drøftet tidligere at uttrykk for antihomoseksuelle holdninger, spesielt blant politiske ledere, ofte er en avledningsstrategi der homoseksuelle gis skylden for ulike nasjonale problemer. Dette kan videre drøftes opp mot teorier som ser på sammenhengen mellom nasjonalisme og seksualitet. I forbindelse med nasjonsbygging og etableringen av en nasjonalidentitet, kan seksualitet være en av byggesteinene i denne prosessen. Stater kan søke etter å kontrollere sine medlemmers seksualitet, for eksempel gjennom lovverket. Det handler om et større prosjekt for kulturell og sosial homogenisering. Dermed kan det være relevant å begrense hva som er akseptabel seksuell væremåte hos den nasjonale borgeren. Historisk sett er noen seksuelle praksiser – spesielt onanering, førekteskapelig sex og homoseksualitet – definert som spesielt skadelig for individer og nasjonens velferd. Nasjonalistiske bevegelser legitimerer sine seksuelle begrensninger gjennom en bredere diskurs om helse, hygiene og moral. Nasjonalistiske bevegelser i den tredje verden legger ofte vekt på en heteroseksuell

ekteskapsnorm som en del av en antiimperialistisk kamp. Mer generelt har diskursen en tendens til å vektlegge familien som nasjonens byggestein (Pryke, 1998).

5.4.3 Menneskerettighetskultur og ”global culture wars”

Seksuelle minoriteter regnes som en konsekvens av overdreven vestlig innflytelse, og som brudd på tradisjonelle normer og former for seksualitet. De afrikanske biskopene på Lambeth '98, GAFCON og All African Bishops Conference sto for dette standpunktet. Kristendommen, som er en vestlig import, knyttes til afrikansk nasjonalisme. De homovennlige biskopene på Lambeth i '98 tolket toleranse til homoseksualitet som en del av en human og universell utvikling. Diskusjonen om homoseksualitet blant de anglikanske biskopene kan dermed tolkes som en del av en større konflikt, mellom en religiøs postkolonial nasjonalisme og fremveksten av en global menneskerettighetskultur. Den zimbabwiske organisasjonen GALZ (Gays and Lesbians of Zimbabwe) har kommentert syntesen mellom afrikanske nasjonalisme og kristendom: ”the minds of our Southern African political leaders remain thoroughly colonised by Victorian dogma which they now have the audacity to claim is the backbone of our cultural heritage” (referert i Hoad, 2007, s. 59).

En globalisering av såkalte ”culture wars” handler om hvordan en kristen og høyrekonservativ verdikonflikt i USA det siste tiåret har funnet nye slagmarker på det afrikanske kontinentet (Kaoma, 2009). Amerikanske aktører har etablert kontakt med Church of Uganda, pinsebevegelsen og den politiske eliten i Uganda. Rick Warren, for eksempel, promoterte programmet Purpose Driven Life i Uganda, og oppmuntret statlige ledere til å omfavne kristne verdier. Warren har videre uttalt at han støttet COUs boikott av Lambeth i 2008, og at homoseksualitet ikke kan regnes som en menneskerettighet.

5.5 Oppsummering

Church of Uganda viser til utvalgte bibelsteder i legitimeringen av sin homomotstand. Generelt refereres det til at all seksualitet utenfor ekteskapet er syndig. Videre anvendes et paulinsk aspekt som forklaring på personers homoseksualitet. Homoseksuell legning regnes som en konsekvens av at en person vender seg vekk fra Gud. Det har blitt vanlig å tolke Sodoma og Gomorra som en fortelling om seksuelle synders konsekvens, nærmere bestemt homoseksualitet.

Homoseksualitet beskrives av Church of Uganda som en seksuell ”forvrengning” (sexual distortion). Dette er med på å gi et bilde av homoseksuelt begjær som unaturlig og umenneskelig. Steven Shakespeare viser hvordan disse aspektene kan styrkes ved bruk av dyreanalogier.

Et kristent rammeverk setter forplantning som et ideal for seksuelle relasjoner, og det heteroseksuelle, monogame ekteskapet. Familien representerer sosial orden. Homoseksualitet oppfattes som et truende element til familien, og dermed til samfunnet og nasjonen som helhet. Videre truer homoseksualitet et tradisjonelt kjønnsrollemønster, definert ut i fra det heteroseksuelle forholdet med mannen som maktoverhode.

Store deler av retorikken i den ugandiske diskursen har paralleller til vestlige, konservative diskurser om homoseksualitet. Forskjellen ligger i hvordan motstand til vestlig imperialisme går hånd i hånd med afrikansk homomotstand. Church of Ugandas motforestillinger til homoseksualitet kan tolkes som en protest til en ujevn maktbalanse i den globale diskursen om seksualmoral.

Avslutning

Målet med oppgaven har vært å kartlegge og analysere Church of Ugandas argumentasjon mot homoseksualitet. Avslutningvis oppsummeres de mest sentrale aspektene ved Church of Ugandas retorikk.

Church of Uganda legitimerer sin motstand til homoseksualitet med utgangspunkt i Bibelen. Flere bibelplasser tolkes som forbud mot homoseksuell praksis. I Det gamle testamentet, 3. Mosebok, forbys en mann å ha sex med en annen mann ”som med en kvinne”. Hvis han gjør det skal han, i følge GT, straffes til døden. David Bahati, mannen bak AHB, forsvarte klausulen om dødstraff ved å vise til 3. Mosebok. En annen sentral bibelplass er fortellingen om Sodoma og Gomorra, der homoseksualitet regnes av mange kristne som grunnen til Guds straff. Dette med kollektiv straff på grunn av en enkeltpersons seksuelle handlinger, finner vi igjen i den ugandiske homodiskursen. Det argumenteres for at de homoseksuelle sin ”umoral” har gitt, eller potensielt vil få, negative konsekvenser for samfunnet som helhet. Paulus er også viktig for kristne trosforestillinger om homoseksualitet. I følge Paulus straffer Gud troløse ved å la dem tiltrekkes av andre av samme kjønn. Church of Uganda tolker det også slik at den homoseksuelle er på religiøs aveie. De mener religiøs veiledning kan føre til en heteroseksuell ”omvendelse”.

Church of Uganda uttaler at homoseksualitet strider med en naturlig og guddommelig orden. Det heteroseksuelle ekteskapet defineres som den legitime rammen for seksuelle relasjoner. At den seksuelle relasjonen skal kunne potensielt føre til forplantning er et viktig aspekt ved det kristne synet på sex. Dette går tilbake til stoikerens negative syn på begjær, som videre hadde innflytelse på kirkefedrene. Seksuelle relasjoner preges av begjær, som i følge dette synet er irrasjonelt og unaturlig. Den eneste seksuelle handlingen som kan oppfattes som rasjonell, er den som kan føre menneskeheten videre. Med andre ord, sex som kan føre til reproduksjon. Alle andre seksuelle relasjoner oppfattes som unaturlige. Det naturstridige tolkes også som ugudelig, som motstridende til den religiøse troen. Church of Uganda fordømmer homoseksualitet, og andre seksuelle relasjoner de mener er unaturlige, i tråd med denne tankegangen. Homosex forstås som rent begjær, uten fruktbare konsekvenser slik som forplantning.

Når Church of Uganda tolker homoseksualitet som unaturlig, definerer det samtidig som umenneskelig. Siden de trår utenfor hva COU mener er riktig seksuell væremåte, trår de også utenfor religionens definisjon av menneskelighet. Vi ser en slik avhumaniseringsprosess hos Church of Uganda når de sammenligner homoseksualitet med dyr og villskap, og når de ikke anerkjenner seksuelle minoriteter sine grunnleggende menneskerettigheter.

Vi har sett at den ugandiske motstanden til homoseksualitet henger sammen med nasjonalidentiteten. Ideet seksuelle minoriteter ble mer synlige i det ugandiske samfunnet, vokste også motstanden til disse. De nye homoseksuelle identitetene har blitt oppfattet som et opprør til kulturelle strukturer for kjønn og seksualitet. Kjernefamilien og det heteroseksuelle ekteskapet representerer stabilitet, og regnes som nasjonens norm. Trues kjernefamilien, oppfattes det samtidig som at det religiøse verdisystemet og samfunnet som helhet står i fare. Church of Uganda har vært opptatt av å beskytte familien mot denne angivelige homoseksuelle faren. Beskyttelsen av barn sees på som spesielt viktig, siden en frykter at de vil kunne ”rekrutteres” til homoseksualitet.

Homoseksualitet har i den ugandiske konteksten blitt beskrevet som ”un-African”, og som et vestlig fenomen. Church of Uganda har uttalt at de afrikanske kirkene må kjempe mot homoseksualitet, for å beskytte deres ”afrikanske kultur”. Denne argumentasjonen har sin bakgrunn i afrikansk kolonihistorie. De vestlige provinsene har lenge dominert i det anglikanske fellesskapet. En vestlig dominans går også tilbake til kolonitiden. Her ble ideer om afrikansk seksualitet styrt av fremmede politiske og religiøse makter. I historien om de kristne martyrene ble den lokale kongens seksuelle handlinger stemplet som syndig. Hans praksis ble sett på som usivilisert og umoralsk. I dagens kontekst tolkes de vestlige, liberale holdningene til homoseksualitet som tegn på moralsk nedgang. Fra Church of Ugandas synspunkt er de anglikanske provinsene i Vesten i ferd med å miste sine ”opprinnelige” kristne verdier, mens de selv har klart å bevare den ”autentiske” kristne troen, og en vestlig homofiendtlighet, som europeerne en gang brakte til dem. Church of Uganda allierer seg også med vestlige konservative. I det anglikanske fellesskapet har konservative i fra vestlige og afrikanske provinser etablert tettere samarbeid. De jobber for å opprettholde og reetablere verdikonservative trosforestillinger.

Litteraturliste

Abimanyi, John K (2009) Uganda: New Marriage Law to Break Families. *All Africa*, 09.10.2009 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://allafrica.com/stories/200910090677.html>> [Nedlastet 05.02.2011].

Afrol News (11.07.2005a) *Fears of enhanced gay repression in Uganda* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.afrol.com/articles/16744>> [Nedlastet 05.01.2011].

Afrol News (05.04.2005b) *Uganda legalises extra-marital sex* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.afrol.com/articles/24974>> [Nedlastet 05.01.2011].

Ahimbisibwe, Chris (2008) Gays want to kill me, says Orombi. *New Vision*, 09.07.08 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.newvision.co.ug/D/8/12/638231>> [Nedlastet 23.06.2010].

Aleksandersen, Stine (2010) Vi må ikke slutte å kjempe. *Blikk*, 08.03.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.blikk.no/nyheter/item/4840-%E2%80%93-vi-m%C3%A5-ikke-slutte-%C3%A5-kjempe>> [Nedlastet, 03.05.2011].

Anglican Communion (2005) *The Listening Process: Church of Uganda Position Paper on Scripture, Authority and Human Sexuality May 2005* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.anglicancommunion.org/listening/world/docs/doc6.cfm>> [Nedlastet 05.01.2011].

Avert. *HIV and Aids in Uganda* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.avert.org/aids-uganda.htm>> [Nedlastet 27.02.2011].

Bahati, Hon David (2009). *The Anti-Homosexuality Bill 2009: Memorandum Uganda* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://wthrockmorton.com/wp-content/uploads/2009/10/anti-homosexuality-bill-2009.pdf>> [Nedlastet 04.04.2010] .

BBC News (02.02.2011) *Uganda: Police arrest over gay activist Kato killing* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12348950>> [Nedlastet 08.04.2011].

BBC News (22.12.2010a) *UN restores gay clause to killings resolution* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-12056608>> [Nedlastet 08.04.2011].

BBC News (01.11.2010b) *Uganda's Rolling Stone paper told to stop outing gays* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-11666789>> [Nedlastet 01.03.2011].

BBC News (22.10.2010c) *Attacks reported on Ugandans newspaper 'outed' as gay* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-11608241>> [Nedlastet 01.03.2011].

BBC News (05.02.2010d) *Uganda gay bill "will be changed"* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/8499798.stm>> [Nedlastet 01.03.2011].

BBC News (01.08.2008) *Archbishop accused of betrayal* [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/7536516.stm> [Nedlastet 29.08.10].

BBC News (05.04.2007) *Ugandan adultery law "to sexist"* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6528869.stm>> [Nedlastet 12.10.2010].

Bendroth, Margaret L. (2004) Family. I: Hillerbrand, Hans J. red. *The Encyclopedia of Protestantism*. New York, Routledge, vol. 2, s. 739-743.

Binnie, Jon (2004) *The Globalization of Sexuality*. London, SAGE Publications.

Bleys, Rudi C. (1995) *The Geography of Perversion: Male-to-Male Sexual Behaviour outside the West and the Ethnographic Imagination: 1750-1918*. New York, New York University Press.

Boswell, John (1980) *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality: Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century*. Chicago, University of Chicago Press.

Butagira, Tabu & Otage, Stephen (2009) Orombi angry over new lesbian bishop. *Daily Monitor*, 08.12.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/819454/-/wfkvyf/-/index.html>> [Nedlastet 21.06.2010].

Butagira, Tabu & Mukombozi, Rajab (2010) Anglicans say No to gays Bill. *Daily Monitor*, 10.02.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/858926/-/wi1k07/-/index.html>> [Nedlastet 21.06.2010].

Butty, James (2010) Malawi Church Leaders to Condemn Homosexual Behavior. *VOA News*, 18.03.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.voanews.com/english/news/africa/Butty-Malawi-Gays-Church-18march10-88325027.html>> [Nedlastet 08.04.2011].

Dunn, Carolyn (2010) Kampala... battling homosexuality here. *Radio-Canada*, 16.11.2010 [Internett] Tilgjengelig fra: <<http://www.cbc.ca/dispatches/the-view/2010/11/16/kampalabattling-homosexuality-here/>> [Nedlastet 28.02.2010]

Cahill, Lisa Sowle (1986) Sexual Ethics. I: Childres, James F. & Macquarrie, John. red. *The Westminster Dictionary of Christian Ethics*, Philadelphia, The Westminster Press, s. 579-583.

CIA - Central Intelligence Agency (2011) *The World Factbook: Uganda (People)* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html>> [Nedlastet 14.04.2011].

- Chua-Eoan, Howard (2009) Rick Warren Denounces Uganda's Anti-Gay Bill. *TIME*, 10.12.2009 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1946921,00.html>> [Nedlastet 09.04.2011].
- Crais, Clifton & Scully Pamela (2009) *Sarah Baartman and the Hottentot Venus: A Ghost Story and a Biography*. Princeton & Oxford, Princeton University Press.
- Crawley, William (2010) Malawian gay couple to be released. *BBC blogs: Will & Testament*, 29.05.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.bbc.co.uk/blogs/ni/2010/05/malawian_gay_couple_to_be_rele.html> [Nedlastet 08.04.2011].
- Deliverance Church (2011) *Welcome to Deliverance Church Makarere Hill* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://dcmakerere.org/>> [Nedlastet 28.02.2011].
- Encyclopædia Britannica (2011a) *Martyrs of Uganda* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/612654/Martyrs-of-Uganda>> [Nedlastet 14.04.2011].
- Encyclopædia Britannica (2011b) *Uganda (History: The Uganda Protectorate, Government and Society: Health and Welfare)* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/612597/Uganda>> [Nedlastet 14.04.2011].
- Encyclopædia Britannica (2011c) *History of Europe: Victorian morality* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/195896/history-of-Europe/58437/Realism-and-Realpolitik?anchor=ref894301>> [Nedlastet 22.04.2011].
- Encyclopædia Britannica (2011d) *Natural law* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/406283/natural-law>> [Nedlastet 30.04.2011].
- Endsjø, Dag Øistein (2009) *Sex og Religion: Fra jomfruball til hellig homosex*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Endsjø, Dag Øistein (2008) The Queer Periphery: Sexual Deviancy and the Cultural Understanding of Space. *Journal of Homosexuality*, 54 (1/2), s. 9-20.
- Endsjø, Dag Øistein (2005) Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Rights and the Religious Relativism of Human Rights. *Human Rights Review*, January-March, s. 102.110.
- ENI – Ecumenical News International (12.04.2007) *Ugandan church leaders concerned after old adultery law scrapped* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.eni.ch/highlights/news.shtml?2007/04>> [Nedlastet 12.10.2010]
- Fihlani, Pumza (2010) Religion, politics and Africa's homophobia. *BBC News*, 23.03.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/8528409.stm>> [Nedlastet 02.04.2010].
- FLN - Family Life Network (2009) *About Us: The Family Life Network Today* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.familylife.ug/aboutus.htm>> [Nedlastet 28.02.2011].

FN-sambandet. *FNs konvensjon for politiske og sivile rettigheter* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.fn.no/FN-informasjon/Konvensjoner-og-erklæringer/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>> [Nedlastet 08.04.2011].

Foucault, Michel (1998 [1.utg. 1976]) *The History of Sexuality: Volume 1, An Introduction*. London, Penguin Books.

Fone, Byrne (2000) *Homophobia: A History*. New York, Picador.

Gibbs, Nancy (2009) The 2009 TIME 100: Rick Warren. *TIME*, 30.04.2009 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,1894410_1894289_1894359,0.html> [Nedlastet 09.04.2011].

Gifford, Paul (1998) *African Christianity: Its Public Role*. Bloomington and Indianapolis, Indiana University Press.

Halvorssen, Thor (2010) United Nations: It's Okay to Kill the Gay. *Huffington Post*, 23.11.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.huffingtonpost.com/thor-halvorssen/united-nations-its-okay-t_b_787024.html> [Nedlastet 08.04.2011].

Hansen, Holger Bernt & Twaddle, Michael. red. (1995) *Religion & Politics in East Africa: The Period Since Independence*. London, James Currey.

Harmon, Andrew (2009) Family Expert Jeff Sharleton Uganda. *Advocate*, 21.12.2009 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.advocate.com/News/News_Features/Jeff_Sharlet_on_Uganda/> [Nedlastet 08.04.2011].

Hastings, Adrian (1979) *A history of African Christianity: 1950-1975*. Cambridge, Cambridge University Press.

Hassett, Miranda (2007) *Anglican Communion in Crisis: how Episcopal dissidents and their African allies are reshaping Anglicanism*. Princeton, Princeton University Press.

Hoad, Neville (2007) *African Intimacies: Race, homosexuality and globalization*. Minnesota, University of Minnesota Press.

Hocquenghem, Guy (1993 [1.utg. 1972]) *Homosexual Desire*. Durham, Duke University Press.

HRW - Human Rights Watch (2010a) *Is Qwelane good for Uganda* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.hrw.org/en/news/2010/01/27/qwelane-good-uganda>> [Nedlastet 08.04.2011].

HRW (2010b) *Uganda: Protect, Don't Punish, People With HIV* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.hrw.org/en/news/2010/05/13/uganda-protect-don-t-punish-people-hiv>> [Nedlastet 15.02.2011].

HRW (2009a) *Together , Apart: Organizing around Sexual Orientation and Gender Identity Worldwide* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.hrw.org/en/reports/2009/06/10/together-apart-0>> [Nedlastet 08.04.2011].

HRW (2009b) *South Africa: Events of 2009* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.hrw.org/en/world-report-2009/south-africa>> [Nedlastet 08.04.2011].

HRW (2008) *This Alien Legacy: The Origins of "Sodomy" Laws in British Colonialism*. Rapport [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.hrw.org/en/reports/2008/12/17/alien-legacy>> [Nedlastet 08.04.2011].

HRW (2007a) *Uganda: State Homophobia Threatens Health and Human Rights* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.hrw.org/en/news/2007/08/21/uganda-state-homophobia-threatens-health-and-human-rights>> [Nedlastet 15.02.2011].

HRW (2007b) *Letter to US Global AIDS Coordinator about "Abstinence-Only" Funding and Homophobia in Uganda* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.hrw.org/en/news/2007/10/10/letter-us-global-aids-coordinator-about-abstinence-only-funding-and-homophobia-ugand>> [Nedlastet 15.02.2011].

HRW (2005) *Uganda: Same-Sex Marriage Ban Deepens Repression* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.hrw.org/en/news/2005/07/11/uganda-same-sex-marriage-ban-deepens-repression>> [Nedlastet 15.02.2011]

IGLHRC - International Gay and Lesbian Human Rights Commission (13.05.2011a) *Uganda Update: IGLHRC Welcomes Closing of Ugandan Parliament Without Vote on Anti-Homosexuality Bill* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.iglhrc.org/cgi-bin/iowa/article/pressroom/pressrelease/1390.html>> [Nedlastet 14.05.2011].

IGLHRC (23.03.2011b) *UN Human Rights Council: A Stunning Development Against Violence* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.iglhrc.org/cgi-bin/iowa/article/takeaction/resourcecenter/1368.html>> [Nedlastet 13.04.2011]

IGLHRC (21.12.2010a) *Civil Society Pressures Governments to Successfully Reverse Discriminatory Vote at UN* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.iglhrc.org/cgi-bin/iowa/print/1291.html>> [Nedlastet 13.04.2011]

IGLHRC (17.11.2010b) *Governments Remove Sexual Orientation from UN Resolution Condemning Extrajudicial, Summary or Arbitrary Executions* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.iglhrc.org/cgi-bin/iowa/article/pressroom/pressrelease/1257.html>> [Nedlastet 08.04.2011].

Jenkins, Philip (2002) *The Next Christendom: The Coming of Global Christianity*. New York, Oxford University Press.

Kaoma, Kapya (2009) *Globalizing the Culture Wars: U.S. Conservatives, African Churches, & Homophobia* [Internett]. Political Research Associates. Tilgjengelig fra:

<<http://www.publiceye.org/publications/globalizing-the-culture-wars/pdf/africa-full-report.pdf>> [Nedlastet 17.06.2010].

Kasozi, Ephraim (2010a) African bishops to denounce homosexuality. *Daily Monitor*, 29.08.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/998598/-/x4kdcM/-/index.html>> [Nedlastet 30.08.2010].

Kasozi, Ephraim (2010b) Nsibambi lauds bishops for rejectiong homosexuality. *Daily Monitor*, 25.08.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/996298/-/x4iwcw/-/index.html>> [Nedlastet 30.08.2010].

Kasozi, Ephraim & Ahimbisibwe, Patience (2010) Ugandans opposed to homosexuality - Museveni. *Daily Monitor*, 04.06.10 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/931836/-/x0qbxj/-/index.html>> [Nedlastet 23.06.2010].

Lambeth Conference (1998) *Resolution 1.10: Human Sexuality* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.lambethconference.org/resolutions/1998/1998-1-10.cfm>> [Nedlastet 21.06.2010].

Lambeth Conference (1988a) *Resolution 34: Marriage and Family* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.lambethconference.org/resolutions/1988/1988-34.cfm>> [Nedlastet 23.04.2011].

Lambeth Conference (1988b) *Resolution 64: Human Rights for Those of Homosexual Orientation* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.lambethconference.org/resolutions/1988/1988-64.cfm>> [Nedlastet 23.04.2011].

Lambeth Conference (1978) *Resolution 10: Human Relationships and Sexuality* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.lambethconference.org/resolutions/1978/1978-10.cfm>> [Nedlastet 23.04.2011].

Lambeth Conference (1958a) *Resolution 112: The Family in Contemporary Society - Marriage* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.lambethconference.org/resolutions/1958/1958-112.cfm>> [Nedlastet 08.03.2011].

Lambeth Conference (1958b) *Resolution 120: The Family in Contemporary Society – Marriage: Polygami* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.lambethconference.org/resolutions/1958/1958-120.cfm>> [Nedlastet 15.04.2011].

LLH (13.05.2011) *Uganda dropper anti-homo loven - men kampen er ikke over* [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.llh.no/Uganda+dropper+anti-homo+loven+-+men+kampen+er+ikke+over..b7C_wlDM0H.ips> [Nedlastet 14.05.11].

Long, Scott (2003) *More than a name: state-sponsored homophobia and its consequences in Southern Africa / Human Rights Watch and the International Gay and Lesbian Human Rights Commission*. New York, Human Rights Watch.

MacKean, Liz (2011) David Kato's death puts Uganda homophobia in spotlight. *BBC Newsnight*, 27.01.2011 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/newsnight/9379495.stm> [Nedlastet 08.04.2011].

Mugerwa, Yasiin (2010) 450,000 sign to kill the anti-gay Bill. *Daily Monitor*, 02.03.2010 [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/871472/-/view/printVersion/-/95ckbwz/-/index.html> [Nedlastet 24.06.2010]

Mugisa, Ann & Businge, Conan (2008) Bishop Ssenyonjo invited to Lambeth. *New Vision*, 06.07.2008 [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.newvision.co.ug/D/8/13/637609> [Nedlastet 24.06.2010].

Muhumuza, Rodney (2010) Cabinet committee rejects Bahati Bill. *Daily Monitor*, 08.05.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/914088/-/wyk5y9/-/index.html> [Nedlastet 01.03.2011].

Mukasa, Henry & Mulondo, Moses (2008) JERUSALEM: Orombi attacks Obama over homosexuals. *Sunday Vision*, 28.06.2008 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.sundayvision.co.ug/detail.php?mainNewsCategoryId=7&newsCategoryId=123&newsId=636095> [Nedlastet 27.08.2010].

Mulondo, Moses (2011) We're Tired of Abusive Husbands – Women's Association. *All Africa*, 02.04.2011 [Internett] Tilgjengelig fra: <http://allafrica.com/stories/201104040076.html> [Nedlastet 16.04.2011].

Murray, Stephen O. & Roscoe, Will. red. (1998) *Boy-Wives and Female Husbands: Studies of African Homosexualities*. Basingstoke, Macmillan.

Nabusoba, Irene (2010) Abortion is Legal But We Just Don't Know It. *All Africa*, 05.01.2010 [Internett] Tilgjengelig fra: <http://allafrica.com/stories/201001060661.html> [Nedlastet 11.02.2011].

Nakaweesi-Kimbugwe, Solome & Mugisha, Frank (2009) Bahati's Bill: a Convenient Distraction for Country's Government. *All Africa*, 16.10.2009 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://allafrica.com/stories/200910161126.html> [Nedlastet 08.03.2011].

Nigeria - The National Assembly Of The Federal Republic Of Nigeria (2006) *Same Sex Marriage (Prohibition) Act 2006* [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.fulcrum-anglican.org.uk/news/2006/20061121radner.cfm?doc=167#appendix> [Nedlastet 09.04.2011].

Onuoha, David. The Absurdity of Same Sex Unions. *The Church of Nigeria* [Internett]. Tilgjengelig fra: http://www.anglican-nig.org/smsexun_bponuoha.htm [Nedlastet 22.04.2011].

Orombi, Henry Luke (2010) *Church of Uganda's position on the Anti-Homosexuality Bill 2009* [Internett]. Church of Uganda, Kampala. Tilgjengelig fra: <http://churchofuganda.org/wp-content/uploads/2010/02/COU-official-position-on-the-Anti-Homosexuality-Bill-2009..pdf> [Nedlastet 16.03.2010].

- Orombi, Henry Luke (2006) Church of Uganda Disassociates herself from Christopher Ssenyonjo. *Church of Uganda (Press release)*, 26.03.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://churchofuganda.org/news/press-releases/church-of-uganda-disassociates-herself-from-christopher-ssenyonjo> [27.06.2010].
- Otage, Stephen (2010a) Love your culture, say African bishops. *Daily Monitor*, 20.08.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/999442/-/x411qq/-/index.html>> [Nedlastet 30.08.2010].
- Otage, Stephen (2010b) Orombi to meet Archbishop of Canterbury over homosexuality. *Daily Monitor*, 23.08.10 [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/994948/-/x4ho3c/-/index.html>> [Nedlastet 27.08.2010].
- Otiso, Kefa M. (2006) *Culture and Customs of Uganda*. Westport, Connecticut, Greenwood Press.
- Parliament of Uganda (2011) *Mr. Bahati David* [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.parliament.go.ug/index.php?option=com_wrapper&Itemid=37> [Nedlastet 28.02.2011].
- Pew Forum (2010) *Tolerance and Tension: Islam and Christianity in Sub-Saharan Africa* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://pewforum.org/newassets/images/reports/sub-saharan-africa/sub-saharan-africa-full-report.pdf>> [Nedlastet, 02.05.2011].
- Pew Global (2007) *World Publics Welcome Global Trade - But Not Immigration: 47-nation Pew Global Attitudes Survey* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://pewglobal.org/files/pdf/258.pdf>> [Nedlastet, 02.05.2011].
- Pirouet, M. Louis (1980) Religion in Uganda under Amin. *Journal of Religion in Africa*. Vol. 11, s.13-29.
- Pirouet, M. Louise (1978) *Black evangelists: the spread of Christianity in Uganda 1891-1914*. London, Rex Collings.
- PRA: Political Research Associates (2010) *About Political Research Associates* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.publiceye.org/about.php#mission>> [Nedlastet 08.03.2011].
- Pryke, Sam (1998) Nationalism and Sexuality, what are the issues? *Nations and Nationalism* [Internett], 4 (4), s. 529-46. Tilgjengelig fra: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1354-5078.1998.00529.x/pdf>> [Nedlastet 24.04.2011].
- Revol, Thierry (2008) Against Nature. I: Tin, Louis-Georges. red. *Dictionary of Homophobia: A Global History of Gay and Lesbian Experience*. Vancouver, Arsenal Pulp Press, s. 44-45.
- Ross, Larry & Cole, Kristin (2008) Dr. Rick Warren Launches "Purpose Driven Living" in Uganda Campaign. *Rick Warren News*, 29.03.2008 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.rickwarrennews.com/080329_uganda.htm> [Nedlastet 09.03.2011].

Sadgrove, J., Vanderbeck, R., Ward, K., Valentine G. & Andersson J. (2010) Constructing the boundaries of Anglican orthodoxy: An analysis of the Global Anglican Future Conference (GAFCON). *Religion*, Vol. 40, s. 193-206.

Schlein, Lisa (2010) UN Rights Chief Denounces Ugandan Anti-Homosexuality Bill. *VOA News*, 15.01.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<http://www.voanews.com/english/news/africa/UN-Rights-Chief-Denounces-Ugandan-Anti-Homosexuality-Bill-81753762.html>> [Nedlastet 05.11.2010].

Ssegawa, Mike (2010) Bahati: a man moved by a passion to give back where he got from. *Daily Monitor*, 22.08.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<http://www.monitor.co.ug/Magazines/Sunday+Life/-/689856/993528/-/eh84s8/-/index.html>> [Nedlastet 28.02.2011].

Tamale, Sylvia (2009) *A Human Rights Impact Assessment of the Anti-Homosexuality Bill*. Offentlig dialog, arr. Human Rights & Peace Centre (HURIPeC), det juridiske fakultet, Makerere University, 18.11.2009 [Internett]. Tilgjengelig fra:

<http://www.huripec.mak.ac.ug/Public_Dialogue_Presentation.pdf> [Nedlastet 01.09.2010].

Tamale, Sylvia (2007) Out of the closet: Unveiling sexuality discourses In Uganda. I Cole, C.M., Manuh T. & Miesher, S. (red.) *Africa after gender?* Bloomington, Indiana University Press, s. 17-30.

Taylor, Darren (2011) Africa's Gays Say They're Under Siege. *VOA News*, 02.02.2011 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.voanews.com/english/news/africa/east/Africas-Gays-Say-Theyre-Under-Siege--115100674.html>> [Nedlastet 06.02.2011].

Throckmorton, Warren (2010a) Rick and Kay Warren issue statement regarding Martin Ssempe's activities in Uganda. *Warren Throckmorton Blog*, 31.09.2010 [Internett].

Tilgjengelig fra: <<http://wthrockmorton.com/2009/10/31/rick-and-kay-warren-issue-statement-regarding-martin-ssempas-activities-in-uganda/>> [Nedlastet 09.03.2011].

Throckmorton, Warren (2010b) Uganda's Anti-Homosexuality Bill: What are American Christians Doing? *Warren Throckmorton Blog*, 11.01.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<http://wthrockmorton.com/2010/01/11/americanresponse/>> [Nedlastet 09.03.2011].

Throckmorton, Warren (2010c) Hon. Nsaba Buturo promotes Anti-Homosexual Bill at The Call Uganda – AUDIO. *Warren Throckmorton Blog*, 04.03.2010 [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<http://wthrockmorton.com/2010/05/04/hon-nsaba-buturo-promotes-anti-homosexual-bill-at-the-call-uganda/>> [Nedlastet 28.02.2011].

Throckmorton, Warren (2009) Is The Family behind the Anti-Homosexuality Bill? *Warren Throckmorton Blog*, 01.12.2009 [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<http://wthrockmorton.com/2009/12/01/is-the-family-behind-the-anti-homosexuality-bill/>> [Nedlastet 09.03.2011].

Tin, Louis-Georges (2008) Introduction. I: Tin, Louis-Georges. red. *Dictionary of Homophobia: A Global History of Gay and Lesbian Experience*. Vancouver, Arsenal Pulp Press, s. 6-17.

Ward, Kevin (2002) Same-sex relations in Africa and the debate on homosexuality in East African Anglicanism. *Anglican Theological Review* [Internett]. Winter. Tilgjengelig fra: <http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3818/is_200201/ai_n9042012/> [Nedlastet 04.08.2010].

Ward, Kevin (1991) Tukutendereza Yesu: The Balokole Revival in Uganda. I: Nthamburi, Zablon red. *From Mission to Church: A handbook of Christianity in East Africa*. Nairobi, Uzima Press.

Wiesner-Hanks, Merry (2004) Sexuality. I: Hillerbrand, Hans J. red. *The Encyclopedia of Protestantism*. New York, Routledge, vol. 4, s. 1719-1725.

Zapiro (1999) *Museveni vows to lock-up homosexuals*. Tegning [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.zapiro.com/cartoon/123737-990930so>> [Nedlastet 02.02.2011]

Appendiks

The Anti Homosexuality Bill. 2009. Memorandum

1.1. The principle

The object of this Bill is to establish a comprehensive consolidated legislation to protect the traditional family by prohibiting (i) any form of sexual relations between persons of the same sex; and (ii) the promotion or recognition of such sexual relations in public institutions and other places through or with the support of any Government entity in Uganda or any non governmental organization inside or outside the country.

This Bill aims at strengthening the nation's capacity to deal with emerging internal and external threats to the traditional heterosexual family.

This legislation further recognizes the fact that same sex attraction is not an innate and immutable characteristic.

The Bill further aims at providing a comprehensive and enhanced legislation to protect the cherished culture of the people of Uganda. legal, religious, and traditional family values of the people of Uganda against the attempts of sexual rights activists seeking to impose their values of sexual promiscuity on the people of Uganda.

There is also need to protect the children and youths of Uganda who are made vulnerable to sexual abuse and deviation as a result of cultural changes, uncensored information technologies, parentless child developmental settings and increasing attempts by homosexuals to raise children in homosexual relationships through adoption, foster care, or otherwise.

2.1. Defects In existing law.

This proposed legislation is designed to fill the gaps in the provisions of other laws in Uganda e.g. the Penal Code Act Cap. 120.

The Penal Code Act (Cap120) has no comprehensive provision catering for anti homosexuality. It focuses on unnatural offences under section 145 and lacks provisions for penalizing the procurement, promoting, disseminating literature and other pornographic materials concerning the offences of homosexuality hence the need for legislation to provide for charging, investigating, prosecuting, convicting and sentencing of offenders.

This legislation comes to complement and supplement the provisions of the Constitution of Uganda and the Penal Code Act Cap 120 by not only criminalizing same sex marriages but also same-sex sexual acts and other related acts.

3.0. The objectives of the Bill

The objectives of the Bill are to:

- (a) provide for marriage in Uganda as that contracted only between a man and a woman;
- (b) prohibit and penalize homosexual behavior and related practices in Uganda as they constitute a threat to the traditional family;
- (c) prohibit ratification of any international treaties, conventions, protocols, agreements and declarations which are contrary or inconsistent with the provisions of this Act;
- (d) prohibit the licensing of organizations which promote homosexuality.

3.1. Part I of the Bill incorporating clause 1 provides for preliminary mailers relating to interpretation of the words and phrases used in the Bill.

3.2. Part II of the Bill incorporating clause 2 to 6 prohibits homosexuality and related practices by introducing the offences of engaging in homosexuality, and the penalties of imprisonment upon conviction. This part also provides for protection, assistance and support for victims of homosexuality.

3.3. Part III of the Bill incorporating clause 7 to clause 14 creates offences and penalties for acts that promote homosexuality, failure to report the offence and impose a duty on the community to report suspected cases of homosexuality.

3.4. Part IV of the Bill incorporating clause 15 to clause 17 provides for the jurisdiction of Uganda Courts in case of Homosexuality, including extra territorial jurisdiction.

3.5. Part V of the Bill incorporating clauses 18 and 19 provides for miscellaneous provisions on International Treaties, Protocols, Declarations and conventions and the Minister to make regulations to give effect to the Act.

Schedule of the Bill gives the value of the currency point.

HON DAVID BAHATI,
Member of Parliament, Ndoorwa County West Kabale.

THE ANTI HOMOSEXUALITY BILL, 2009.
ARRANGEMENT OF CLAUSES.
PART I — PRELIMINARY

Clause

I. Interpretation.

PART II-PROHIBITION OF HOMOSEXUALITY.

- 2. The offence of homosexuality
- 3. Aggravated homosexuality.
- 4. Attempt to commit homosexuality.
- 5. Protection, assistance and payment of compensation to victims of homosexuality
- 6. Confidentiality.

PART III — RELATED OFFENCES AND PENALTIES.

7. Aiding and abating homosexuality.
8. Conspiracy to engage in homosexuality.
9. Procuring homosexuality. by threats, etc.
10. Detention with intent to commit homosexuality.
11. Brothels.
12. Same sex marriage.
13. Promotion of homosexuality.
14. Failure to disclose the offence.

PART IV — JURISDICTION.

15. Jurisdiction.
16. Extra-territorial Jurisdiction.
17. Extradition.

PART V — MISCELLANEOUS PROVISIONS

18. International treaties.
19. Regulations.

Schedule

Currency point.

A BILL FOR AN ACT ENTITLED THE ANTI HOMOSEXUALITY ACT, 2009.

An Act to prohibit any form of sexual relations between persons of the same sex; prohibit the promotion or recognition of such relations and to provide for other related matters.

BE IT ENACTED by Parliament as follows:

PART I — PRELIMINARY.

I. Interpretation.

In this Act, unless the context otherwise requires –“authority” means having power and control over other people because of your knowledge and official position; and shall include a person who exercises religious, political, economic or social authority;

“bisexual” means a person who is sexually attracted to both males and females;

“child” means a person below the age of 18 years:

“currency point” has the value assigned to it in the Schedule to this Act;

“disability” means a substantial limitation of daily life activities caused by physical, mental or sensory impairment and environment barriers resulting in limited participation;

“felony” means an offence which is declared by law to be a felony or if not declared to be a misdemeanor is punishable without proof of previous conviction, with death or with imprisonment for 3 years or more.;

“gay” means a male person who engages in sexual intimacy with another person of the same sex;

“gender” means male or female;

“HIV” means the Human Immunodeficiency Virus;

“homosexual” means a person who engages or attempts to engage in same gender sexual activity;

“homosexuality” means same gender or same sex sexual acts;

“lesbian” means a female who engages in sexual intimacy with another female;

“Minister” means the Minister responsible for ethics and integrity;

“misdemeanor” means an offence which is not a felony;

“serial offender” means a person who has previous convictions of the offence of homosexuality or related offences;

“sexual act” includes –

(a) physical sexual activity that does not necessarily culminate in intercourse and may include the touching of another’s breast, vagina, penis or anus;

(b) stimulation or penetration of a vagina or mouth or anus or any part of the body of any person, however slight by a sexual organ;

(c) the unlawful use of any object or organ by a person on another person’s sexual organ or anus or mouth;

“sexual organ” means a vagina, penis or any artificial sexual contraption;

“touching” includes touching—

(a) with any part of the body;

(b) with anything else;

(c) through anything;

and in particular includes touching amounting to penetration of any sexual organ. anus or mouth.

“victim” includes a person who is involved in homosexual activities against his or her will.

PART II — HOMOSEXUALITY AND RELATED PRACTICES.

2. The offence of homosexuality.

(1) A person commits the offence of homosexuality if-

- (a) he penetrates the anus or mouth of another person of the same sex with his penis or any other sexual contraption;
- (b) he or she uses any object or sexual contraption to penetrate or stimulate sexual organ of a person of the same sex;
- (e) he or she touches another person with the intention of committing the act of homosexuality.

(2) A person who commits an offence under this section shall be liable on conviction to imprisonment for life.

3. Aggravated homosexuality.

(1) A person commits the offence of aggravated homosexuality where the

- (a) person against whom the offence is committed is below the age of 18 years;
- (b) offender is a person living with HIV;
- (c) offender is a parent or guardian of the person against whom the offence is committed;
- (d) offender is a person in authority over the person against whom the offence is committed;
- (e) victim of the offence is a person with disability;
- (f) offender is a serial offender, or
- (g) offender applies, administers or causes to be used by any man or woman any drug, matter or thing with intent to stupefy overpower him or her so as to thereby enable any person to have unlawful carnal connection with any person of the same sex,

(2) A person who commits the offence of aggravated homosexuality shall be liable on conviction to suffer death.

(3) Where a person is charged with the offence under this section, that person shall undergo a medical examination to ascertain his or her HIV status.

4. Attempt to commit homosexuality.

(1) A person who attempts to commit the offence of homosexuality commits a felony and is liable on conviction to imprisonment seven years.

(2) A person who attempts to commit the offence of aggravated homosexuality commits an offence and is liable on conviction to imprisonment for life.

5. Protection, assistance and payment of compensation to victims of homosexuality.

(1) A victim of homosexuality shall not be penalized for any crime committed as a direct result of his or her involvement in homosexuality.

(2) A victim of homosexuality shall be assisted to enable his or her views and concerns to be presented and considered at the appropriate stages of the criminal proceedings.

(3) Where a person is convicted of homosexuality or aggravated homosexuality under sections 2 and 3 of this Act, the court may, in addition to any sentence imposed on the offender, order that the victim of the offence be paid compensation by the offender for any physical, sexual or psychological harm caused to the victim by the offence.

(4) The amount of compensation shall be determined by the court and the court shall take into account the extent of harm suffered by the victim of the offence. the degree of force used by the offender and medical and other expenses incurred by the victim as a result of the offence.

6. Confidentiality.

(1) At any stage of the Investigation or trial of an offence under this Act, law enforcement officers, prosecutors, judicial officers and medical practitioners, as well as parties to the case, shall recognize the right to privacy of the victim.

(2) For the purpose of subsection (I), in cases involving children and other cases where the court considers it appropriate. proceedings of the court shall be conducted in camera, outside the presence of the media.

(3) Any editor or publisher, reporter or columnist in case of printed materials. announcer or producer in case of television and radio, producer or director of a film to case of the movie industry. or any person utilizing trimedia facilities or information technology who publishes or causes the publicity of the names and personal circumstances or any other information tending to establish the victim's identity without authority of court commits an offence and is liable on conviction to a fine not exceeding two hundred and fifty currency points.

7. Aiding and abating homosexuality

A person who aids, abets, counsels or procures another to engage in acts of homosexuality commits an offence and is liable on conviction to imprisonment for seven years.

8. Conspiracy to engage in homosexuality.

A person who conspires with another to induce another person of the same sex by any means of false pretence or other fraudulent means to permit any person of the same sex to have unlawful carnal knowledge of him or her commits an offence and is liable on conviction to imprisonment for seven years.

9. Procuring homosexuality by threats, etc.

(1) A person who—

(a) by threats or intimidation procures or attempts to procure any woman or man to have any unlawful carnal knowledge with any person of the same sex, either in Uganda or elsewhere;

(b) by false pretences or false representations procures any woman or man to have any unlawful carnal connection with any person of the same sex, either in Uganda or elsewhere;

or

(2) A person shall not be convicted of an offence under this section upon the evidence of one witness only, unless that witness is corroborated in some material particular by evidence implicating the accused.

10. Detention with intent to commit homosexuality.

A person who detains another person with the intention to commit acts of homosexuality with him or herself or with any other person commits an offence and is liable on conviction for seven years.

11. Brothels.

(1) A person who keeps a house, room, set of rooms or place of any kind for the purposes of homosexuality commits an offence and is liable on conviction to imprisonment for seven years.

2) A person being the owner or occupier of premises or having or acting or assisting in the management or control of the premises, induces or knowingly suffers any man or woman to resort to or be upon such premises for the purpose of being unlawfully and carnally known by any man or woman of the same sex whether such carnal knowledge is intended to be with any particular man or woman generally, commits a felony and is liable on conviction to imprisonment for five years.

12. Same sex marriage.

A person who purports to contract a marriage with another person of the same sex commits the offence of homosexuality and shall be liable on conviction to imprisonment for life.

13. Promotion of homosexuality.

(1) A person who –

(a) participates in production, procuring, marketing, broadcasting, disseminating, publishing pornographic materials for purposes of promoting homosexuality;

(b) funds or sponsors homosexuality or other related activities;

(c) offers premises and other related fixed or movable assets for purposes of homosexuality or promoting homosexuality;

(d) uses electronic devices which include internet, films, mobile phones for purposes of homosexuality or promoting homosexuality and;

(e) who acts as an accomplice or attempts to promote or in any way abets homosexuality and related practices; commits an offence and is liable on conviction to a fine of up to one thousand currency points or imprisonment of a minimum of five years and a maximum of seven years or both fine and imprisonment.

(2) Where the offender is a corporate body or a business or an association or a non-governmental organization, on conviction its certificate of registration shall be cancelled and the director or proprietor or promoter shall be liable on conviction to imprisonment for seven years.

14. Failure to disclose the offence.

A person in authority, who being aware of the commission of any offence under this Act, omits to report the offence to the relevant authorities within twenty-four hours of having first had that knowledge, commits an offence and is liable on conviction to a fine not exceeding two hundred and fifty currency points or imprisonment not exceeding three years.

PART IV — JURISDICTION

15. Jurisdiction.

Save for aggravated homosexuality that shall be tried by the High Court, the magistrates court shall have jurisdiction to try the other offences under this Act.

16. Extra- Territorial Jurisdiction.

This Act shall apply to offenses committed outside Uganda where –

- (a) a person who, while being a citizen of or permanently residing in Uganda, commits an act outside Uganda, which act would constitute an offence under this Act had it been committed in Uganda; or
- (b) the offence was committed partly outside and or partly in Uganda.

17. Extradition.

A person charged with an offence under this Act shall be liable to extradition under the existing extradition laws.

PART V — MISCELLANEOUS.

18. Nullification of inconsistent international treaties, protocols, declarations and conventions.

(1) Any International legal instrument whose provisions are contradictory to the spirit and provisions enshrined in this Act, are null and void to the extent of their inconsistency.

(2) Definitions of “sexual orientation”, “sexual rights”, “sexual minorities”, “gender identity” shall not be used in anyway to legitimize homosexuality, gender identity disorders and related practices in Uganda.

19. Regulations.

The Minister may, by statutory instrument. make regulations generally for better carrying out the provisions of this Act.

SCHEDULE

One currency point in equivalent to twenty thousand shillings.

February 9, 2010

Church of Uganda's Position on The Anti-Homosexuality Bill 2009

EXECUTIVE SUMMARY

The Church of Uganda associates itself with the concerns expressed in the Anti Homosexuality Bill 2009. However, instead of a completely new Bill, the Church recommends a Bill that amends the Penal Code Act (Cap.120) addressing loopholes, in particular:

- protecting the vulnerabilities of the boy child⁸
- proportionality in sentencing;
- and, ensuring that sexual orientation is excluded as a protected human right.

Further, we recommend involvement of all stakeholders in the preparation of such a Bill in order to uphold Uganda's values as they relate to human sexuality.

Church of Uganda's position on Homosexuality

The Church of Uganda derives her mandate and authority from the canonical scriptures of the Old and New Testament, as the ultimate rule and standard of faith, given by inspiration of God and containing all things necessary from salvation. Her mission is to "fulfil Christ's mission through holistic teaching, evangelism, discipleship⁹ and healing for healthy and godly nations.¹⁰"

The Church's position on human sexuality is consistent with its basis of faith and doctrine, and has been stated very clearly over the years as reflected in various documents.¹¹

⁸ The discrepancy between Penal Code sections 128 and 147. Cf. also Section 129 which has no corresponding section for the boy child.

⁹ Article 2- Doctrine and Worship, Church of The Province of Uganda- Provincial Constitution 1972 as amended (1994).

¹⁰ Mission statement, Church of the Province of Uganda

¹¹ i Resolution 1.10 of the Lambeth Conference of Bishops [Anglican Communion] held in 1998

From a plain reading of Scripture, from a careful reading of Scripture, and from a critical reading of Scripture, homosexual practice has no place in God's design of creation, the continuation of the human race through procreation, or His plan of redemption. Even natural law reveals that the very act of sexual intercourse is an experience of embracing the sexual "other". The Church of Uganda, therefore, believes that "Homosexual practice is incompatible with Scripture" (Resolution 1.10, 1998 Lambeth Conference). At the same time, the Church of Uganda is committed at all levels to offer counseling, healing and prayer for people with homosexual disorientation, especially in our schools and other institutions of learning. The Church is a safe place for individuals, who are confused about their sexuality or struggling with sexual brokenness, to seek help and healing.

The Objective of the Bill

The Church of Uganda appreciates the spirit of the Bill's objective of protecting the family, especially in light of a growing propaganda to influence younger people to accept homosexuality as a legitimate way of expressing human sexuality.

We particularly appreciate the objectives of the Bill which seek to:

- a) provide for marriage in Uganda as contracted only between a man and woman;
- b) prohibit and penalize homosexual behaviour and related practices in Uganda as they constitute a threat to the traditional family;
- c) prohibit ratification of any international treaties, conventions, protocols, agreements and declarations which are contrary or inconsistent with the provisions of the Act;
- d) prohibit the licensing of organizations which promote homosexuality.

The need for a Bill that amends existing legislation

ii The Church of Uganda's Position Paper on Scripture, Authority and Human Sexuality May 2005

iii Press Statement of February 21, 2007 by Archbishop Henry Luke Orombi on the Primates' Meeting held in Dar-es-Salaam, Tanzania

We affirm the need for a Bill in light of the existing loopholes in the current legislation, specifically sections 145-148 of the Penal Code Act (Cap 120), which do not explicitly address the other issues associated with homosexual practice such as procurement, recruitment and dissemination of literature. That notwithstanding, the ideal situation would be one where necessary amendment is made to existing legislation to also enumerate other sexual offences such as lesbianism and bestiality. This would not require a fresh bill on homosexuality per se but rather an amendment to the existing provisions which would also change the title to something like “The Penal Code Unnatural Offences Amendment Bill”

Recommendation

As Parliament considers streamlining the existing legislation, we recommend that the following issues be taken into consideration:

1. Ensure that the law protects the confidentiality of medical, pastoral and counseling relationships, including those that disclose homosexual practice in accordance with the relevant professional codes of ethics.
2. Language that strengthens the existing Penal Code to protect the boy child, especially from homosexual exploitation; to prohibit lesbianism, bestiality, and other sexual perversions; and to prohibit procurement of material and promotion of homosexuality as normal or as an alternative lifestyle, be adopted.
3. Ensure that homosexual practice or the promotion of homosexual relations is not adopted as a human right.
4. Existing and future Educational materials and programmes on gender identity and sex education are in compliance with the values and the laws of Uganda.
5. The involvement of additional stakeholders in the evaluation of the gaps in the existing legislation, including, but not limited to, the Ministry of Health, the Ministry of Education, and the Ministry of Internal Affairs, its Department of Immigration and other relevant departments.

6. The undertaking of a comprehensive legislative and literature review of all the laws and literature related to the subject at hand in order to identify the actual gaps in the existing legislations.

Conclusion

As a Church, we affirm the necessity of appropriate amendments within the existing legislation and corresponding Penal Code sections. The Church of Uganda, being a part of the Anglican Communion, reiterates her position on human sexuality and her desire to uphold the pastoral position of providing love and care for all God's people caught up in any sin and remaining consistent with Holy Scriptures of the Christian Church.

The Most Rev. Henry Luke Orombi

Archbishop of the Church of the Province of Uganda and Bishop of Kampala Diocese